

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
RYŠIŲ REGULIAVIMO TARNYBA**

TVIRTINU
Direktorius

**MINIMALAUS SKIRTŲJŲ LINIJŲ RINKINIO, NACIONALINIŲ SKIRTŲJŲ
LINIJŲ MAGISTRALINIŲ SEGMENTŲ, DIDMENINĖS AUKŠTOS
KOKYBĖS PRIEIGOS FIKSUOTOJE VIETOJE RINKŲ TYRIMŲ
ATASKAITA**

2015 m. sausio d. Nr. (43.4) LD-30

Vilnius

TURINYS

1	IVADAS.....	4
1.1	Elektroninių ryšių rinkų tyrimų teisinis pagrindas Lietuvos Respublikoje	4
1.2	Rinkų tyrimų apžvalga.....	5
1.3	Rinkų tyrimų eiga	6
2	RINKŲ APIBRĖŽIMAS.....	9
2.1	Rinkų pradinės paslaugos apibrėžimas	9
2.2	Aukštos kokybės duomenų perdavimo paslaugų vertės grandinė	12
2.2.1	Mažmeninių Aukštos kokybės duomenų perdavimo paslaugų vertės grandinė	13
2.2.2	Didmeninių Aukštos kokybės duomenų perdavimo paslaugų vertės grandinė	14
2.3	Mažmeninių Aukštos kokybės duomenų perdavimo paslaugų rinkos apibrėžimas	17
2.3.1	Mažmeninių Aukštos kokybės duomenų perdavimo paslaugų rinkos apibrėžimas iki rinkos geografinės teritorijos vertinimo	17
2.3.1.1	Mažmeninių duomenų perdavimo paslaugų teikimas Lietuvos Respublikoje.....	17
2.3.1.2	Mažmeninių duomenų perdavimo paslaugų pakeičiamumo paklausos ir pasiūlos atžvilgiu analizė.....	19
2.3.1.2.1	Analoginių ir skaitmeninių skirtųjų linijų paslaugų pakeičiamumo analizė....	19
2.3.1.2.2	Mažmeninių duomenų perdavimo paslaugų pakeičiamumo paklausos atžvilgiu analizė	20
2.3.1.2.3	Mažmeninių duomenų perdavimo paslaugų pakeičiamumo pasiūlos atžvilgiu analizė	23
2.3.1.3	Aukštos kokybės paslaugų pakeičiamumo spartos atžvilgiu analizė	25
2.3.1.3.1	Skirtingų spartų Aukštos kokybės paslaugų pakeičiamumo tarpusavyje paklausos atžvilgiu analizė	25
2.3.1.3.2	Skirtingų spartų Aukštos kokybės paslaugų pakeičiamumo tarpusavyje pasiūlos atžvilgiu analizė.....	30
2.3.2	Aukštos kokybės paslaugų rinkos geografinės teritorijos apibrėžimas	31
2.3.3	Aukštos kokybės paslaugų rinkos apibrėžimas	33
2.4	Didmeninių Aukštos kokybės duomenų perdavimo paslaugų rinkų apibrėžimas.....	33
2.4.1	Magistralinių segmentų paslaugų ir Galinių segmentų paslaugų pakeičiamumo tarpusavyje analizė	33
2.4.2	Magistralinių segmentų paslaugų rinkos apibrėžimas.....	34
2.4.2.1	Magistralinių segmentų paslaugų rinkos apibrėžimas iki rinkos geografinės teritorijos vertinimo	34
2.4.2.1.1	Magistralinių segmentų paslaugų teikimo technologinis realizavimas	34
2.4.2.1.2	Magistralinių segmentų paslaugų pakeičiamumo tarpusavyje analizė	36
2.4.2.2	Magistralinių segmentų paslaugų rinkos geografinės teritorijos apibrėžimas	38
2.4.3	Magistralinių segmentų paslaugų rinkos apibrėžimas.....	39
2.4.4	Galinių segmentų paslaugų rinkos apibrėžimas	40
2.4.4.1	Galinių segmentų paslaugų rinkos apibrėžimas iki rinkos geografinės teritorijos vertinimo	40
2.4.4.1.1	Galinių segmentų paslaugų teikimo techninis realizavimas	40
2.4.4.1.2	Galinių segmentų paslaugų pakeičiamumo tarpusavyje analizė.....	41
2.4.4.2	Galinių segmentų paslaugų rinkos geografinės teritorijos apibrėžimas.....	44
2.4.5	Galinių segmentų paslaugų rinkos apibrėžimas	45
2.5	Trijų kriterijų testas.....	45
2.5.1	Aukštos kokybės paslaugų rinka	46

2.5.1.1	Pirmas kriterijus: kliūtys, kurios trukdo pradėti veikti atitinkamoje rinkoje ir (ar) vystytis konkurencijai joje.....	46
2.5.2	Magistralinių segmentų rinka	51
2.5.2.1	Pirmas kriterijus: kliūtys, kurios trukdo pradėti veikti atitinkamoje rinkoje ir (ar) vystytis konkurencijai joje.....	51
2.5.2.2	Antras kriterijus: ar rinka pasižymi tokiomis charakteristikomis, kurios lemia veiksmingos konkurencijos atsiradimo tendenciją be poreikio taikyti įpareigojimus, nurodytus Lietuvos Respublikos elektroninių ryšių įstatymo 17 straipsnyje.....	54
2.6	Rinkų, kurių charakteristikos gali pateisinti įpareigojimų, nurodytų Lietuvos Respublikos elektroninių ryšių įstatymo 17 straipsnyje, taikymą įvardijimas	56
3	TYRIMAS, AR KONKURENCIJA, ATITINKAMOJE RINKOJE YRA VEIKSMINGA IR KONKURENCIJOS PROBLEMŲ NUSTATYMAS	57
3.1	Tyrimas, ar konkurencija Galinių segmentų rinkoje yra veiksminga	57
3.1.1	Tyrimas, ar konkurencija yra veiksminga, atsižvelgiant į nustatytus kriterijus	57
3.1.1.1	Rinkos struktūra	57
3.1.1.2	Įėjimo į rinką barjerai	58
3.1.1.3	Vertikaliai susijusios paslaugos	60
3.1.1.4	Pirkėjo derybinė galia.....	62
3.1.1.5	Potenciali konkurencija	62
3.2	Konkurencijos problemų nustatymas ir didelę įtaką Galinių segmentų rinkoje turinčių ūkio subjektų įvardijimas.....	63
4	ĮPAREIGOJIMŲ ATITINKAMOJE RINKOJE NUSTATYMAS, PAKEITIMAS IR (ARBA) PANAIKINIMAS	65
4.1	Ūkio subjektui TEO Minimalaus skirtųjų linijų rinkinio rinkoje nustatytų įpareigojimų naikinimas.....	66
4.2	Ūkio subjektui TEO Nacionalinių skirtųjų linijų magistralinių segmentų rinkoje nustatytų įpareigojimų naikinimas	67
4.3	Įpareigojimų nustatymas, keitimas ir (arba) naikinimas Galinių segmentų rinkoje	68
4.3.1	Įpareigojimas suteikti prieigą	69
4.3.2	Nediskriminavimo įpareigojimas	72
4.3.3	Skaidrumo įpareigojimas	73
4.3.4	Kainų kontrolės ir sąnaudų apskaitos įpareigojimas	74
4.3.5	Apskaitos atskyrimo įpareigojimas.....	76
1	Priedas	78
2	Priedas	80
3	Priedas	81
4	priedas	82

1 ĮVADAS

1.1 ELEKTRONINIŲ RYŠIŲ RINKŲ TYRIMŲ TEISINIS PAGRINDAS LIETUVOS RESPUBLIKOJE

2004 m. gegužės 1 d. įsigaliojęs Lietuvos Respublikos elektroninių ryšių įstatymas (toliau – Įstatymas), perkėlė Europos Sąjungos reguliavimo sistemos (angl. *New Regulatory Framework*) nuostatas į nacionalinę teisę.

Pagal Įstatymo 14 straipsnio 1 dalį, konkurencijos priežiūros elektroninių ryšių srityje Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnyba (toliau – Tarnyba) siekia, kad būtų sudarytos sąlygos veiksmingos konkurencijos elektroninių ryšių srityje egzistavimui ir plėtrai bei sąlygos, užkertančios kelią ūkio subjektams piktnaudžiauti savo įtaka rinkoje.

Įstatymo 16 straipsnio 1 dalis numato, kad Tarnybos atliekamo rinkos tyrimo tikslas – siekti, kad elektroninių ryšių srityje būtų užtikrinta veiksminga konkurencija, o didelę įtaką turintiems ūkio subjektams būtų užkirstas kelias piktnaudžiauti savo įtaka rinkoje. Taip pat Įstatymo 16 straipsnio 1 dalyje yra nurodyta, kad Tarnyba nustato rinkos tyrimo taisykles. Rinkos tyrimo taisyklės yra patvirtintos Tarnybos direktoriaus 2004 m. rugsėjo 17 d. įsakymu Nr. 1V-297 „Dėl Rinkos tyrimo taisyklių patvirtinimo“, (toliau – Taisyklės).

Tarnyba atlieka Minimalaus skirtųjų linijų rinkinio, Nacionalinių skirtųjų linijų magistralinių segmentų, Didmeninės aukštos kokybės prieigos fiksuotoje vietoje rinkų (toliau visos kartu – Rinkos) tyrimus vadovaudamasi:

1. 2002 m. kovo 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2002/21/EB dėl elektroninių ryšių tinklų ir paslaugų bendrosios reguliavimo sistemos (Pagrindų direktyva) (OL 2004 m. *specialusis leidimas*, 13 skyrius, 29 tomas, p. 349) su paskutiniais pakeitimais, padarytais 2009 m. lapkričio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/140/EB (OL 2009 L 337, p. 37) (toliau – Pagrindų direktyva);

2. Įstatymu;

3. Taisyklėmis;

4. Tarnybos direktoriaus 2014 m. lapkričio 20 d. įsakymu Nr. 1V-1603 „Dėl Minimalaus skirtųjų linijų rinkinio, Nacionalinių skirtųjų linijų magistralinių segmentų, Didmeninės aukštos kokybės prieigos fiksuotoje vietoje rinkų tyrimų“ ir atsižvelgdama į:

1. 2002 m. Komisijos gairės dėl rinkos tyrimo nustatant didelę įtaką rinkoje pagal Bendrijos elektroninių ryšių tinklų ir paslaugų reguliavimo sistemą (toliau – Didelės įtakos rinkoje nustatymo gairės);

2. 2008 m. spalio 15 d. Komisijos rekomendaciją 2008/850/EB dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2002/21/EB dėl elektroninių ryšių tinklų ir paslaugų bendrosios reguliavimo sistemos 7 straipsnyje numatytų pranešimų, terminų ir konsultacijų (OL 2008 L 301, p. 23);

3. Europos Reguliuotojų Grupės (angl. *European Regulators Group*, ERG) elektroninių ryšių tinklams ir paslaugoms bendrą poziciją dėl požiūrio į tinkamas priemones naujoje reguliavimo sistemoje (ERG (03) 30 rev1 ir ERG (06) 33);

4. Europos Reguliuotojų Grupės dokumentą „Trijų kriterijų taikymo gairės“ (angl. *Guidance on the Application of the three criteria test*¹) (toliau – Trijų kriterijų taikymo gairės);

5. 2014 m. spalio 9 d. Komisijos rekomendaciją 2014/710/ES dėl elektroninių ryšių sektoriaus atitinkamų produktų ir paslaugų rinkų, kurioms gali būti taikomas *ex ante* reguliavimas pagal

¹ ERG (08) 21 Galutinis pranešimas apie 3 kriterijų testą 080604

http://www.erg.eu/streaming/erg_08_21_erg_rep_3crit_test_final_080604.pdf?contentId=545221&field=ATTACHED_FILE

Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2002/21/EB dėl elektroninių ryšių tinklų ir paslaugų bendrosios reguliavimo sistemos (OL 2004 L 295, p. 79) (toliau – 2004 m. Rekomendacija);

6. 2014 m. Rekomendacijos aiškinamąjį memorandumą².

Pagal Įstatymo 16 straipsnio 3 dalį, Taryba atlieka rinkos tyrimą Europos Komisijai priėmus rekomendaciją, nustatančią atitinkamas produktų ir paslaugų rinkas, arba sprendimą, nustatantį Europos Sąjungos rinką, arba pakeitus šiuos teisės aktus, o pagal šio straipsnio 9 dalį, Taryba privalo atlikti atitinkamos rinkos tyrimą ne rečiau kaip vieną kartą per 3 metus nuo ankstesnio galutinio sprendimo dėl šios rinkos tyrimo rezultatų priėmimo, tuo atveju, jeigu atitinkama rinka anksčiau buvo tirta, arba ne rečiau kaip vieną kartą per 2 metus Europos Komisijai pakeitus rekomendaciją, nustatančią atitinkamas produktų ir paslaugų rinkas, jeigu atitinkama rinka nebuvo tirta. Taryba, suderinusi su Europos Komisija, turi teisę pratęsti šioje dalyje nustatytą 3 metų terminą, bet ne ilgiau kaip 3 papildomais metais.

Pagal Įstatymo 16 straipsnio 4 dalį, Taryba turi teisę atlikti rinkos tyrimą:

- 1) suinteresuotų ūkio subjektų prašymu;
- 2) valstybės ar savivaldybių institucijų prašymu;
- 3) savo iniciatyva.

Įstatymo 16 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad rinkos tyrimo procedūrą sudaro šie etapai:

- 1) atitinkamos rinkos (produktų (paslaugų) ir geografinės), kurios charakteristikos gali pateisinti įpareigojimų, nurodytų Įstatymo 17 straipsnyje, taikymą, apibrėžimas;
- 2) tyrimas, ar konkurencija atitinkamoje rinkoje yra veiksminga, ir, jeigu konkurencija nėra veiksminga, didelę įtaką atitinkamoje rinkoje turinčių ūkio subjektų įvardijimas;
- 3) Įstatymo 17 straipsnyje nurodytų įpareigojimų nustatymas, pakeitimas ir (arba) panaikinimas didelę įtaką atitinkamoje rinkoje turintiems ūkio subjektams.

1.2 RINKŲ TYRIMŲ APŽVALGA

2006 m. vasario 2 d. – 2006 m. lapkričio 10 d. laikotarpiu buvo atliktas Mažmeninės minimalaus skirtųjų linijų rinkinio, Didmeninės skirtųjų linijų galinių segmentų, Didmeninės skirtųjų linijų magistralinių segmentų rinkų tyrimas (tiriamasis laikotarpis: 2001 m. sausio 1 d. – 2005 m. gruodžio 31 d.) (toliau – 2006 m. rinkų tyrimas). 2006 m. rinkų tyrimas buvo pradėtas vadovaujantis Tarybos direktoriaus 2006 m. vasario 2 d. įsakymu Nr. 1V-141 „Dėl Mažmeninės minimalaus skirtųjų linijų rinkinio rinkos tyrimo“, Tarybos direktoriaus 2006 m. vasario 2 d. įsakymu Nr. 1V-142 „Dėl Didmeninės skirtųjų linijų galinių segmentų rinkos tyrimo“ bei Tarybos direktoriaus 2006 m. vasario 2 d. įsakymu Nr. 1V-143 „Dėl Didmeninės skirtųjų linijų magistralinių segmentų rinkos tyrimo“.

Atlikus 2006 m. rinkų tyrimą, ūkio subjektas TEO LT, AB buvo pripažintas turinčiu didelę įtaką: mažmeninėje Minimalaus skirtųjų linijų rinkinio rinkoje, didmeninėje Mažos spartos skirtųjų linijų galinių segmentų rinkoje bei didmeninėje Nacionalinių skirtųjų linijų magistralinių segmentų rinkoje. Šių rinkų tyrimų rezultatai patvirtinti Tarybos direktoriaus 2006 m. lapkričio 10 d. įsakymu Nr. 1V-1180 „Dėl Minimalaus skirtųjų linijų rinkinio rinkos apibrėžimo“ (toliau – 2006 m. lapkričio 10 d. įsakymas Nr. 1V-1180), Tarybos direktoriaus 2006 m. lapkričio 10 d. įsakymu Nr. 1V-1181 „Dėl ūkio subjekto TEO LT, AB, turinčio didelę įtaką Minimalaus skirtųjų linijų rinkinio rinkoje“ (toliau – 2006 m. lapkričio 10 d. įsakymas Nr. 1V-1181), Tarybos direktoriaus 2006 m.

² 2014 m. Rekomendacijos aiškinamasis memorandumas (angl. *Explanatory note accompanying document to the Commission Recommendation on Relevant Product and Service Market within the electronic communications sector susceptible to ex ante regulation in accordance with Directive 2002/21/EC of the European Parliament and of the Council on a common regulatory framework for electronic communications networks and services*) <http://ec.europa.eu/digital-agenda/en/news/explanatory-note-accompanying-commission-recommendation-relevant-product-and-service-markets>

lapkričio 10 d. įsakymu Nr. 1V-1182 „Dėl Mažos spartos skirtųjų linijų galinių segmentų rinkos apibrėžimo“, Tarnybos direktoriaus 2006 m. lapkričio 10 d. įsakymu Nr. 1V-1183 „Dėl ūkio subjekto TEO LT, AB, turinčio didelę įtaką Mažos spartos skirtųjų linijų galinių segmentų rinkoje“ (toliau – 2006 m. lapkričio 10 d. įsakymas Nr. 1V-1183), Tarnybos direktoriaus 2006 m. lapkričio 10 d. įsakymu Nr. 1V-1185 „Dėl Nacionalinių skirtųjų linijų magistralinių segmentų rinkos apibrėžimo“ (toliau – 2006 m. lapkričio 10 d. įsakymas Nr. 1V-1185), Tarnybos direktoriaus 2006 m. lapkričio 10 d. įsakymu Nr. 1V-1186 „Dėl ūkio subjekto TEO LT, AB, turinčio didelę įtaką Nacionalinių skirtųjų linijų magistralinių segmentų rinkoje“ (toliau – 2006 m. lapkričio 10 d. įsakymas Nr. 1V-1186). Ūkio subjektui TEO LT, AB Minimalaus skirtųjų linijų rinkinio rinkoje buvo nustatyti šie įpareigojimai:

1. ūkio subjektas TEO LT, AB, vadovaudamasis Įstatymo 35 straipsniu, privalo teikti Skirtųjų linijų paslaugų teikimo taisyklių, patvirtintų Tarnybos direktoriaus 2004 m. gruodžio 10 d. įsakymu „Dėl Skirtųjų linijų paslaugų teikimo taisyklių patvirtinimo“, visas 6 punkte nurodytas skirtąsias linijas, laikydamasis šiose taisyklėse nustatytos paslaugų teikimo tvarkos ir sąlygų;
2. nediskriminavimo įpareigojimas (Įstatymo 32 straipsnis);
3. kainų kontrolės ir sąnaudų apskaitos įpareigojimas (Įstatymo 32 straipsnis);
4. įpareigojimas tvarkyti apskaitą pagal Apskaitos atskyrimo taisyklės ir su apskaitos atskyrimu susijusius reikalavimus, patvirtintus Tarnybos direktoriaus 2006 m. birželio 14 d. įsakymu Nr. 1V-738 „Dėl Apskaitos atskyrimo taisyklių ir su apskaitos atskyrimu susijusių reikalavimų patvirtinimo“ (Įstatymo 32 straipsnis);
5. įpareigojimas viešai skelbti su Minimalaus skirtųjų linijų rinkinio rinką sudarančių skirtųjų linijų paslaugų teikimu susijusią informaciją (Įstatymo 32 straipsnis).

Ūkio subjektui TEO LT, AB Mažos spartos skirtųjų linijų galinių segmentų ir Nacionalinių skirtųjų linijų magistralinių segmentų rinkose buvo nustatyti šie įpareigojimai:

1. įpareigojimas suteikti prieigą (Įstatymo 21 straipsnis);
2. nediskriminavimo įpareigojimas (Įstatymo 19 straipsnis);
3. skaidrumo įpareigojimas (Įstatymo 18 straipsnis);
4. kainų kontrolės ir sąnaudų apskaitos įpareigojimas (Įstatymo 23 straipsnis);
5. apskaitos atskyrimo įpareigojimas (Įstatymo 20 straipsnis).

1.3 RINKŲ TYRIMŲ EIGA

Rinkų tyrimai buvo pradėti Tarnybos direktoriaus 2014 m. lapkričio 20 d. įsakymu Nr. 1V-1603 „Dėl Minimalaus skirtųjų linijų rinkinio, Nacionalinių skirtųjų linijų magistralinių segmentų, Didmeninės aukštos kokybės prieigos fiksuotoje vietoje rinkų tyrimų“ vadovaujantis Įstatymo 16 straipsnio 3 dalimi ir 4 dalies 3 punktu. Rinkų tiriamasis laikotarpis yra 2006 m. sausio 1 d. – 2014 m. gruodžio 31 d. (toliau – Tiriamasis laikotarpis). Rinkų tyrimų tikslas – įvertinti, ar konkurencija Rinkose yra veiksminga ir, jei konkurencija nėra veiksminga, imtis tinkamų priemonių sudaryti sąlygas vystytis konkurencijai jose.

Atsižvelgiant į Rinkų tyrimų ataskaitos (toliau – Ataskaita) 1.1 skyriuje pateiktą informaciją, Rinkų tyrimus sudarys šie etapai:

- 1) atitinkamų rinkų, kurių charakteristikos gali pateisinti įpareigojimų, nurodytų Įstatymo 17 straipsnyje, taikymą, apibrėžimas;
- 2) tyrimo, ar konkurencija atitinkamose rinkose yra veiksminga ir, jeigu konkurencija nėra veiksminga, didelę įtaką atitinkamoje rinkoje turinčių ūkio subjektų įvardijimas;
- 3) Įstatymo 17 straipsnyje nurodytų įpareigojimų nustatymas, pakeitimas ir (arba) panaikinimas didelę įtaką atitinkamoje rinkoje turintiems ūkio subjektams.

Pirmajame Rinkų tyrimų etape yra apibrėžiamos atitinkamos rinkos. Pagal Taisyklių 15 punktą, atitinkamos rinkos bus apibrėžiamos apibūdinant jas sudarančius produktus (paslaugas) ir įvertinant šių rinkų geografinę aprėptį, atsižvelgiant į pradinis produktus (paslaugas) ir pradinę

geografinę teritoriją, ir atliekant vertinimą, ar atitinkamos rinkos charakteristikos gali pateisinti įpareigojimų, nurodytų Įstatymo 17 straipsnyje, taikymą. Atitinkamas rinkas sudarys visi produktai (paslaugos), kurie yra pakankamai pakeičiami tarpusavyje, atsižvelgiant į jų objektyvias charakteristikas, kainas ir (ar) paskirtį, taip pat į konkurencijos sąlygas ir paklausos bei pasiūlos struktūrą atitinkamoje tiriamoje rinkoje. Atitinkamos rinkos geografinė aprėptis yra geografinė teritorija, kurioje atitinkami ūkio subjektai dalyvauja atitinkamų produktų (paslaugų) pasiūloje bei paklausoje, kurioje konkurencijos sąlygos yra panašios ar pakankamai homogeniškos ir kuri gali būti atskirta nuo kaimyninių teritorijų, kuriose vyraujančios konkurencijos sąlygos yra pastebimai skirtingos.

Įstatymo 16 straipsnio 3 dalyje nurodyta, kad Tarnyba atlieka rinkos tyrimą Europos Komisijai priėmus rekomendaciją, nustatančią atitinkamas produktų ir paslaugų rinkas, arba sprendimą, nustatantį Europos Sąjungos rinką, arba pakeitus šiuos teisės aktus. Europos Komisija 2014 m. spalio 9 d. priėmė 2014 m. Rekomendaciją, kuri pakeitė 2007 m. gruodžio 17 d. Komisijos rekomendaciją 2007/879/EB dėl elektroninių ryšių sektoriaus atitinkamų produktų ir paslaugų rinkų, kurioms gali būti taikomas *ex ante* reguliavimas pagal Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2002/21/EB dėl elektroninių ryšių tinklų ir paslaugų bendrosios reguliavimo sistemos (OL 2007 L 344, p. 65) (toliau – 2007 m. Rekomendacija).

2014 m. Rekomendacijos priede Europos Komisija apibrėžė Didmeninės aukštos kokybės prieigos fiksuotoje vietoje rinką, bet neapibrėžė Minimalaus skirtųjų linijų rinkinio ir Nacionalinių skirtųjų linijų magistralinių segmentų rinkų. Pagal 2014 m. Rekomendacijos 2 punktą, nacionalinės reguliavimo institucijos (šiuo atveju – Tarnyba), nustatydamos kitas rinkas, nei 2014 m. Rekomendacijos priede nurodytos rinkos, turi atlikti trijų kriterijų testą, kad būtų įrodyta, jog *ex ante* reguliavimas yra būtinas. Įrodžius, kad nagrinėjama rinka tenkina visus tris trijų kriterijų testo vertinimo kriterijus, ji laikoma rinka, kurioje gali būti taikomas *ex ante* reguliavimas (Įstatymo 17 straipsnyje nurodytas reguliavimas) pagal Pagrindų direktyvą. Priešingu atveju, *ex ante* reguliavimas negali būti taikomas.

Atsižvelgiant į anksčiau pateiktą informaciją, pirmajame Rinkų tyrimų etape bus atlikti tokie veiksmai:

1. atitinkamų rinkų apibrėžimas iki atitinkamos rinkos geografinės teritorijos vertinimo;
2. atitinkamų rinkų geografinės teritorijos vertinimas;
3. atitinkamų rinkų apibrėžimas;
4. vertinimas, ar atitinkamų rinkų charakteristikos gali pateisinti įpareigojimų, nurodytų Įstatymo 17 straipsnyje, taikymą;
5. rinkų, kurių charakteristikos gali pateisinti įpareigojimų, nurodytų Įstatymo 17 straipsnyje, taikymą, apibrėžimas.

Antrajame Rinkų tyrimų etape bus vertinama, ar konkurencija apibrėžtose rinkose yra veiksminga ir, jeigu konkurencija nėra veiksminga, bus įvardijami didelę įtaką atitinkamose rinkose turintys ūkio subjektai. Įstatymo 3 straipsnio 70 dalyje nurodyta, kad „*Veiksminga konkurencija – situacija atitinkamoje rinkoje, kai nėra didelę įtaką toje rinkoje turinčių ūkio subjektų.*“ Įstatymo 15 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad „*Ūkio subjektas laikomas turinčiu didelę įtaką atitinkamoje rinkoje, jei jis vienas ar kartu su kitais ūkio subjektais užima padėtį, prilygintą dominuojančiai, t. y. tokią ekonominės galios padėtį, kuri suteikia jam galią elgtis pakankamai nepriklausomai nuo konkurentų, klientų ir, galiausiai, vartotojų.*“ Ar konkurencija atitinkamose rinkose yra veiksminga, vertinama atsižvelgiant į Didelės įtakos rinkoje nustatymo gaires.

Trečiajame Rinkų tyrimų etape didelę įtaką atitinkamoje rinkoje turintiems ūkio subjektams bus nustatomi, pakeičiami ir (arba) panaikinami Įstatymo 17 straipsnyje nurodyti įpareigojimai.

Tarnyba, siekdama surinkti Rinkų tyrimams reikalingą informaciją, 2015 m. sausio 30 d. raštu Nr. (43.4)-1B-266 „Dėl rinkų tyrimo anketos“ informavo paslaugų gavėjams, išskyrus vartotojus, teikiamų duomenų perdavimo paslaugų teikėjus, didmeninių duomenų perdavimo paslaugų teikėjus

ir gavėjus (toliau visi kartu – respondentai) apie Tarnybos interneto svetainėje skelbiamą Rinkų tyrimų anketą (toliau – Anketa).

Rinkų tyrimų metu buvo apklausti 79 respondentai, kurių sąrašas yra pateiktas Ataskaitos 1 Priede. Anketoje Tarnyba pateikė klausimus, kuriais siekiama surinkti duomenis, padėsiančius įvertinti Tiriamuoju laikotarpiu vyravusias veiklos sąlygas Rinkose.

Pagal Taisyklių 10 punktą, „*Tarnyba, atlikdama rinkos tyrimą, gali naudotis bet kuria turima ar prieinama informacija apie atitinkamą rinką ir (ar) ūkio subjektus, taip pat ir kitų rinkos tyrimų metu surinkta informacija, ūkio subjektų pareikštais vertinimais, kita informacija, reikalinga rinkos tyrimui atlikti*“. Atsižvelgiant į tai, šiems Rinkų tyrimams atlikti naudojamos Anketos, kitų Tarnybos atliktų rinkų tyrimų metu surinkta informacija (įskaitant 2006 m. rinkų tyrimą), Bendrųjų vertimosi elektroninių ryšių veikla sąlygų aprašo, patvirtinto Tarnybos direktoriaus 2005 m. balandžio 8 d. įsakymu Nr. 1V-340 „Dėl Bendrųjų vertimosi elektroninių ryšių veikla sąlygų aprašo patvirtinimo“, nustatyta tvarka ir sąlygomis pateikta informacija, taip pat kita Tarnybos turima ar viešai paskelbta informacija.

Vadovaujantis iš respondentų gauta ir kita viešai prieinama informacija, toliau Tarnybos parengtoje Ataskaitoje pateikiama anksčiau nurodytų Rinkų tyrimų procedūros etapų analizė.

2 RINKŲ APIBRĖŽIMAS

Atsižvelgiant į Įstatymo 16 straipsnio 2 dalies 1 punktą, pirmasis Tarnybos atliekamų Rinkų tyrimų procedūros etapas yra atitinkamos rinkos (produktų (paslaugų) ir geografinės), kurios charakteristikos gali pateisinti Įstatymo 17 straipsnyje nurodytų įpareigojimų taikymą, apibrėžimas. Atitinkamo produkto (paslaugos) rinkos apibrėžimo tikslas yra nustatyti visus produktus (paslaugas), kurie paslaugos gavėjų ir teikėjų požiūriu yra tinkamas pakaitalas vienas kitam pagal jų savybes, naudojimą ir kainas.

Atsižvelgiant į tai, Tarnyba šiame Ataskaitos skyriuje apibrėš Rinkas ar kitas atitinkamas rinkas. Rinkų apibrėžimas susidės iš kelių etapų, pirmiausia apibrėžiant pradinę Rinkų paslaugą. Po to bus atliekama paslaugų pakeičiamumo pasiūlos ir paklausos atžvilgiu analizė. Atlikus pakeičiamumo analizę bus apibrėžiamos Rinkos ar kitos atitinkamos rinkos. Rinkos bus apibrėžiamos dviem etapais: pirmiausia bus apibrėžiama atitinkama rinka iki jos geografinio apibrėžimo, po to – apibrėžiama atitinkamos rinkos geografinė teritorija.

Kaip buvo nurodyta Ataskaitos 1.3 skyriuje, toliau bus vertinama, ar atitinkamų rinkų charakteristikos gali pateisinti įpareigojimų, nurodytų Įstatymo 17 straipsnyje, taikymą bei įvardijamos rinkos, kurių charakteristikos gali pateisinti įpareigojimų, nurodytų Įstatymo 17 straipsnyje, taikymą.

Pažymėtina, jog Tarnyba, apibrėždama Rinkas, vadovaujasi technologinio neutralumo principu, kuris reiškia, kad teisės normos turi būti taikomos atsižvelgiant į tikslus, kurių siekiama atitinkamomis teisės normomis, ir stengiantis, kad, kiek tai pagrįsta, vien tik dėl jų taikymo nebūtų skatinamas arba diskriminuojamas konkrečių technologijų naudojimas, taip pat, kad teisės normos būtų taikomos kiek įmanoma neatsižvelgiant į technologijas, kurios naudojamos su konkrečiu teisiniu santykiu susijusiems elektroninių ryšių tinklams ar elektroninių ryšių paslaugoms teikti (Įstatymo 2 straipsnio 2 dalis).

2.1 RINKŲ PRADINĖS PASLAUGOS APIBRĖŽIMAS

2006 m. rinkų tyrimas buvo atliktas atsižvelgiant į 2003 m. vasario 11 d. Europos Komisijos rekomendacijos 2003/311/EB dėl atitinkamų produktų ir paslaugų rinkų elektroninių ryšių srityje, reikalaujančių *ex ante* reguliavimo pagal Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2002/21/EB dėl elektroninių ryšių tinklų ir paslaugų bendrosios reguliavimo sistemos (OL 2003 L 114, p. 45) (toliau – 2003 m. Rekomendacija) reikalavimus. 2003 m. Rekomendacijos priede Europos Komisija nurodė šias, Rinkų tyrimų kontekste aktualias, rinkas, kuriose gali būti taikomas *ex ante* reguliavimas:

- a) Minimalaus skirtųjų linijų rinkinio rinka;
- b) Skirtųjų linijų magistralinių segmentų rinka;
- c) Skirtųjų linijų galinių segmentų rinka.

2003 m. Rekomendacijos aiškinamajame memorandume³ skirtųjų linijų paslaugos buvo apibrėžiamos kaip dedikuoto⁴ sujungimo ir pralaidumo (angl. *dedicated connections and capacity*) duomenų perdavimo paslaugos. Europos Komisijos teigimu, šiomis duomenų perdavimo paslaugomis turi būti garantuojama tam tikra, sutartyje numatyta, simetriška duomenų perdavimo sparta, o operatorius, teikiantis šias paslaugas, turi užtikrinti aukštą jų pateikimo ir aptarnavimo

³ 2003 m. Rekomendacijos aiškinamasis memorandumas (angl. *Explanatory memorandum accompanying document to the Commission Recommendation on Relevant Product and Service Markets within the electronic communications sector susceptible to ex ante regulation in accordance with Directive 2002/21/EC of the European Parliament and of the Council on a common regulatory framework for electronic communications networks and services*).

⁴ Dedikuotas pralaidumas suprantamas kaip konkretaus paslaugos gavėjo naudojimui elektroninių ryšių tinkle skirtas duomenų perdavimo pralaidumas, kuriuo negali naudotis nei paslaugų teikėjas, nei kiti paslaugų gavėjai.

lygi, pvz., trumpus gedimų šalinimo terminus. 2003 m. Rekomendacijos priede nurodyta Minimalaus skirtųjų linijų rinkinio rinka buvo mažmeninė rinka, kurią sudarė tarpusavyje pakeičiamos skirtųjų linijų paslaugos. 2003 m. Rekomendacijos aiškinamajame memorandume Europos Komisija didmenines skirtųjų linijų paslaugas skirstė į galinių segmentų (angl. *terminating segments*) ir magistralinių segmentų (angl. *trunk segments*) skirtųjų linijų paslaugas. 2003 m. Rekomendacijos aiškinamajame memorandume nurodyta, kad galinio segmento sudėtis priklauso nuo elektroninių ryšių tinklo (toliau – Tinklas) specifikacijos konkrečioje valstybėje narėje ir turėjo būti nustatyta atitinkamos nacionalinės reguliavimo institucijos (angl. „*What constitutes a terminating segment will depend on the network topology specific to particular Member States and will be decided upon by the relevant NRA*“).

2007 m. Rekomendacija pakeitė 2003 m. Rekomendaciją. 2007 m. Rekomendacijos priede, kuriame išvardytos rinkos, kuriose gali būti taikomas *ex ante* reguliavimas, Minimalaus skirtųjų linijų rinkinio ir Skirtųjų linijų magistralinių segmentų rinkos nebuvo nurodytos, o 2003 m. Rekomendacijos priede nurodyta Skirtųjų linijų galinių segmentų rinka buvo apibrėžta kaip Didmeninių skirtųjų linijų baigiamųjų segmentų, neatsižvelgiant į technologiją, naudojamą teikti skirtuosius ar specialiuosius pajėgumus, rinka. Europos Komisijos nuomone, pateikta 2007 m. Rekomendacijos aiškinamajame memorandume⁵, Skirtųjų linijų magistralinių segmentų rinkoje dėl sparčiai besivystančių alternatyvių operatorių Tinklų, kurie dubliuoja esamus Tinklų magistralinius segmentus, užtikrinama efektyvi konkurencija ir nebėra konkurencijos suvaržymų, kurie sąlygotų būtinybę reguliuoti Skirtųjų linijų magistralinių segmentų rinką. Pagal Europos Komisiją, efektyvią konkurenciją teikiant mažmenines skirtųjų linijų paslaugas turėtų užtikrinti *ex ante* reguliavimas Didmeninių skirtųjų linijų baigiamųjų segmentų, neatsižvelgiant į technologiją, naudojamą teikti skirtuosius ar specialiuosius pajėgumus, rinkoje, todėl taip pat nebėra poreikio reguliuoti mažmeninę Minimalaus skirtųjų linijų rinkinio rinką. Pažymėtina, kad 2007 m. Rekomendacijos aiškinamajame memorandume skirtųjų linijų paslaugos buvo apibrėžtos kaip ir 2003 m. Rekomendacijos aiškinamajame memorandume, t. y. dedikuoto sujungimo ir pralaidumo duomenų perdavimo paslaugos.

2014 m. Rekomendacija pakeitė 2007 m. Rekomendaciją. 2007 m. Rekomendacijos priede nurodyta Didmeninių skirtųjų linijų baigiamųjų segmentų, neatsižvelgiant į technologiją, naudojamą teikti skirtuosius ar specialiuosius pajėgumus rinka 2014 m. Rekomendacijos priede buvo apibrėžta kaip Didmeninės aukštos kokybės prieigos fiksuotoje vietoje rinka. 2014 m. Rekomendacijos aiškinamajame memorandume, aprašydama aukštos kokybės duomenų perdavimo paslaugos sampratą, Europos Komisija, visų pirma, atkreipia dėmesį į skirtingus galutinių paslaugų gavėjų⁶: vartotojų⁷ (fizinių asmenų) ir paslaugų gavėjų, išskyrus vartotojus, (juridinių asmenų) (toliau – Verslo klientai) poreikius. Anot Europos Komisijos, vartotojai perka elektroninių ryšių paslaugas tokias kaip viešosios fiksuotojo (judriojo) telefono ryšio paslaugos, interneto prieigos paslaugos, mokamos televizijos paslaugos ir jas naudoja asmeninių poreikių tenkinimui. Jiems nėra būtina itin aukšta paslaugų kokybė ar individualūs paslaugų pasiūlymai, todėl jie renkasi standartizuotas, masinei rinkai (angl. *mass – market*) skirtas elektroninių ryšių paslaugas. Tuo tarpu Verslo klientams, o ypač turintiems padalinius ar atstovybes geografiškai nutolusiose vietose, veiklos vykdymui (pvz., patikimam keitimuisi duomenimis tarp padalinių) yra reikalingos aukštą duomenų perdavimo kokybę užtikrinančios elektroninių ryšių paslaugos. Tokios paslaugos turi

⁵ 2007 m. Rekomendacijos aiškinamasis memorandumas (angl. *Explanatory note accompanying document to the Commission Recommendation on Relevant Product and Service Markets within the electronic communications sector susceptible to ex ante regulation in accordance with Directive 2002/21/EC of the European Parliament and of the Council on a common regulatory framework for electronic communications networks and services*).

⁶ Pagal Įstatymo 3 straipsnio 23 dalį, galutinis paslaugų gavėjas – paslaugų gavėjas, kuris neteikia viešųjų ryšių tinklų ar viešųjų elektroninių ryšių paslaugų.

⁷ Pagal Įstatymo 3 straipsnio 69 dalį, vartotojas – fizinis asmuo, kuris naudojasi ar pareiškia norą naudotis viešosiomis elektroninių ryšių paslaugomis nesusijusiems su jo amatu, verslu ar profesija tikslams, tai yra vartotojo asmeniniams, šeimos ar namų ūkio poreikiams tenkinti.

pasižymėti patikimumu, nenutrūkstamu veikimu, garantuota, dažniausiai simetriška duomenų perdavimo sparta, mažu srauto dalinimo koeficientu, visą parą veikiančiu klientų aptarnavimu bei trumpais gedimų šalinimo terminais. Taip pat, Verslo klientai neretai pageidauja ir papildomų, kartu su aukštos kokybės duomenų perdavimu teikiamų paslaugų, kurios vartotojams nėra reikalingos, pvz., duomenų centrų paslaugų, atsarginės kopijos sukūrimo paslaugų ir kt. Europos Komisijos teigimu, skirtingi poreikiai tarp vartotojų ir Verslo klientų lemia tai, kad šios elektroninių ryšių paslaugų pirkėjų grupės perka skirtingas elektroninių ryšių paslaugas: vartotojai – masinei rinkai pritaikytas elektroninių ryšių paslaugas, Verslo klientai – aukštos kokybės duomenų perdavimo paslaugas. Apibendrinant galima teigti, kad 2014 m. Rekomendacijos aiškinamajame memorandume, aukštos kokybės duomenų perdavimo paslaugos apibrėžiamos kaip tokios duomenų perdavimo paslaugos, kurios užtikrina garantuotą ir simetrišką duomenų perdavimo spartą bei aukštą teikiamų paslaugų suteikimo ir aptarnavimo lygį. Pagal Europos Komisiją, aukštos kokybės duomenų perdavimo paslaugos dažniausiai teikiamos sinchroninės skaitmeninės hierarchijos (angl. *Synchronous Digital Hierarchy*) (toliau – SDH), plesiochroninės skaitmeninės hierarchijos (angl. *Plesiochronous Digital Hierarchy*) (toliau – PDH) ir laikinio kanalų multipleksavimo (angl. *Time-division multiplexing*) (toliau – TDM) technologijų pagrindu paremtomis skirtosiomis linijomis bei ekvivalentiškais joms *Ethernet* technologijos pagrindu sukurtomis skirtosiomis linijomis (angl. *Ethernet-based leased lines*).

2006 m. rinkų tyrime skirtosios linijos paslauga (pradinė paslauga) buvo apibrėžta kaip elektroninių ryšių paslauga, kuri suteikia duomenų perdavimo tarp Tinklo galinių taškų galimybę ir tenkina šias savybes: paslaugos gavėjas negali kontroliuoti komutavimo, bet kuriuo paslaugos teikimo momentu užtikrinama tam tikra garantuota, nemažesnė nei numatyta sutartyje, duomenų perdavimo sparta, užtikrinama bet kokio tipo duomenų (balso, vaizdo ir kitų tipų duomenų) perdavimo galimybė, užtikrinamas skaidrus duomenų perdavimo procesas, užtikrinamas aukštas paslaugos pateikiamumo lygis bei garantuojamas aukštas aptarnavimo lygis. Palyginus 2003 m. Rekomendacijos aiškinamajame memorandume ir 2007 m. Rekomendacijos aiškinamajame memorandume naudotus skirtųjų linijų paslaugų apibrėžimus su 2014 m. Rekomendacijos aiškinamajame memorandume naudojamu aukštos kokybės duomenų perdavimo paslaugų apibrėžimu, taip pat į 2006 m. rinkos tyrime apibrėžtą skirtųjų linijų sąvoką, darytina išvada, kad šių paslaugų apibrėžimai iš esmės sutampa ir reiškia duomenų perdavimo paslaugą, kuri pasižymi tiek aukštą kokybę užtikrinančiais paslaugos parametrais (pvz., garantuota ir simetriška duomenų perdavimo sparta), tiek kokybišku paslaugos pateikimu (pvz., trumpais gedimų šalinimo terminais).

Atsižvelgiant į 2014 m. Rekomendacijos aiškinamajame memorandume aprašytą aukštos kokybės duomenų perdavimo paslaugos sampratą, galima konstatuoti, kad: pradinė Rinkų paslauga – tai duomenų perdavimo paslauga, užtikrinanti garantuotą, ne mažesnę nei numatyta sutartyje, duomenų perdavimo spartą, duomenų perdavimo simetriškumą abejomis kryptimis, galimybę perduoti visų tipų duomenis, garantuotą aukštą paslaugos pateikimo lygį (24/7 klientų aptarnavimas, trumpi gedimų šalinimo terminai). Toliau aukščiau aprašyta paslauga šiame Rinkų tyrime sutrumpintai vadinama „Aukštos kokybės duomenų perdavimo paslauga“, o minėti kokybiniai parametrai (garantuota, ne mažesnė nei numatyta sutartyje, duomenų perdavimo sparta, duomenų perdavimo simetriškumas abejomis kryptimis, galimybė perduoti visų tipų duomenis, garantuotas aukštas paslaugos pateikimo lygis (24/7 klientų aptarnavimas, trumpi gedimų šalinimo terminai) toliau sutrumpintai vadinami „Aukštais paslaugos kokybiniais parametrais“.

Išvada: Atsižvelgiant į tai, kas nurodyta aukščiau, Tarnyba laiko, kad **Aukštos kokybės duomenų perdavimo paslauga** – tai duomenų perdavimo paslauga, užtikrinanti Aukštus paslaugos kokybinius parametrus. Aukštos kokybės duomenų perdavimo paslauga yra pradinė Rinkų paslauga ir iš esmės sutampa su 2003 m. Rekomendacijos, 2007 m. Rekomendacijos aiškinamuosiuose memorandumuose ir 2006 m. rinkų tyrime pateiktu skirtųjų linijų paslaugų (pradinės paslaugos) apibrėžimu.

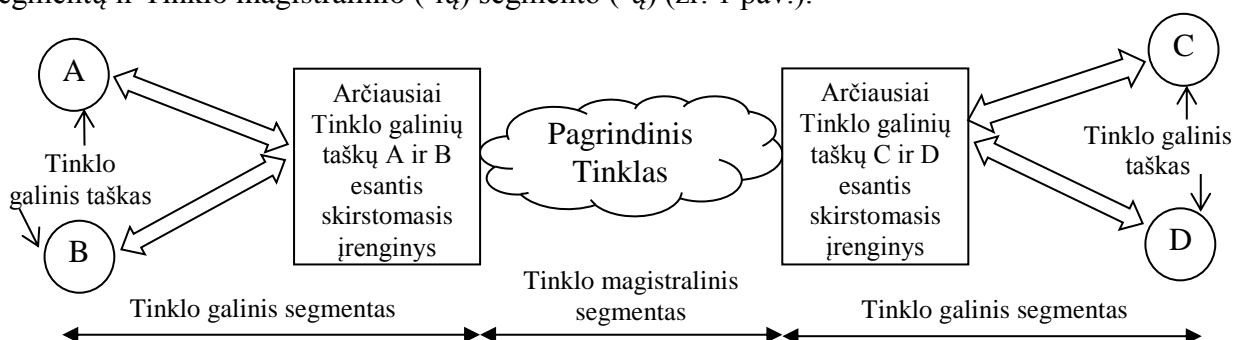
2.2 AUKŠTOS KOKYBĖS DUOMENŲ PERDAVIMO PASLAUGŲ VERTĖS GRANDINĖ IR APIBRĖŽIMAS

Kaip nurodyta Ataskaitos 2.1 skyriuje, 2003 m. Rekomendacijos aiškinamajame memorandume Europos Komisija didmenines skirtųjų linijų paslaugas skirstė į galinių segmentų skirtųjų linijų paslaugas ir magistralinių segmentų skirtųjų linijų paslaugas. Galinių segmentų skirtųjų linijų paslaugos yra teikiamos Tinklo galiniais segmentais, magistralinių segmentų skirtųjų linijų paslaugos – Tinklo magistraliniais segmentais.

2014 m. Rekomendacijos aiškinamajame memorandume teigiama, jog skiriamąją ribą tarp Aukštos kokybės duomenų perdavimo paslaugų Tinklo galinių segmentų ir Aukštos kokybės duomenų perdavimo paslaugų magistralinių segmentų turi nustatyti nacionalinės reguliavimo institucijos, atsižvelgdamos į valstybėje narėje naudojamų Tinklų ypatumus. Tarnyba, siekdama išsiaiškinti, koks Tinklo elementas galėtų būti skiriamoji riba tarp Tinklo magistralinių ir Tinklo galinių segmentų, nagrinėjo Tinklo magistralinius ir galinius segmentus pagal jų paskirtį (funkcionalumą). Tinklo galinio segmento paskirtis yra pasiekti galutinį paslaugų gavėją, o Tinklo magistralinio segmento – perduoti agreguotus duomenų srautus tarp Tinklo galinių segmentų.

Kaip teigiama 2014 m. Rekomendacijos aiškinamajame memorandume, dauguma valstybių narių Tinklo galiniu segmentu laiko tą Tinklo dalį, kuri yra tarp galutinio paslaugų gavėjo pastato ir artimiausio Aukštos kokybės duomenų perdavimo paslaugų teikėjo komutatoriaus. Išnagrinėjusi turimą informaciją apie Aukštos kokybės duomenų perdavimo paslaugų teikimą bei atsižvelgdama į kitų Europos Sąjungos valstybių narių patirtį skirstant Tinklą į galinius ir magistralinius segmentus, Tarnyba Tinklo galinių ir magistralinių segmentų skiriamąją riba laiko arčiausiai Tinklo galinio taško⁸ esantį skirstomąjį įrenginį, kuriame gali būti suteikta prieiga kitam elektroninių ryšių paslaugų teikėjui.

Atsižvelgiant į anksčiau išdėstytą, struktūriškai Tinklą, kuriuo teikiamos Aukštos kokybės duomenų perdavimo paslaugos, galima pavaizduoti, kaip Tinklą, sudarytą iš Tinklo galinių segmentų ir Tinklo magistralinio (-ių) segmento (-ų) (žr. 1 pav.).

1 pav. Tinklo, kuriuo teikiamos Aukštos kokybės duomenų perdavimo paslaugos, schema.

Tinklo galinis segmentas – tai Tinklo dalis, jungianti to Tinklo galinį tašką su arčiausiai to Tinklo galinio taško esančiu skirstomuoju įrenginiu įskaitant patį įrenginį ir užtikrinanti Aukštos kokybės duomenų perdavimo paslaugų teikimą tarp Tinklo galinio taško ir arčiausiai jo esančio skirstomojo įrenginio (toliau – Tinklo galinis segmentas). Tinklo galinio segmento skirstomasis įrenginys dažniausiai yra aktyvus Tinklo elementas.

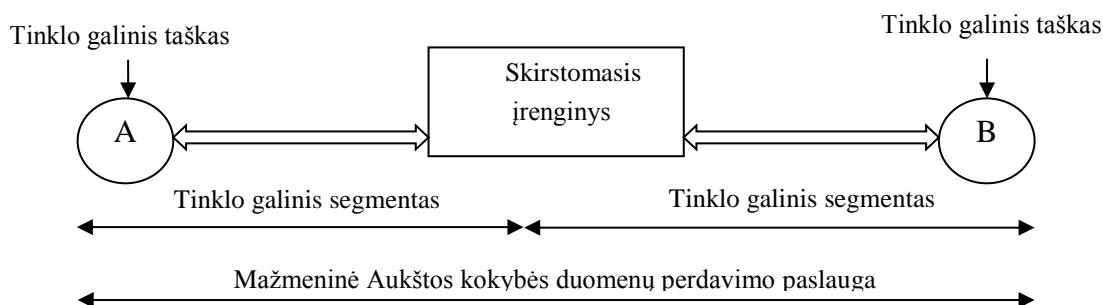
⁸ Pagal Įstatymo 3 straipsnio 65 dalį, tinklo galinis taškas – fizinis taškas, kuriame suteikiama galimybė prijungti abonto įrangą prie viešojo ryšių tinklo. Tinkluose, kuriuose atliekamas maršruto parinkimas arba komutavimas, tinklo galinis taškas identifikuojamas konkrečiu tinklo adresu, kuris gali būti susietas su abonto telefono ryšio numeriu arba pavadinimu.

Tinklo magistralinis segmentas – tai Tinklo dalis, jungianti ir užtikrinanti Aukštos kokybės duomenų perdavimo paslaugų teikimą tarp to paties Tinklo skirstomųjų įrenginių (toliau – Tinklo magistralinis segmentas).

2.2.1 Mažmeninių Aukštos kokybės duomenų perdavimo paslaugų vertės grandinė ir apibrėžimas

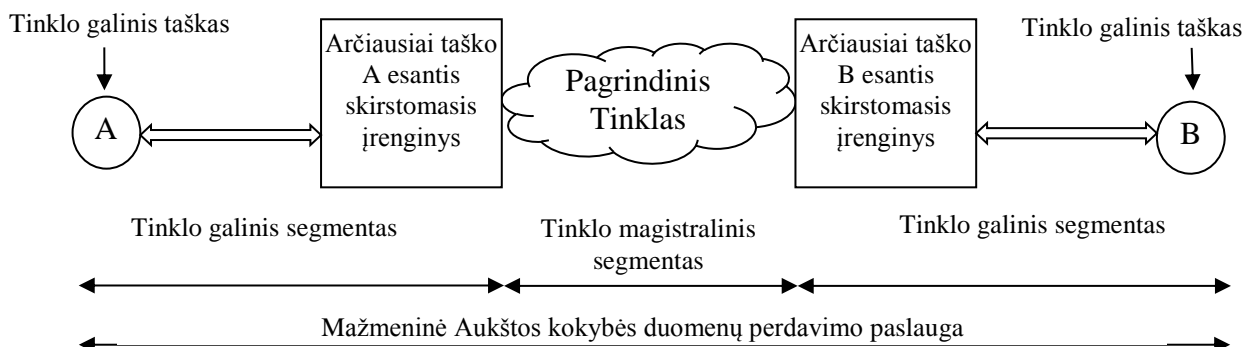
Analizuojant mažmeninių Aukštos kokybės duomenų perdavimo paslaugų teikimą, galima išskirti du šių paslaugų teikimo atvejus:

a) mažmeninė Aukštos kokybės duomenų perdavimo paslauga, sudaryta iš bent dviejų Tinklo galinių taškų, teikiama naudojant vieną skirstomąjį įrenginį (žr. 2 pav.). Tokia Aukštos kokybės duomenų perdavimo paslauga yra teikiama Tinklo galiniais segmentais, o Tinklo magistraliniai segmentai jos teikimui nėra naudojami. Įprastai tokios konfigūracijos paslauga teikiama siekiant nedidelėje geografinėje teritorijoje (pvz., nedideliame mieste ar miesto mikrorajone) sujungti Tinklo galinius taškus;

2 pav. Mažmeninė Aukštos kokybės duomenų perdavimo paslauga, jungianti du Tinklo galinius taškus ir teikiama tik Tinklo galiniais segmentais.

b) mažmeninė Aukštos kokybės duomenų perdavimo paslauga sudaryta iš bent dviejų Tinklo galinių taškų ir teikiama naudojant daugiau nei vieną geografiškai nutolusį Tinklo skirstomąjį įrenginį. Tokios konfigūracijos mažmeninė Aukštos kokybės duomenų perdavimo paslauga yra sudaryta iš bent dviejų Tinklo galinių segmentų ir bent vieno Tinklo magistralinio segmento (žr. 3 pav.). Įprastai tokios konfigūracijos paslauga teikiama siekiant sujungti geografiškai nutolusius (pvz., esančius skirtinguose miestuose ar didesnių miestų skirtinguose mikrorajonuose) Tinklo galinius taškus.

3 pav. Mažmeninė Aukštos kokybės duomenų perdavimo paslauga, teikiama naudojant Tinklo galinius ir magistralinį (-ius) segmentą (-us).

Ataskaitos 2.1 skyriuje buvo nustatyta, kokius parametrus privalo turėti Aukštos kokybės duomenų perdavimo paslauga. Ten pat nurodyta, kad mažmeninės Aukštos kokybės duomenų perdavimo paslaugos yra teikiamos Verslo klientams. Anksčiau šiame skyriuje pateikta informacija

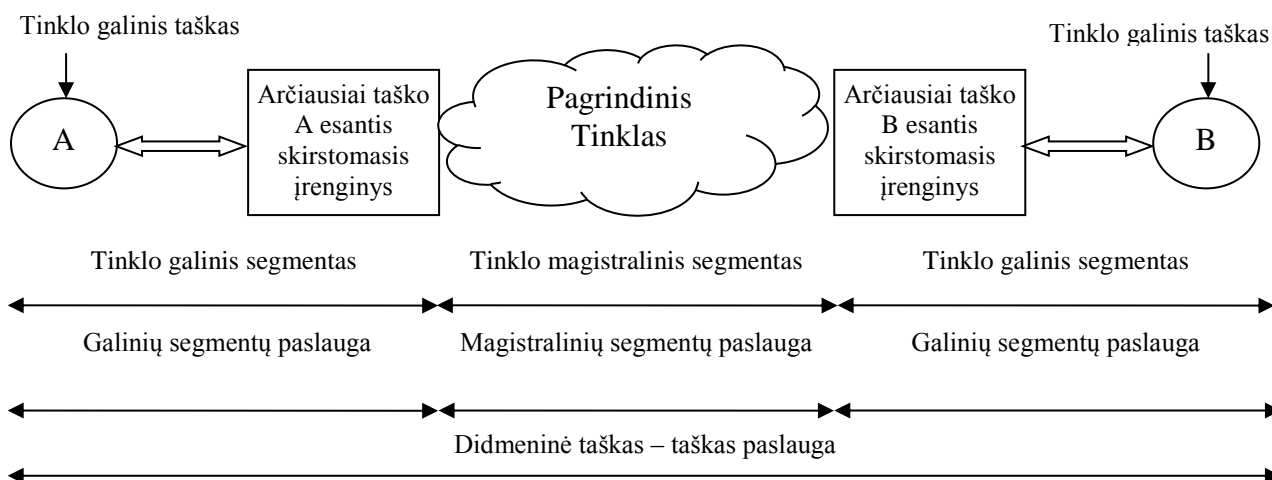
rodo, kad mažmeninės Aukštos kokybės duomenų perdavimo paslaugos yra skirtos perduoti duomenis tarp skirtingų Tinklo galinių taškų. Atsižvelgiant į mažmeninių Aukštos kokybės duomenų perdavimo paslaugų vertės grandinę, mažmeninę Aukštos kokybės duomenų perdavimo paslaugą galima apibrėžti kaip mažmeninę duomenų perdavimo paslaugą, užtikrinančią Aukštus paslaugos kokybinius parametrus, teikiamą Verslo klientams ir jungiančią Tinklo galinius taškus.

Išvada: mažmeninė Aukštos kokybės duomenų perdavimo paslauga – tai mažmeninė duomenų perdavimo paslauga, užtikrinanti Aukštus paslaugos kokybinius parametrus, teikiama Verslo klientams ir jungianti Tinklo galinius taškus.

2.2.2 Didmeninių Aukštos kokybės duomenų perdavimo paslaugų vertės grandinė ir apibrėžimas

Didmeninės Aukštos kokybės duomenų perdavimo paslaugos yra skirtos operatoriams, teikiantiems mažmenines elektroninių ryšių paslaugas, įskaitant mažmenines Aukštos kokybės duomenų perdavimo paslaugas, tačiau neturintiems savo Tinklo ar turintiems nepakankamai išvystytą Tinklą.

Atsižvelgiant į 2003 m. Rekomendacijos aiškinamajame memorandume Europos Komisijos atliktą didmeninių skirtųjų linijų paslaugų skirstymą į Tinklo galinių ir magistralinių segmentų skirtųjų linijų paslaugas bei į 1 pav. pateiktą Tinklo skaidymą į Tinklo galinius ir magistralinius segmentus, atitinkamai išskiriamos: didmeninė Aukštos kokybės duomenų perdavimo Tinklo galiniu segmentu paslauga (toliau – Galinių segmentų paslauga) ir didmeninė Aukštos kokybės duomenų perdavimo Tinklo magistraliniu segmentu paslauga (toliau – Magistralinių segmentų paslauga). Pastebėtina, kad gali būti ir yra teikiamos ne tik didmeninės Magistralinių segmentų ar Galinių segmentų paslaugos, bet ir didmeninės Aukštos kokybės duomenų perdavimo paslaugos, kaip ir mažmeninės Aukštos kokybės duomenų perdavimo paslaugos, užtikrinančios duomenų perdavimą tarp dviejų (ar daugiau) Tinklo galinių taškų (angl. *end-to-end*) (toliau – Didmeninė taškas – taškas paslauga) (žr. 4 pav.).

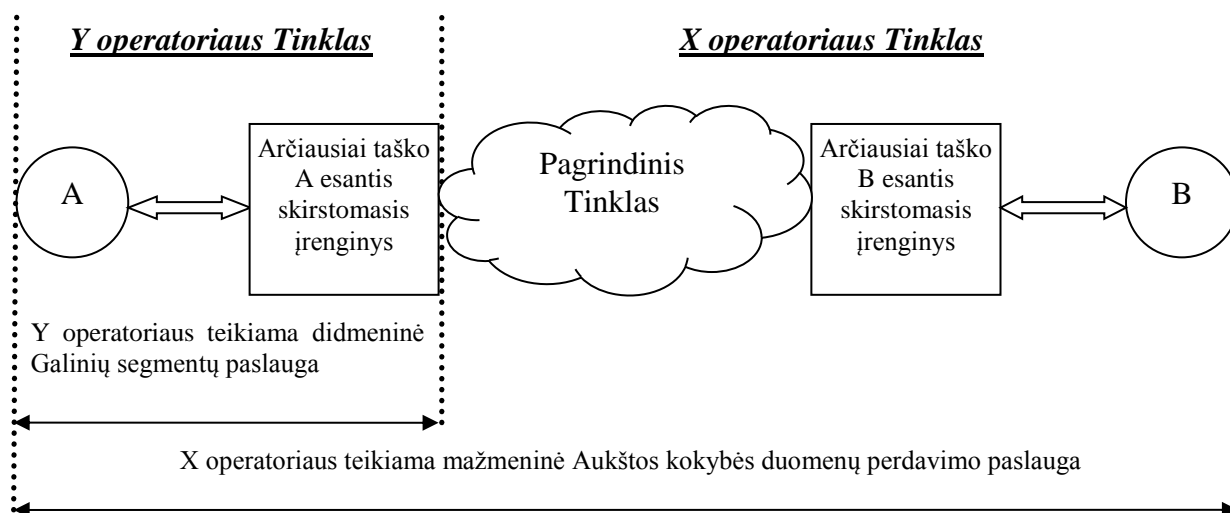
4 pav. Didmeninės Aukštos kokybės duomenų perdavimo paslaugos.

Ataskaitos 2.1 skyriuje buvo nustatyta, kokius parametrus privalo turėti Aukštos kokybės duomenų perdavimo paslauga. Ataskaitos 2.2 skyriuje yra pateiktas Tinklo galinio segmento apibrėžimas. Iš Ataskaitos 3 pav. pateiktos informacijos matyti, kad Tinklo galinis segmentas yra mažmeninės Aukštos kokybės duomenų perdavimo paslaugos vertės grandinės dalis ir naudojamas teikti mažmenines Aukštos kokybės duomenų perdavimo paslaugas. Iš anksčiau pateiktos informacijos matyti, kad Tinklo galinis segmentas gali būti panaudotas teikti didmenines elektorinių ryšių paslaugas, kurios bus panaudotos teikti mažmenines Aukštos kokybės duomenų perdavimo

paslaugas. Atsižvelgiant į anksčiau nurodytas aplinkybes, Galinių segmentų paslaugą galima apibrėžti taip:

Galinių segmentų paslauga – tai didmeninė duomenų perdavimo paslauga, užtikrinanti Aukštus paslaugos kokybinius parametrus, suteikianti galimybę perduoti duomenis tarp Tinklo galinio taško ir arčiausiai šio Tinklo galinio taško esančio skirstomojo įrenginio (įskaitant šį skirstomąjį įrenginį) (žr. 5 pav.).

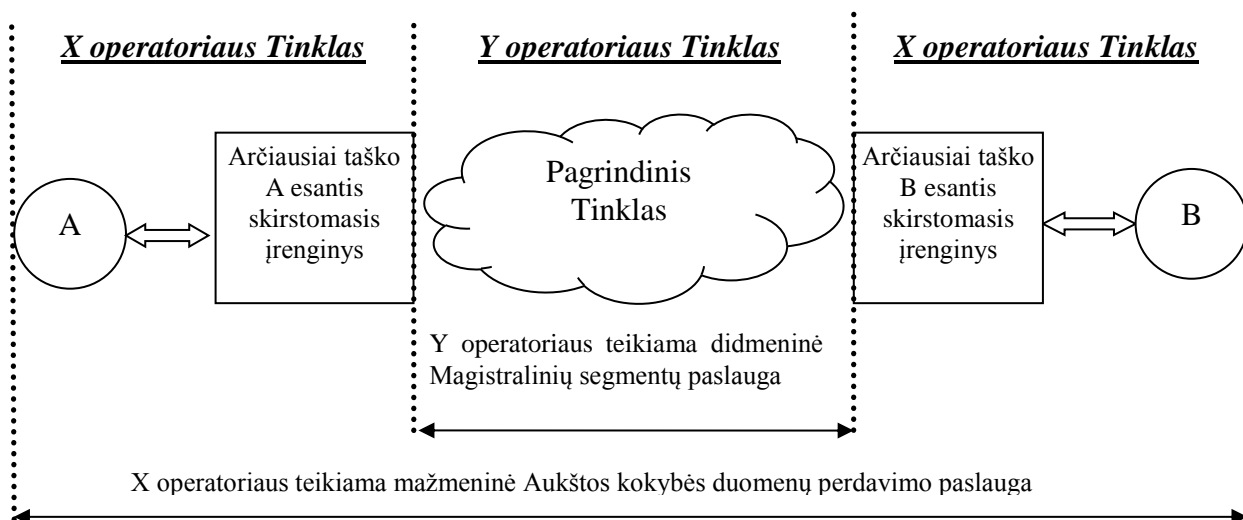
Pagal 5 paveikslą pateiktą schemą, X operatorius teikia mažmeninę Aukštos kokybės duomenų perdavimo paslaugą, sujungdamas Verslo kliento padalinius, esančius taškuose A ir B. Tačiau X operatoriaus Tinklas neapima Tinklo galinio taško A, todėl X operatorius perka didmeninę Galinių segmentų paslaugą iš Y operatoriaus (Y operatoriaus Tinklas apima Tinklo galinį tašką A).

5 pav. Didmeninės Galinių segmentų paslaugos, teikiant mažmeninę Aukštos kokybės duomenų perdavimo paslaugą, panaudojimas.

Ataskaitos 2.1 skyriuje buvo nustatyta, kokius parametrus privalo turėti Aukštos kokybės duomenų perdavimo paslauga. Ataskaitos 2.2 skyriuje yra pateiktas Tinklo magistralinio segmento apibrėžimas. Iš Ataskaitos 3 pav. pateiktos informacijos matyti, kad Tinklo magistralinis segmentas yra mažmeninės Aukštos kokybės duomenų perdavimo paslaugos vertės grandinės dalis ir naudojamas teikti mažmenines Aukštos kokybės duomenų perdavimo paslaugas. Iš anksčiau pateiktos informacijos matyti, kad Tinklo magistralinis segmentas gali būti panaudotas teikti didmenines elektorinių ryšių paslaugas, kurios bus panaudotos teikti mažmenines Aukštos kokybės duomenų perdavimo paslaugas. Atsižvelgiant į anksčiau nurodytas aplinkybes, Magistralinių segmentų paslaugą galima apibrėžti taip:

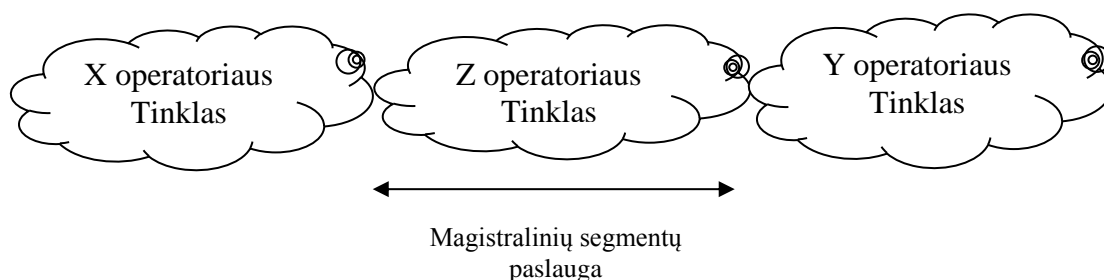
Magistralinių segmentų paslauga – tai didmeninė duomenų perdavimo paslauga, užtikrinanti Aukštus paslaugos kokybinius parametrus ir suteikianti galimybę perduoti duomenis tarp to paties Tinklo skirstomųjų įrenginių (žr. 6 pav. ir 7 pav.).

6 pav. Magistralinių segmentų paslaugos, teikiant mažmeninę Aukštos kokybės duomenų perdavimo paslaugą, panaudojimas.

Pagal 6 paveiksle pateiktą schemą, X operatorius teikia mažmeninę Aukštos kokybės duomenų perdavimo paslaugą, sujungdamas Verslo kliento padalinius, esančius taškuose A ir B. Tačiau X operatoriaus Tinklas, nors ir apima Tinklo galinius taškus A ir B, yra geografiškai fragmentuotas, t. y. ta Tinklo dalis, kuri apima Tinklo galinį tašką A ir arčiausiai taško A esantį skirstomąjį įrenginį nėra sujungta su Tinklo dalimi, kuri apima Tinklo galinį tašką B ir arčiausiai taško B esantį skirstomąjį įrenginį⁹. Tokiu atveju X operatorius perka Magistralinių segmentų paslaugą iš Y operatoriaus, kuris turi išvystę Tinklą, galintį sujungti arčiausiai Tinklo galinio taško A esantį skirstomąjį įrenginį su arčiausiai Tinklo galinio taško B esančiu skirstomuoju įrenginiu.

Magistralinių segmentų paslaugos gali būti naudojamos sujungti skirstomuosius įrenginius, kurie nėra arčiausiai konkretaus viešojo ryšių tinklo (konkrečių viešųjų ryšių tinklų) galinių taškų (žr. 7 pav.). Pagal 7 paveiksle pateiktą schemą, X ir Y operatoriai turi išvystę geografiškai nutolusius Tinklus. Naudodamiesi Z operatoriaus teikiama Magistralinių segmentų paslauga, X ir Y operatoriai sujungia savo Tinklus.

7 pav. Magistralinių segmentų paslauga.

Išvados:

1. Mažmeninė Aukštos kokybės duomenų perdavimo paslauga – tai mažmeninė duomenų perdavimo paslauga, užtikrinanti Aukštus paslaugos kokybinius parametrus, teikiama Verslo klientams ir jungianti Tinklo galinius taškus;

2. Galinių segmentų paslauga – tai didmeninė duomenų perdavimo paslauga, užtikrinanti Aukštus paslaugos kokybinius parametrus, suteikianti galimybę perduoti duomenis tarp Tinklo

⁹ Tokia situacija galima, kai operatorius lygiagrečiai vysto Tinklus geografiškai nutolusiose teritorijose arba susijungia du, skirtingose geografinėse teritorijose elektroninių ryšių veiklą vykde ir Tinklus vystę, operatoriai.

galinio taško ir arčiausiai šio Tinklo galinio taško esančio skirstomojo įrenginio (įskaitant šį skirstomąjį įrenginį);

3. Magistralinių segmentų paslauga – tai didmeninė duomenų perdavimo paslauga, užtikrinanti Aukštus paslaugos kokybinius parametrus ir suteikianti galimybę perduoti duomenis tarp to paties Tinklo skirstomųjų įrenginių.

2.3 MAŽMENINIŲ AUKŠTOS KOKYBĖS DUOMENŲ PERDAVIMO PASLAUGŲ RINKOS APIBRĖŽIMAS

2.3.1 Mažmeninių Aukštos kokybės duomenų perdavimo paslaugų rinkos apibrėžimas iki rinkos geografinės teritorijos vertinimo

Vadovaujantis 2014 m. Rekomendacijos preambulės 2 konstatuojamąja dalimi, visų *ex ante* reguliavimo veiksmų tikslas – pasitarnauti galutiniams naudotojams, užtikrinant, kad mažmeninės rinkos ilgą laiką būtų veiksmingai konkurencingos. 2014 m. Rekomendacijos preambulės 7 konstatuojamojoje dalyje nurodyta, kad ir nacionalinės reguliavimo institucijos, norėdamos nustatyti didmenines rinkas, kurioms gali būti taikomas *ex ante* reguliavimas, turėtų pradėti nuo susijusių mažmeninių rinkų analizės. Ši mažmeninių rinkų analizė atliekama atsižvelgiant į paklausos ir, jei tinkama, pasiūlos pakeičiamumo ateities perspektyvą per tam tikrą laikotarpį.

Kaip nurodyta 2014 m. Rekomendacijos aiškinamajame memorandume, nagrinėjant „mažmeninę aukštos kokybės rinką“ (angl. *retail high-quality market*), visų pirma, reikia įvertinti, ar masinei rinkai, t. y. vartotojams teikiamos duomenų perdavimo paslaugos ir Verslo klientams teikiamos Aukštos kokybės duomenų perdavimo paslaugos, šių paslaugų gavėjų atžvilgiu reikšmingai skiriasi teikimo sąlygomis, savybėmis ir produktų charakteristikomis, tokiomis kaip dedikuota talpa, pateikiamumas, paslaugos aptarnavimas ir pan. Kaip nurodyta 2014 m. Rekomendacijos aiškinamojo memorandumo 4.2 skyriuje, paslaugų gavėjai, tam tikrais atvejais, gali daryti tam tikrų nuolaidų dėl aukščiausios paslaugų kokybės ir vietoje itin kokybiškų paslaugų pasirinkti nežymiai mažesnės kokybės, bet pigesnes paslaugas. Tokiu atveju, nors skirtingos kokybės duomenų perdavimo paslaugos nebus tiesiogiai pakeičiamos tarpusavyje, tačiau suformuos pakeičiamumo grandinę (angl. *chain of substitution*), o šią pakeičiamumo grandinę sudarančios paslaugos sudarys tą pačią rinką. Taip pat reikia išanalizuoti, ar masinei rinkai pritaikytas paslaugas teikiantys operatoriai gali pasiūlyti Aukštos kokybės duomenų perdavimo paslaugas per trumpą laiko tarpą ir nepatirdami reikšmingų papildomų sąnaudų. Atsižvelgiant į tai, toliau šioje Ataskaitoje bus apžvelgiamos Lietuvos Respublikoje Verslo klientams teiktos duomenų perdavimo paslaugos. Atlikus šių paslaugų pakeičiamumo tarpusavyje analizę bus nustatyta, ar Lietuvos Respublikoje teiktos įvairios duomenų perdavimo paslaugos yra pakeičiamos tarpusavyje pasiūlos ir paklausos atžvilgiu ir bus apibrėžta atitinkama mažmeninių Aukštos kokybės duomenų perdavimo paslaugų rinka (-os).

2.3.1.1 Mažmeninių duomenų perdavimo paslaugų teikimas Lietuvos Respublikoje

Rinkų tyrimų metu nustatyta, kad 2006 m. – 2014 m. laikotarpiu Lietuvos Respublikoje SDH ir (ar) *Ethernet* technologijų pagrindu buvo teikiamos šios mažmeninės duomenų perdavimo paslaugos: interneto prieigos paslaugos, virtualaus privataus tinklo (toliau – VPN) paslaugos, skirtųjų linijų paslaugos ir duomenų perdavimo paslaugos, teikiamos pagal OSI (angl. *Open Systems Interconnection*) modelio antrąjį lygmenį (angl. *layer 2*) (toliau – L2). Toliau pateikiami trumpi išvardytų duomenų perdavimo paslaugų apibūdinimai.

Interneto prieigos paslauga – tai duomenų perdavimo paslauga, kuri suteikia galimybę prisijungti prie pasaulinio kompiuterių tinklo, jungiančio visuotinius bei vietinius kompiuterių tinklus ir šiais tinklais perduoti duomenis iš vieno Tinklo galinio taško į kitą. Atkreiptinas dėmesys

į tai, kad Tinklo galiniams taškams esant skirtingų operatorių Tinkluose dėl Tinklų tarpusavio sujungimo sąlygų, interneto prieigos paslaugos paprastai neužtikrina garantuotos ir simetriškos duomenų perdavimo spartos. Tai patvirtina ir Anketose surinkti duomenys: vienas respondentas nurodė, kad „*Interneto prieigos paslaugos teikiamos viešaisiais interneto tinklais ir dažniausia jų kokybiniai parametrai gali būti užtikrinami vieno operatoriaus tinklo ribose, tačiau ne visame globaliame interneto tinkle.*“ Interneto prieigos paslaugos buvo teikiamos tiek vartotojams, tiek ir Verslo klientams. Dalis operatorių skirstė ir skirsto interneto prieigos paslaugas gavėjus į vartotojus bei į Verslo klientus ir šioms gavėjų grupėms interneto prieigos paslaugas siūlė ir siūlo skirtingomis sąlygomis. Dažniausiai Verslo klientams teikiamos interneto prieigos paslaugos yra brangesnės už paslaugas, teikiamas vartotojams (lyginant pagal konkrečią spartą), tačiau Verslo klientams yra suteikiamas aukštesnis klientų aptarnavimo lygis (visą parą veikiantis klientų aptarnavimas, trumpesni gedimų šalinimo terminai) nei teikiant šias paslaugas vartotojams. Interneto prieigos paslaugas 2014 m. pabaigoje Lietuvos Respublikoje teikė 105 operatorių. Didžiausi iš jų (pagal gautas pajamas): TEO LT, AB, AB Lietuvos radijo ir televizijos centras, UAB „OMNITEL“. Interneto prieigos paslaugos buvo teikiamos šviesolaidinėmis ryšio linijomis, metalinėmis vytos poros linijomis, neekranuotomis vytos poros linijomis (angl. *Unshielded Twisted Pair*) (toliau – UTP), ekranuotomis vytos poros linijomis (angl. *Shielded Twisted Pair*), bendraašio kabelio linijomis, belaidžio ryšio linijomis, judriuoju ryšiu. Priklausomai nuo naudojamo ryšių linijos tipo, buvo teikiamos iki 1 Gb/s spartos interneto prieigos paslaugos.

VPN paslauga – atskirų, nutolusių vienas nuo kito kompiuterių ar kompiuterinių tinklų sujungimas į vieną Tinklą. VPN paslauga gali būti teikiama tiek per viešąjį interneto tinklą, tiek per privatų operatoriaus tinklą. VPN paslauga leidžia saugiai ir greitai išplėsti organizacijos kompiuterinį tinklą, t. y. įjungti į jį namų ar kitą kompiuterį per internetą. Visas VPN duomenų srautas yra šifruojamas, todėl šių paslaugų gavėjas yra apsaugotas nuo nesankcionuotos informacijos peržiūros. Dalis VPN paslaugų buvo ir yra teikiamos simetriška, dalis asimetriška duomenų perdavimo sparta. VPN paslaugos Tiriamuoju laikotarpiu ir Rinkų tyrimų metu buvo teikiamos tik Verslo klientams ir dauguma operatorių jas teikė Aukštais paslaugos kokybiniais parametrais. VPN paslaugas teikė TEO LT, AB, UAB „Bitė Lietuva“, VĮ „Infostuktūra“, UAB „CSC TELECOM“, UAB „OMNITEL“. VPN paslaugos buvo teikiamos metalinėmis vytos poros linijomis, belaidžio ryšio linijomis ir šviesolaidinėmis ryšio linijomis. Priklausomai nuo naudojamo ryšių linijos tipo, VPN paslaugos buvo teikiamos iki 10 Gb/s sparta.

Skirtųjų linijų paslauga – tai duomenų perdavimo paslauga, įgalinanti duomenų perdavimą teikti konkrečiu, nekomutuojamu maršrutu. Teikiant skirtųjų linijų paslaugas duomenims perduoti yra rezervuojami tam tikri Tinklo ištekliai, užtikrinantys garantuotą ir simetrišką duomenų perdavimo spartą tiek Tinklo galiniuose, tiek ir Tinklo magistraliniuose segmentuose. Viena vertus, dėl Tinklo išteklių rezervavimo, skirtųjų linijų paslaugomis užtikrinama konkreti ir simetriška duomenų perdavimo sparta bei itin patikimas ir saugus duomenų perdavimas. Kita vertus, Tinklo išteklių rezervavimas sąlygoja aukštą skirtųjų linijų paslaugų kainą. Vertinant skirtųjų linijų paslaugas, pabrėžtina, kad Lietuvos Respublikoje yra teikiamos dviejų tipų skirtųjų linijų paslaugos: analoginių skirtųjų linijų ir skaitmeninių skirtųjų linijų. Analoginių skirtųjų linijų paslaugos yra skirtos perduoti balsą. Vienas operatorius Anketoje nurodė, kad „*<...> tai paslauga, skirta perduoti informacijai balso dažnių juosta, kuri negali garantuoti spartos.*“ Tuo tarpu teikiant skaitmeninių skirtųjų linijų paslaugas yra perduodami bet kokio tipo duomenys, o perdavimo sparta priklauso nuo naudojamos technologijos.

Skirtųjų linijų paslaugomis užtikrinamas duomenų perdavimas tik iš vieno Tinklo galinio taško į kitą, todėl šios paslaugos ne visuomet yra patrauklios tiems Verslo klientams, kurie pageidauja tarpusavyje sujungti daugiau geografiškai nutolusių padalinių ar objektų. Skirtųjų linijų paslaugas galima naudoti kaip pagrindą kitų elektroninių ryšių paslaugų, pvz., interneto prieigos, teikimui. Skirtųjų linijų paslaugos Tiriamuoju laikotarpiu buvo teikiamos metalinėmis vytos poros linijomis, belaidžio ryšio linijomis ir šviesolaidinėmis ryšio linijomis. Šios paslaugos buvo

teikiamos tik Verslo klientams Aukštais paslaugos kokybiniais parametrais. Skirtųjų linijų paslaugas teikė – TEO AB, LT, UAB „Bitė Lietuva“, UAB „Linx Telecommunications“. Pagal Anketose pateiktus duomenis, skirtųjų linijų paslaugos buvo teikiamos iki 2,5 Gb/s sparta.

L2 (Layer 2 pagal angl. *Open Systems Interconnection* modelį) – duomenų perdavimo paslauga, teikiama *Ethernet* technologija. L2 paslaugoms skirtingai nei skirtųjų linijų paslaugoms nėra rezervuojami garantuoti Tinklo ištekliai. Taip pat šios paslaugos teikiamos negarantuojant konkretaus perduodamų duomenų maršruto, t. y. paslauga yra komutuojama. Dėl šių priežasčių egzistuoja teorinė tikimybė, kad tam tikru momentu, esant dideliui bendram perduodamų duomenų Tinklų srautui, neoptimaliam maršrutui, įvykus DDoS (angl. *Distributed Denial of Service*) atakai ir kt. priežastims, L2 paslauga neužtikrins garantuotos ir simetriškos duomenų perdavimo spartos. Tačiau, šios paslaugos yra teikiamos vieno operatoriaus Tinklo ribose ir operatorius gali kontroliuoti paslaugos kokybinius parametrus pritaikydamas paslaugos kokybės (angl. *Quality of Service*) sprendimus. Taip pat reikėtų atsižvelgti į tai, kad plataus Tinklų išvystymo atvejais (žiedinės struktūros, atsarginiai (alternatyvūs) duomenų perdavimo maršrutai) ir optimalus įrangos naudojimas gali užtikrinti didelio duomenų kiekio perdavimą aukšta duomenų perdavimo sparta, todėl laikytina, kad L2 paslaugos užtikrina garantuotą duomenų perdavimo spartą ir simetriškumą. Tiriamuoju laikotarpiu L2 paslaugos buvo teikiamos šviesolaidinėmis ryšio linijomis, belaidžio ryšio linijomis, metalinėmis vytos poros linijomis. Tiriamuoju laikotarpiu ir Rinkų tyrimų metu L2 paslaugų gavėjai buvo Verslo klientai. L2 paslaugas teikė UAB „Duomenų logistikos centras“, TEO LT, AB, AB Lietuvos radijo ir televizijos centras, UAB „Linx Telecommunications“, UAB „Baltnetos komunikacijos“, VĮ „Infostuktūra“. Pagal Anketose pateiktus duomenis, L2 paslaugos buvo teikiamos iki 10 Gb/s sparta.

2.3.1.2 Mažmeninių duomenų perdavimo paslaugų pakeičiamumo paklausos ir pasiūlos atžvilgiu analizė

Ataskaitos 2.3.1.1 skyriuje buvo trumpai apibūdintos Tiriamuoju laikotarpiu Lietuvos Respublikoje teiktos duomenų perdavimo paslaugos. Ataskaitos 2.3.1.2.1 – 2.3.1.2.3 skyriuose, siekiant nustatyti, ar minėtos paslaugos sudaro tą pačią mažmeninę rinką ar atskiras rinkas, bus atliekama šių paslaugų pakeičiamumo tarpusavyje paklausos ir pasiūlos atžvilgiu analizė, Ataskaitos 2.3.1.3 skyriuje bus nagrinėjama, ar skirtingomis spartomis teikiamos mažmeninės duomenų perdavimo paslaugos sudaro vieną rinką.

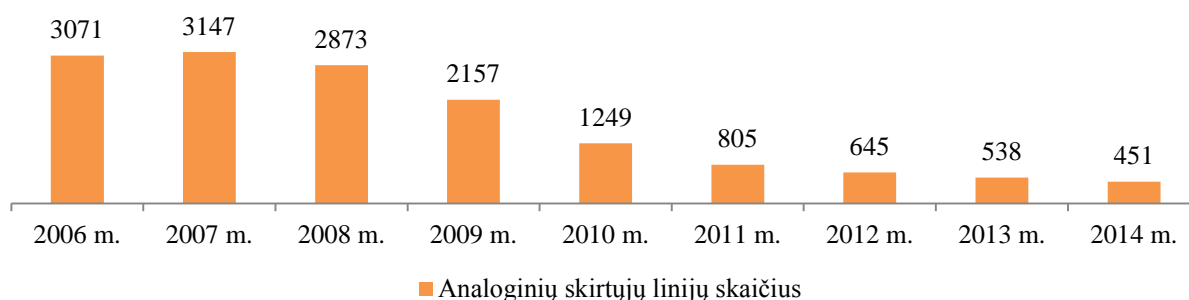
2.3.1.2.1 Analoginių ir skaitmeninių skirtųjų linijų paslaugų pakeičiamumo analizė

Tiriamuoju laikotarpiu Lietuvos Respublikoje buvo teikiamos analoginių skirtųjų linijų ir skaitmeninių skirtųjų linijų paslaugos. 2006 m. rinkų tyrimo ataskaitoje buvo konstatuota, kad analoginių skirtųjų linijų ir skaitmeninių skirtųjų linijų paslaugos sudarė vieną atitinkamą rinką. Toliau šiame skyriuje vertinama, ar minėtos paslaugos vis dar yra pakeičiamos viena kita ir sudaro vieną rinką.

Skaitmeninių skirtųjų linijų paslaugos leidžia perduoti bet kokio tipo duomenis, tuo tarpu analoginių skirtųjų linijų paslaugos, pagal pradinę paskirtį, yra skirtos perduoti balsą. Tačiau kaip nustatyta 2006 m. rinkų tyrimo ataskaitoje, dauguma atvejų analoginės skirtosios linijos gali būti nesunkiai skaitmenizuojamos sumontuojant atitinkamą galinę įrangą ir tokia skaitmenizuota analoginė skirtoji linija gali užtikrinti iki 512 kb/s ar net didesnę (iki 2048 kb/s) duomenų perdavimo spartą. Pagal Tarnybos turimą informaciją, dalis paslaugų gavėjų, perkančių analogines skirtojas linijas, jas skaitmenizuoja ir naudoja duomenų perdavimui. Atliekant 2006 m. rinkų tyrimą buvo detalai išnagrinėtas pakeičiamumas tarp analoginių skirtųjų linijų paslaugų ir skaitmeninių skirtųjų linijų paslaugų ir įrodyta, kad analoginių skirtųjų linijų paslaugos ir mažos spartos skaitmeninių skirtųjų linijų paslaugos sudaro tą pačią mažmeninę rinką. Pabrėžtina, kad nuo

2006 m. rinkų tyrimo pabaigos neįvyko jokių reikšmingų technologinių pokyčių teikiant analoginių ir skaitmeninių skirtųjų linijų paslaugas, todėl, Tarnybos vertinimu, 2006 m. rinkų tyrimo ataskaitoje suformuluota išvada, kad analoginių skirtųjų linijų ir mažos spartos skaitmeninių skirtųjų linijų paslaugos sudaro tą pačią mažmeninę rinką yra teisinga ir šių Rinkų tyrimų kontekste.

Pažymėtina tai, kad nuo 2006 m. iki 2014 m. pastebima ryški analoginių skirtųjų linijų paslaugų mažėjimo tendencija, skatinama paslaugų gavėjų migravimo prie kitų paslaugų, o tai rodo, kad nėra tikslinga atskirai nagrinėti analoginių skirtųjų linijų paslaugų (žr. 8 pav.).

8 pav. Analoginių skirtųjų linijų skaičius vnt., 2006 m. – 2014 m.

Atsižvelgiant į tai, kad analoginės skirtosios linijos be didelių investicijų gali būti skaitmenizuotos taip pagerinant jų technines savybes, o taip pat atsižvelgiant į tai, kad analoginių skirtųjų linijų paklausa mažėja dėl paslaugų keitimo į kitas paslaugas, Tarnyba laiko, kad analoginių skirtųjų linijų ir skaitmeninių skirtųjų linijų paslaugos yra pakeičiamos viena kita.

Išvada: Tarnyba laiko, kad analoginių skirtųjų linijų ir skaitmeninių skirtųjų linijų paslaugos yra pakeičiamos viena kita ir turi būti įtrauktos į vieną rinką.

2.3.1.2.2 Mažmeninių duomenų perdavimo paslaugų pakeičiamumo paklausos atžvilgiu analizė

Siekiant įvertinti paslaugų pakeičiamumą paklausos atžvilgiu, analizuojama, ar tam tikros paslaugos yra tinkami pakaitalai šių paslaugų gavėjui pagal jų savybes, naudojimą ir kainas. Analizuojant paslaugų savybes bus vertinamos tokios jų kokybinės charakteristikos kaip garantuota duomenų perdavimo sparta ir simetriškumas, užtikrinamas perduodamų duomenų saugumas, paslaugos pateikiamumas ir kiti parametrai, kurie yra svarbūs, paslaugų gavėjams tarpusavyje lyginant mažmenines duomenų perdavimo paslaugas ir nusprendžiant, kuri iš šių paslaugų geriausiai atitinka jų poreikius.

Garantuota duomenų perdavimo sparta ir simetriškumas

Operatorių teikiamomis skirtųjų linijų paslaugomis, iš visų nagrinėjamų paslaugų, geriausiai galima užtikrinti garantuotą duomenų perdavimo spartą ir simetriškumą, kadangi duomenims perduoti yra dedikuojami tam tikri Tinklo ištekliai, skirti tik tam paslaugos gavėjui. Kaip Anketoje nurodė vienas operatorius „<...>VPN, L2, interneto prieiga yra teikiamos per bendrojo duomenų perdavimo tinklą, kuriame nėra išskiriami garantuojami aparatiniai resursai užtikrinti duomenų perdavimo spartą, o tik taikomas QoS (angl. Quality of Service), t. y. suteikiamas didesnis ar mažesnis prioritetas.“ Tačiau, Tarnybos vertinimu, dėl plačiai išvystytų Tinklų ir galimybės perduoti didelės apimties duomenis aukšta sparta, L2 ir VPN paslaugomis taip pat gali būti užtikrinama garantuota duomenų perdavimo sparta ir simetriškumas, todėl šiais kokybiniais parametrais skirtųjų linijų, VPN ir L2 paslaugos iš esmės nesiskiria. Tuo tarpu interneto prieigos paslaugos negali užtikrinti garantuotos duomenų perdavimo spartos ir simetriškumo, kadangi šių savybių užtikrinimas priklauso ne tik nuo paslaugą teikiančio operatoriaus Tinklo struktūros ir apkrovimo, bet ir daugelio kitų veiksnių (kitų operatorių Tinklų struktūros, jų tarpusavio sujungimų

ir apkrovos). Galutiniai paslaugų gavėjai, kuriems svarbi garantuota duomenų perdavimo sparta ir simetriškumas, rinksis skirtųjų linijų, VPN ar L2 paslaugas, bet nesirinks interneto prieigos paslaugų.

Didžiausia galima sparta

Kaip nurodyta Ataskaitos 2.3.1.1 skyriuje, visos nagrinėjamos duomenų perdavimo paslaugos Tiriamuoju laikotarpiu galėjo užtikrinti aukštą duomenų perdavimo spartą: interneto prieigos paslaugos iki 1 Gb/s, skirtųjų linijų paslaugos – iki 2,5 Gb/s, VPN ir L2 paslaugos – iki 10 Gb/s, todėl Tarnybos vertinimu, didžiausios galimos spartos atžvilgiu interneto prieigos, skirtųjų linijų, L2 ir VPN paslaugos yra pakeičiamos tarpusavyje.

Saugumas

Vertinant duomenų perdavimo saugumą, saugiausia duomenis perduoti skirtąja linija, mažesnis saugumas užtikrinamas L2 ir VPN paslaugomis. Interneto prieigos paslaugomis nėra užtikrinamas didelis duomenų perdavimo saugumas. Vadinas, galutiniai paslaugų gavėjai, kuriems svarbu saugiai perduoti duomenis, rinksis skirtųjų linijų, VPN ar L2 paslaugas, bet nesirinks interneto prieigos paslaugų.

Pateikiamumas

Vertinant paslaugų pateikiamumą (kiek laiko paslauga veikia be trikdžių), visos nagrinėjamos paslaugos pasižymi panašiu aukštu pateikiamumo rodikliu: skirtųjų linijų paslaugos – 99 proc., L2 paslaugos – 99 proc., VPN paslaugos – 97,5-99 proc., interneto prieigos paslaugos – nuo 93 proc. Tačiau, galutiniai paslaugų gavėjai, kuriems svarbus maksimalus duomenų perdavimo paslaugos veikimo laikas be trikdžių, teiks pirmenybę skirtųjų linijų, VPN ar L2, bet ne interneto prieigos paslaugoms.

Paslaugos pateikimo lygis (klientų aptarnavimas, gedimų šalinimo terminai)

Paslaugos pateikimo lygis parodo, kokius žmogiškuosius (klienų aptarnavimo centro personalas, gedimus šalinantys darbuotojai) ir laiko išteklius (klientų aptarnavimo laikas, gedimų šalinimo greitis) paslaugos aptarnavimui gali skirti operatorius. Skirtingas to paties operatoriaus teikiamų paslaugų pateikimo lygis parodo to operatoriaus prioritetus pagal galutinių paslaugų gavėjų perkamas paslaugas. Išanalizavus Lietuvos Respublikoje teikiamų skirtųjų linijų, L2, VPN ir interneto prieigos paslaugų pateikimo lygį, darytina išvada, kad visą parą veikiantis klientų aptarnavimas ir trumpiausios gedimų šalinimo terminai dažniausiai yra garantuojami skirtųjų linijų, L2, VPN paslaugas perkantiems Verslo klientams. Interneto prieigos paslaugas perkantiems Verslo klientams paslaugų pateikimo lygis įprastai būna prastesnis, o prasčiausias pateikimo lygis suteikiamas interneto prieigos paslaugas perkantiems vartotojams. Vadinas, galutiniai paslaugų gavėjai, kuriems svarbus aukštas duomenų perdavimo paslaugų pateikimo lygis, rinksis skirtųjų linijų, VPN ar L2 paslaugas, bet nesirinks interneto prieigos paslaugų.

Apibendrinant aukščiau pateiktą informaciją, konstatuotina, kad skirtųjų linijų paslaugomis užtikrinamas kokybiškesnis duomenų perdavimas palyginus su L2 ir VPN paslaugomis, tačiau pastarųjų paslaugų savybės, galutinių paslaugų gavėjų atžvilgiu, yra pakankamos lyginant su skirtųjų linijų paslaugų savybėmis. Tuo tarpu L2 ir VPN paslaugomis užtikrinama duomenų perdavimo kokybė laikytina vienoda. Santykinai prasčiausios kokybės duomenų perdavimo paslaugos suteikiamos interneto prieigos paslaugų gavėjams. Atsižvelgiant į tai, konstatuotina, kad pagal teikiamų paslaugų kokybę vartotojams ir Verslo klientams teikiamos interneto prieigos paslaugos nėra pakeičiamos tarpusavyje paklausos atžvilgiu su tik Verslo klientams teikiamomis skirtųjų linijų, L2 ir VPN paslaugomis. Tuo tarpu skirtųjų linijų, L2 ir VPN paslaugos kokybiniais parametrais yra pakeičiamos tarpusavyje paklausos atžvilgiu.

Skirtingai nei interneto prieigos paslaugų teikėjai, dauguma skirtųjų linijų, VPN ir L2 paslaugas teikiančių operatorių nenurodo tikslių šių paslaugų kainų, kadangi kiekvienu paslaugų užsakymo atveju, pagal konkrečius poreikius (pvz., kokiam skaičiui Verslo klientų padalinių norima suteikti tarpusavio duomenų perdavimo galimybę, koku atstumu vienas nuo kito nutolę šie padaliniai, kokia sparta bus perduodami duomenys, kokio tipo linija yra jungiami Tinklo galiniai

taškai ir t. t.) paslaugų kaina gali skirtis. Todėl tiesiogiai palyginti skirtingų operatorių teikiamas interneto prieigos, skirtųjų linijų, VPN ir L2 paslaugų kainas yra sudėtinga. Tačiau apibendrinus Anketose respondentų pateiktus duomenis apie nagrinėjamų paslaugų pakeičiamumą kainų atžvilgiu, nustatyta, kad skirtųjų linijų paslaugų kainos yra aukščiausios, kiek pigesnės VPN ir L2 paslaugos, kurių kainos yra panašios, o interneto prieigos paslaugų kainos yra pačios žemiausios.

Siekiant nustatyti paslaugų tarpusavio pakeičiamumą paklausos atžvilgiu yra tiriama ir galimų pirkėjų reakcija į mažą ilgalaikį santykinį kainų padidėjimą, t. y. kainų padidėjimą nagrinėjamoms paslaugoms, kartu laikant, kad kitų paslaugų teikėjų kainos išlieka nepakitusios. Čia ilgalaikis padidėjimas reiškia, kad nagrinėjamas ne momentinis ar laikinas kainų padidėjimas, o nuolatinis padidėjimas, kuris tęsis pakankamai ilgą laiką ateityje. Taikant šį būdą, reikia atlikti atitinkamoje rinkoje veikiančių asmenų teikiamų paslaugų analizę. Svarbu nustatyti, ar nagrinėjamų paslaugų gavėjai, reaguodami į mažą (pvz., 5–10 proc., čia šios ribos pateikiamos kaip apytikslis orientyras), bet ilgalaikį nagrinėjamų paslaugų kainų padidėjimą tam tikrose teritorijose, keistų šias paslaugas kitomis arba pirktų jas iš kitų paslaugų teikėjų. Jeigu pakeičiamumas būtų tiek reikšmingas, kad kainos padidėjimas taptų nenaudingas, nes sumažintų pardavimų apimtį, tokiu atveju į atitinkamą rinką reikėtų įtraukti kitus paslaugų pakaitalus. Atitinkamos rinkos ribos turi būti plečiamos tol, kol paklausos pakeičiamumas taps iš viso neįmanomas arba tiek nereikšmingas, kad mažas, bet ilgalaikis nagrinėjamų paslaugų kainų padidėjimas virš esamo kainų lygio galėtų būti naudingas.

Siekdama įvertinti paslaugų pakeičiamumą, Tarnyba Anketoje pateikė klausimus apie vieno duomenų perdavimo paslaugų pakeičiamumą kitomis. Apibendrinti respondentų duomenys yra pateikti 1 lentelėje.

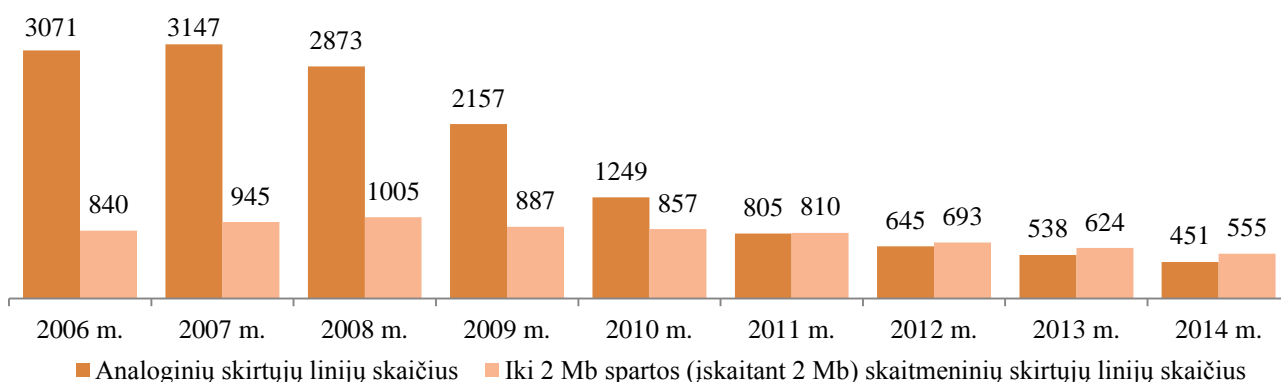
1 lentelė. Duomenų perdavimo paslaugų pakeičiamumas paklausos atžvilgiu.

	Ar galutiniai paslaugų gavėjai pirktų daugiau žemiau išvardytų nepabrangusių paslaugų?			
	Skirtoji linija	L2	VPN	Interneto prieiga
Jeigu skirtųjų linijų paslaugos pabrangtų?		Taip	Taip	Ne
Jei L2 paslaugos pabrangtų?	Ne		Taip	Ne
Jei VPN paslaugos pabrangtų?	Ne	Taip		Ne
Jei interneto prieigos paslaugos pabrangtų?	Ne	Ne	Ne	

Apibendrinus Anketose surinktus duomenis (žr. 1 lentelę) nustatyta, kad 5–10 proc. pabrangus skirtųjų linijų paslaugoms, šių paslaugų gavėjai jas keistų į nepabrangusias L2 ir VPN paslaugas, bet nekeistų į nepabrangusias interneto prieigos paslaugas. Jeigu L2 paslaugos pabrangtų 5–10 proc., šių paslaugų gavėjai keistų jas į nepabrangusias VPN paslaugas, bet nekeistų į nepabrangusias skirtųjų linijų paslaugas ir interneto prieigos paslaugas. Jeigu VPN paslaugos pabrangtų 5–10 proc. šių paslaugų gavėjai keistų jas į nepabrangusias L2 paslaugas, bet nekeistų į nepabrangusias skirtųjų linijų paslaugas, interneto prieigos paslaugas. Jeigu interneto prieigos paslaugos pabrangtų 5–10 proc., šių paslaugų gavėjai nekeistų jų į nepabrangusias VPN, L2 ar skirtųjų linijų paslaugas. Vadinasi L2 ir VPN paslaugos yra tarpusavyje visiškai pakeičiamos paklausos atžvilgiu, o skirtųjų linijų paslaugos su L2 ir VPN paslaugomis yra vienpusiškai pakeičiamos. Tuo tarpu interneto prieigos paslaugos nėra pakeičiamos nei su skirtųjų linijų, nei su L2, nei su VPN paslaugomis.

Tai, kad skirtųjų linijų paslaugos yra vis mažiau populiarios rodo ir statistiniai duomenys. Tarnyba, elektroninių ryšių sektoriaus priežiūros tikslais renka informaciją apie analoginių skirtųjų linijų ir skaitmeninių skirtųjų linijų paslaugų paklausą. Tarnybos turimais statistiniais duomenimis,

nuo 2009 m. mažėja mažmeninių analoginių skirtųjų linijų ir skaitmeninių mažos spartos (iki 2 Mb/s) skirtųjų linijų paslaugų paklausa (žr. 9 pav.).

9 pav. Analoginių skirtųjų linijų skaičius ir iki 2 Mb spartos (įskaitant 2 Mb) skaitmeninių skirtųjų linijų skaičius vnt., 2006 m. – 2014 m.

Šaltinis: Tarnybos ketvirtinės ataskaitos

Apibendrinus Anketose pateiktą respondentų ir Tarnybos turimą informaciją, konstatuotina, kad Verslo klientai, analoginių skirtųjų linijų ir skaitmeninių mažos spartos (iki 2 Mb/s) skirtųjų linijų paslaugas keičia į VPN ir L2 paslaugas, tačiau nekeičia į interneto prieigos paslaugas. Tai rodo, kad galutinių paslaugų gavėjų atžvilgiu skirtųjų linijų, VPN ir L2 paslaugos yra tarpusavyje pakeičiamos viena kryptimi. Paslaugų gavėjai senesnėmis technologijomis (PDH/SDH, TDM) teikiamas paslaugas, tokias kaip analoginių ir mažos spartos skirtųjų linijų keičia naujesnėmis technologijomis (*Ethernet*) teikiamomis paslaugomis, pvz., VPN, L2.

Išvados: Atlikus skirtųjų linijų, VPN, L2 ir interneto prieigos paslaugų pakeičiamumo tarpusavyje paklausos atžvilgiu analizę, konstatuotina, kad:

a) Verslo klientams teikiamos skirtųjų linijų, L2 ir VPN paslaugos yra pakeičiamos tarpusavyje paklausos atžvilgiu;

b) Verslo klientams teikiamos skirtųjų linijų, L2 ir VPN paslaugos nėra pakeičiamos paklausos atžvilgiu su Verslo klientams teikiamomis interneto prieigos paslaugomis.

2.3.1.2.3 Mažmeninių duomenų perdavimo paslaugų pakeičiamumo pasiūlos atžvilgiu analizė

Atliekant paslaugų pakeičiamumo pasiūlos atžvilgiu analizę, reikalinga įvertinti, ar operatoriai, Tiriamuoju laikotarpiu galutiniams paslaugų gavėjams neteikę atitinkamų paslaugų, reaguodami į nežymų (pvz., 5–10 proc.) ir ilgalaikį santykinį šiame skyriuje nagrinėjamų paslaugų kainų padidėjimą, t. y. kainų padidėjimą nagrinėjamoms paslaugoms, kartu laikant, kad kitų paslaugų kainos išlieka nepakitusios, galėtų per trumpą laikotarpį pradėti teikti atitinkamas paslaugas, nepatirdami žymių papildomų išlaidų ar rizikos. Čia ilgalaikis padidėjimas reiškia, kad nagrinėjamas ne momentinis ar laikinas kainų padidėjimas, o nuolatinis padidėjimas, kuris tęsis pakankamai ilgą laiką ateityje.

Analizuojant mažmeninių duomenų perdavimo paslaugų pakeičiamumą pasiūlos atžvilgiu, visų pirma, tikslinga išnagrinėti, kokia Tinklo infrastruktūra yra reikalinga skirtųjų linijų, L2, VPN ir interneto prieigos paslaugoms teikti. Šią Tinklo infrastruktūrą galima suskirstyti į aktyviąją (naudojančią elektros energiją) ir pasyviąją (nenaudojančią elektros energijos) Tinklo infrastruktūrą (žr. 2 lentelę).

2 lentelė. Skirtųjų linijų, L2, VPN ir interneto prieigos paslaugų teikimui reikalinga Tinklo infrastruktūra.

Aktyvi Tinklo infrastruktūra	Pasyvi Tinklo infrastruktūra
Aktyvi įranga operatoriaus patalpose (pagrindinio tinklo elementai (maršrutizatoriai, komutatoriai), Aktyvi įranga paslaugų gavėjo patalpose (modemai, optiniai keitikliai, komutatoriai, maršrutizatoriai).	Ryšių kabelių kanalai, kolektoriai, komunikacijų šuliniai, technologinės patalpos, kuriose talpinama aktyvi Tinklo infrastruktūra, vėdinimo sistemos, kabelių loviai, laidinė Tinklo infrastruktūra (metalinės vytos poros linijos, šviesolaidinės ryšio linijos, bendraašio kabelio linijos ir kt.) ir kt.

Tarnybos vertinimu, tiek skirtųjų linijų, tiek L2, tiek VPN, tiek ir interneto prieigos paslaugas galima teikti naudojantis ta pačia pasyvia Tinklo infrastruktūra, t. y. ryšių kabelių kanalais, technologinėmis patalpomis, laidine (šviesolaidine) Tinklo infrastruktūra ir k.t. Darytina išvada, kad operatoriui, teikiančiam skirtųjų linijų paslaugas ir norinčiam pradėti teikti L2, VPN paslaugas, nereikėtų investuoti į naujos pasyvios Tinklo infrastruktūros kūrimą. Kaip Anketoje nurodė vienas operatorius, pasyvios Tinklo infrastruktūros kūrimo ir statybos darbai sudaro 70–80 proc. visų Tinklo infrastruktūros sąnaudų. Operatorius, jau teikiantis skirtųjų linijų paslaugas, norėdamas pradėti teikti L2, VPN ar interneto prieigos paslaugas, šių išlaidų išvengia.

Duomenų perdavimo paslaugų teikimui reikalinga aktyvi Tinklo infrastruktūra, priklausomai nuo paslaugoms teikti pasirinktos technologijos, dažniausiai būna skirtinga. Atsižvelgiant į tai, operatoriui, teikiančiam pvz., skirtųjų linijų paslaugas ir norinčiam pradėti teikti L2 paslaugas, reikėtų investuoti į naują aktyvią Tinklo infrastruktūrą. Aktyvios Tinklo infrastruktūros diegimo darbai sudaro 20–30 proc. visų Tinklo infrastruktūros sąnaudų. Taip pat svarbu paminėti, kad didžiausi mažmeninių Aukštos kokybės duomenų perdavimo paslaugų teikėjai teikia tiek skirtųjų linijų, tiek L2, tiek ir VPN paslaugas ir jie per trumpą laiką vietoj skirtųjų linijų paslaugų, tam pačiam klientui gali pasiūlyti L2 ar VPN paslaugas.

Atsižvelgiant į aukščiau pateiktą informaciją apie aktyvios ir pasyvios Tinklo infrastruktūros naudojimą duomenų perdavimo paslaugoms teikti, konstatuotina, kad:

1) Skirtųjų linijų paslaugų kainoms padidėjus 5–10 proc., operatoriai, neteikę skirtųjų linijų paslaugų, bet teikę L2, VPN, interneto prieigos paslaugas, galėtų pradėti teikti skirtųjų linijų paslaugas, kadangi skirtųjų linijų paslaugų teikimui jie galėtų naudotis turima pasyvia Tinklo infrastruktūra ir jiems reikėtų investuoti tik į aktyvios Tinklo infrastruktūros įsigyjimą.

2) L2 paslaugų kainoms padidėjus 5–10 proc., operatoriai neteikę L2 paslaugų, bet teikę skirtųjų linijų, VPN, interneto prieigos paslaugas, galėtų pradėti teikti L2 paslaugas, kadangi L2 paslaugų teikimui jie galėtų naudotis turima pasyvia Tinklo infrastruktūra ir jiems reikėtų investuoti tik į aktyvios Tinklo infrastruktūros įsigyjimą.

3) VPN paslaugų kainoms padidėjus 5–10 proc., operatoriai neteikę VPN paslaugų, bet teikę skirtųjų linijų, L2, interneto prieigos paslaugas, galėtų pradėti teikti VPN paslaugas, kadangi VPN paslaugų teikimui jie galėtų naudotis turima pasyvia Tinklo infrastruktūra ir jiems reikėtų investuoti tik į aktyvios Tinklo infrastruktūros įsigyjimą.

4) Interneto prieigos paslaugų kainoms padidėjus 5–10 proc., operatoriai neteikę interneto prieigos paslaugų, bet teikę skirtųjų linijų, L2, VPN, galėtų pradėti teikti interneto prieigos paslaugas, kadangi interneto prieigos paslaugų teikimui jie galėtų naudotis turima pasyvia Tinklo infrastruktūra ir jiems reikėtų investuoti tik į aktyvios Tinklo infrastruktūros įsigyjimą.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta anksčiau, konstatuotina, kad Verslo klientams teikiamos skirtųjų linijų, L2, VPN paslaugos ir Verslo klientams teikiamos interneto prieigos paslaugos tarpusavyje pasiūlos atžvilgiu yra pakeičiamos. Tačiau pabrėžtina, kad interneto prieigos paslaugos gali pakeisti skirtųjų linijų, VPN, L2 paslaugas tik tiems Verslo klientams, kurių geografiškai nutolę padaliniai arba objektai yra sujungti to paties teikėjo Tinklu.

Išvada: Atlikus skirtųjų linijų, VPN, L2 ir interneto prieigos paslaugų pakeičiamumo tarpusavyje pasiūlos atžvilgiu analizę, konstatuotina, kad Verslo klientams teikiamos skirtųjų linijų, L2, VPN ir interneto prieigos Verslo klientams paslaugos yra pakeičiamos tarpusavyje pasiūlos atžvilgiu.

Ataskaitos 2.3.1.2 skyriaus išvados:

1. Atsižvelgiant į tai, kad paklaustos atžvilgiu skirtųjų linijų, L2 ir VPN paslaugos nebūtų keičiamos į interneto prieigos paslaugas net ir esant galimybei interneto prieigos paslaugas pasiūlyti skirtųjų linijų, L2 ir VPN teikėjams (arba atvirkščiai), laikoma, kad interneto prieigos paslaugos ir skirtųjų linijų, L2, VPN paslaugos nėra pakaitalai.

2. Laikoma, kad skirtųjų linijų, L2 ir VPN paslaugos, užtikrinančios Aukštus paslaugos kokybinius parametrus, teikiamos Verslo klientams (toliau visos kartu – Aukštos kokybės paslaugos) sudaro vieną atitinkamą rinką.

2.3.1.3 Aukštos kokybės paslaugų pakeičiamumo spartos atžvilgiu analizė

Ataskaitos 2.3.1.2 skyriuje, atlikus duomenų perdavimo paslaugų pakeičiamumo tarpusavyje analizę, nustatyta, kad tokios duomenų perdavimo paslaugos kaip skirtųjų linijų, VPN, L2 sudaro vieną atitinkamą rinką. Šiame Ataskaitos skyriuje bus nagrinėjama ar skirtingų spartų Aukštos kokybės paslaugos yra pakeičiamos tarpusavyje paklaustos ir pasiūlos atžvilgiu, t. y. ar skirtingų spartų Aukštos kokybės paslaugos sudaro vieną atitinkamą rinką.

Pagal Tarnybos turimą informaciją, Aukštos kokybės paslaugos Tiriamuoju laikotarpiu buvo teikiamos nuo 64 kb/s (atskirais atvejais ir žemesne nei 64 kb/s) iki 10 Gb/s sparta. Taip pat pabrėžtina, kad, priklausomai nuo Aukštos kokybės paslaugų spartos, skyrėsi paslaugų spartos žingsniai, t. y. spartų skirtumai tarp artimiausiomis skirtingomis spartomis teikiamų Aukštos kokybės paslaugų. Kuo mažesne sparta buvo teikiamos Aukštos kokybės paslaugos, tuo mažesnis spartos skirtumas tarp artimiausių skirtingų spartų Aukštos kokybės paslaugų. Geriausiai šiuos skirtumus iliustruoja vienos iš Aukštos kokybės paslaugas sudarančių paslaugų – skirtųjų linijų paslaugų – galima pasirinkti sparta: 64 kb/s, 128 kb/s, 192 kb/s, ... 2048 kb/s ($64 \text{ kb/s} * n$, kur $n = [1;32]$), 4096 kb/s, 6144 kb/s, 8192 kb/s, 34 Mb/s, 155 Mb/s, 622 Mb/s. L2 ir VPN paslaugų gavėjai iš esmės galėjo rinktis bet kokios spartos paslaugas, tačiau vienas Anketos respondentas nurodė, kad praktikoje dažniausiai klientai renkasi 0,5 Mb/s, 1 Mb/s, 1,5 Mb/s, 2 Mb/s, 10 Mb/s, 20 Mb/s, 30 Mb/s, 100 Mb/s, 200 Mb/s ir t.t.

2006 m. rinkų tyrime analizuota Mažmeninė minimalaus skirtųjų linijų rinkinio rinka pagal spartą buvo diferencijuota į dvi rinkas: iki 2048 kb/s, įskaitant 2048 kb/s ir virš 2048 kb/s. Skirtųjų linijų paslaugų, teikiamų iki 2048 kb/s, įskaitant 2048 kb/s spartą, rinka buvo apibrėžta kaip Minimalaus skirtųjų linijų rinkinio rinka. Kaip nurodyta Ataskaitos 2.1 skyriuje, 2006 m. rinkų tyrime naudota *skirtųjų linijų paslaugų* sąvoka iš esmės sutampa su šiame Rinkų tyrime naudojama *aukštos kokybės duomenų perdavimo paslaugų* sąvoka, todėl, atsižvelgiant į 2006 m. rinkų tyrime taikytą rinkų diferenciaciją pagal spartas, šiuose Rinkų tyrimuose Tarnyba nagrinės, ar reikia skaidyti Aukštos kokybės paslaugas pagal spartą, ir jei taip, kokių spartų intervalų Aukštos kokybės paslaugos sudarys atskiras atitinkamas rinkas.

2.3.1.3.1 Skirtingų spartų Aukštos kokybės paslaugų pakeičiamumo tarpusavyje paklaustos atžvilgiu analizė

Nagrinėjant skirtingų spartų Aukštos kokybės paslaugų tarpusavio pakeičiamumą paklaustos atžvilgiu, priimama prielaida, kad analizuojamų paslaugų gavėjai technologiškai nėra prisirišę prie konkrečios duomenų perdavimo spartos, t. y. gali pasirinkti santykinai nedaug didesnės ar mažesnės spartos Aukštos kokybės paslaugas. Ši prielaida yra būtina, nes kitu atveju (jei galutiniai paslaugų

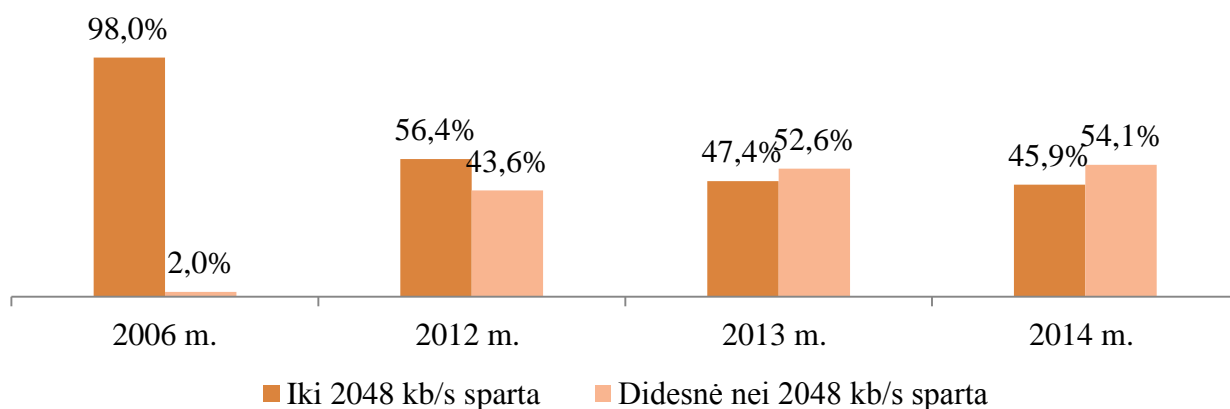
gavėjai negalėtų pasirinkti kitos, nei prieš tai pirktos paslaugų spartos) reiktų apibrėžti atskiras Aukštos kokybės paslaugų rinkas pagal kiekvieną spartą. Tačiau toks apibrėžimas neduotų praktinės naudos bei neatspindėtų realios situacijos.

Siekiant nustatyti skirtingomis spartomis teikiamų Aukštos kokybės paslaugų pakeičiamumą tarpusavyje paklausos atžvilgiu, yra:

a) analizuojama kaip Tiriamuoju laikotariu kito paklausa skirtingų spartų mažmeninėms Aukštos kokybės paslaugoms;

b) tiriama galima pirkėjų reakcija į mažą ilgalaikį santykinį kainų padidėjimą, t. y. kainų padidėjimą nagrinėjamos spartos paslaugoms, kartu laikant, kad kitų spartų paslaugų kainos išlieka nepakitusios. Jeigu galutiniai paslaugų gavėjai, reaguodami į konkrečios spartos Aukštos kokybės paslaugų kainos padidėjimą, pakoreguos savo prioritetus tos spartos atžvilgiu ir daugelis pirsks santykinai atpigusias kitokios spartos Aukštos kokybės paslaugas, vadinasi šių skirtingų spartų Aukštos kokybės paslaugos bus pakeičiamos tarpusavyje paklausos atžvilgiu.

Atlikus 2006 m. rinkų tyrimą buvo nustatyta, kad 98 proc. visų Aukštos kokybės paslaugų pirkėjų rinkosi iki 2048 kb/s, įskaitant 2048 kb/s, spartos paslaugas. Tuo tarpu 2012 m. – 2014 m. Tarnybos surinktais duomenimis, šių spartų Aukštos kokybės paslaugų pirkėjų palyginti su didesnės nei 2048 kb/s spartos pirkėjais mažėjo (žr. 10 pav.) ir 2014 m. pabaigoje sudarė 45,9 proc. visų Aukštos kokybės paslaugų gavėjų.

10 pav. Aukštos kokybės paslaugų gavėjų pasiskirstymas pagal spartas 2012 m. – 2014 m.

Tokią perkamų Aukštos kokybės paslaugų tendenciją lemia besikeičiantys Verslo klientų poreikiai. Pagal operatorių pateiktą informaciją, Verslo klientai anksčiau pirko iki 2048 kb/s spartos Aukštos kokybės paslaugas, šias paslaugas keičia į didesnės spartos Aukštos kokybės paslaugas arba „<...>atsisako, nes nėra poreikio turėti šias paslaugas“. Nagrinėjant ateities perspektyvą, iki 2048 kb/s spartos Aukštos kokybės paslaugų vartojimas santykinai turėtų dar labiau sumažėti, kadangi didžiausi Aukštos kokybės paslaugų teikėjai, atsižvelgdami į besikeičiančius Verslo klientų poreikius, palaipsniui nebesiūlo tam tikrų Aukštos kokybės paslaugų mažesne nei 2048 kb/s sparta, pvz., UAB „Bitė Lietuva“ nuo 2009 m. nebesiūlo mažesnės nei 2048 kb/s spartos skirtųjų linijų paslaugų, TEO LT, AB nuo 2014 m. vidurio nebesiūlo mažesnės nei 5 Mb/s spartos VPN ir mažesnės nei 10 Mb/s L2 paslaugų. Kaip Anketoje nurodė vienas operatorius: „<...>Kadangi nauja programinė įranga reikalauja vis daugiau resursų, natūraliai auga poreikis didesnėms spartoms.“

Atsižvelgiant į iki 2048 kb/s ir didesnės nei 2048 kb/s spartos Aukštos kokybės paslaugų vartojimo tendencijas, darytina išvada, kad nėra pagrindo iškirti iki 2048 kb/s ir didesnės nei 2048 kb/s spartos Aukštos kokybės paslaugų į skirtingas rinkas.

Vertinant, ar yra tikslinga diferencijuoti Aukštos kokybės paslaugas pagal spartą, taip pat reikia išanalizuoti, kaip keičiantis Aukštos kokybės paslaugų spartai, kito jų kaina. Kaip jau minėta Ataskaitos 2.3.1.1 skyriuje, dauguma Aukštos kokybės paslaugų teikėjų viešai neskelbia teikiamų paslaugų kainų, kadangi šių paslaugų kainos dažniausiai yra paskaičiuojamos pagal kiekvieną

konkretų užsakymą. Dėl to, palyginti skirtingų operatorių, skirtingų spartų paslaugų kainas yra sudėtinga. Tačiau Tarnyba atliko dviejų Aukštos kokybės paslaugų teikėjų teikiamų paslaugų skirtingų spartų kainų palyginimą pagal tam tikras paklausos prielaidas.

Tarnyba pirmiausia nagrinėjo UAB „Bitė Lietuva“ Tarnybai pateiktų vienos iš Aukštos kokybės paslaugų – VPN paslaugų (toliau – Bitės VPN paslaugos) kainas (žr. 3 lentelę).

3 lentelė. UAB „Bitė Lietuva“ teikiamų mažmeninių VPN paslaugų kainos.

Sparta, Mb/s	Spartos pokytis	Kaina Eur/mėn.	Kainos pokytis	Įrengimo mokestis, Eur	Santykinė 1 Mb/s kaina Eur/mėn.
1	1	1	1	1	1
2	2	2	2	2	2
3	3	3	3	3	3
4	4	4	4	4	4
5	5	5	5	5	5
6	6	6	6	6	6
7	7	7	7	7	7
8	8	8	8	8	8
Vidurkis:					

Pagal 3 lentelėje pateiktus duomenis matyti, kad Bitės VPN paslaugų įrengimo mokestis [redacted] Eur.

Kaip matyti pagal 3 lentelėje pateiktus duomenis, spartų skirtumai tarp artimiausių spartų Bitės VPN paslaugų [redacted], pvz., buvo galima rinktis [redacted] Mb/s spartos Bitės VPN paslaugas, spartos skirtumas – [redacted] Mb/s. Taip pat buvo galima rinktis [redacted] spartos Bitės VPN paslaugas, skirtumas tarp spartų – [redacted] Mb/s.

Atsižvelgiant į tai, [redacted] tikslingiau naudoti išvestinius rodiklius: 1 Mb/s spartos kainą ir spartų bei kainų pokyčio vidurkius.

Kaina, Eur/ mėn.

Sparta, Mb/s

11 pav. UAB „Bitė Lietuva“ teiktų VPN paslaugų santykinė 1 Mb/s kaina, Eur/mėn.

Lyginant skirtingų spartų Bitės VPN paslaugų 1 Mb/s kainą (žr. 11 pav.) darytina išvada, kad, didėjant Bitės VPN paslaugų spartai, [redacted] teikiamų paslaugų 1 Mb/s kaina. Kadangi 1 Mb/s kainos kitimo paveiksle nėra aiškiai išreikštų nuokrypio nuo bendros tendencijos taškų, kurie rodytų skirtingą tam tikros spartos paslaugų 1 Mb/s kainodarą, tai rodo, kad Bitės VPN

Vidurkis:			

Kaip matyti pagal 4 lentelėje pateiktus duomenis, spartų skirtumai tarp artimiausių spartų TEO L2 paslaugų [redacted], pvz., buvo galima rinktis [redacted] spartos TEO L2 paslaugas, spartos skirtumas – [redacted], taip pat buvo galima rinktis [redacted] spartos TEO L2 paslaugas, skirtumas tarp spartų – [redacted]. Analogiškai skyrėsi ir kainodara tarp artimiausių spartų TEO L2 paslaugų, pvz., [redacted]

Atsižvelgiant į tai, [redacted] tikslingiau naudoti išvestinius rodiklius: 1 Mb/s spartos kainą ir spartų bei kainų pokyčio vidurkius.

Kaina, Eur / mėn.

Sparta, Mb/s

12 pav. TEO L2 paslaugų 1 Mb/s kaina, [redacted]

Lyginant skirtingų spartų TEO L2 paslaugų 1 Mb/s kainą, (žr. 12 pav.) darytina išvada, kad, didėjant TEO L2 paslaugų spartai, [redacted] teikiamų paslaugų 1 Mb/s kaina. Kadangi 1 Mb/s kainos kitimo paveiksle nėra aiškiai išreikštų nuokrypio nuo bendros tendencijos taškų, kurie rodytų skirtingą tam tikros spartos paslaugų 1 Mb/s kainodarą, tai rodo, kad TEO L2 paslaugų, o tuo pačiu ir visų Aukštos kokybės paslaugų nėra poreikio skaidyti į smulkesnes rinkas pagal spartą.

Atlikus skaičiavimus nustatyta, kad vienos konkrečios spartos TEO L2 paslaugų sparta yra vidutiniškai [redacted] proc. didesnė už artimiausių prieš ją buvusių TEO L2 paslaugų spartą. Tuo tarpu vienos konkrečios spartos TEO L2 paslaugų kaina yra vidutiniškai [redacted] proc. [redacted] didesnė už artimiausios spartos prieš ją buvusių TEO L2 paslaugų kainą. Kitaip tariant, TEO L2 paslaugų sparta „kas žingsnį“ vidutiniškai paauga [redacted] proc., kaina – [redacted] proc. Vadinasi, 5 – 10 proc. padidėjus konkrečios spartos TEO L2 paslaugų kainai, šios paslaugos vidutiniškai kainuos [redacted] nei artimiausios spartos TEO L2 paslaugos, tačiau artimiausios spartos nepabrangusios TEO L2 paslaugos bus vidutiniškai [redacted] proc. didesnės spartos nei pabrangusios kitos spartos TEO L2 paslaugos. Atsižvelgiant į tai, tikėtina, kad konkrečios spartos L2 paslaugai pabrangus 5 – 10 proc. šių paslaugų pirkėjai rinksis artimiausios nepabrangusios kitos spartos L2 paslaugas.

Išvada: Įvertinusi skirtingų spartų Aukštos kokybės paslaugų paklausos pokyčius Tiriamuoju laikotarpiu ir skirtingų spartų Aukštos kokybės paslaugų kainų skirtumus, Tarnyba daro išvadą, kad skirtingų spartų Aukštos kokybės paslaugos yra pakeičiamos tarpusavyje paklausos atžvilgiu.

2.3.1.3.2 Skirtingų spartų Aukštos kokybės paslaugų pakeičiamumo tarpusavyje pasiūlos atžvilgiu analizė

Nagrinėjant skirtingų spartų Aukštos kokybės paslaugų tarpusavio pakeičiamumą pasiūlos atžvilgiu, analizuojama, ar viena sparta Aukštos kokybės paslaugas teikęs operatorius, kitos spartos Aukštos kokybės paslaugų kainoms pakilus 5–10 proc., nepatirdamas didelių išlaidų ir rizikos, galėtų pradėti teikti kitos spartos Aukštos kokybės paslaugas.

Kaip nurodyta Ataskaitos 2.3.1.2.3 skyriuje, Aukštos kokybės paslaugų teikimui yra reikalinga tiek aktyvi, tiek ir pasyvi Tinklo infrastruktūra. Analizuojant Aukštos kokybės paslaugų pakeičiamumą tarpusavyje pasiūlos atžvilgiu, tikslinga atkreipti dėmesį, kokio tipo pasyvios Tinklo infrastruktūros elementas yra naudojamas sujungiant Tinklo galinį tašką su arčiausiai Tinklo galinio taško esančiu skirstomuoju įrenginiu (toliau – Galinio segmento linija) ir kokio tipo pasyvios Tinklo infrastruktūros elementas yra naudojamas sujungiant, Aukštos kokybės paslaugų teikimui reikalingus, skirstomuosius įrenginius (toliau – Magistralinio segmento linija). Pagal Anketose respondentų pateiktus duomenis, Aukštos kokybės paslaugos buvo teikiamos metalinėmis vytos poros, šviesolaidinėmis, belaidžio ryšio ir UTP Galinio segmento linijomis ir šviesolaidinėmis Magistralinio segmento linijomis.

Išanalizavus Lietuvos Respublikoje teikiamas Aukštos kokybės paslaugas, nustatyta kad naudojant metalinę vytos poros Galinio segmento liniją duomenis yra perduodami iki 40 Mb/s sparta, šviesolaidine Galinio segmento ryšio linija – iki 10 Gb/s sparta, UTP Galinio segmento linija – 1 Gb/s, belaidžio ryšio Galinio segmento linija – iki 300 Mb/s sparta (kaip nurodė vienas operatorius optimalu – iki 100 Mb/s sparta), šviesolaidine Magistralinio segmento linija – iki 10 Gb/s.

Kaip nurodyta Ataskaitos 2.3.1.2.3 skyriuje, pasyvios Tinklo infrastruktūros statybos darbai sudaro 70 – 80 proc. visų Tinklo infrastruktūros sąnaudų. Verta pabrėžti, kad apie 90 proc. visų Aukštos kokybės paslaugų buvo teikiamos šviesolaidine Galinio segmento ryšio linija ir absoliuti dauguma, šviesolaidine Magistralinio segmento linija. Šviesolaidinės linijos savybės sudaro sąlygas perduoti duomenis įvairia sparta – iki 2 Mb/s ir nuo 2 Mb/s iki 10 Gb/s. Vadinasi, dauguma atvejų, operatorius, naudodamas tas pačias Galinio segmento ir Magistralinio segmento linijas, Verslo klientams be didelių investicijų, t. y. be būtinybės investuoti į pasyvios Tinklo infrastruktūros statybą, gali padidinti arba sumažinti teikiamų Aukštos kokybės paslaugų spartą.

Analizuojant aktyvios Tinklo infrastruktūros naudojimą ir jos keitimo poreikį keičiant teikiamų Aukštos kokybės paslaugų spartą, pabrėžtina, kad šis poreikis priklauso nuo to, kokia technologija yra teikiamos Aukštos kokybės paslaugos. Skirtųjų linijų paslaugos yra teikiamos TDM, PDH, SDH technologijomis. Šiomis technologijomis gali būti perduodami skirtingi, konkrečios spartos signalai, pvz., E1 – $32 * 64 \text{ kb/s}$ = iki 2048 kb/s sparta, E3 – 34 Mb/s sparta, STM 1 – 155 Mb/s sparta, STM 4 – 622 Mb/s sparta ir t.t. Šiems signalams perduoti yra naudojama skirtinga aktyvi Tinklo infrastruktūra. Vadinasi, operatorius, teikęs skirtųjų linijų paslaugas iki 2048 kb/s sparta (t. y. E1 signalu), norėdamas pradėti teikti 155 Mb/s spartos paslaugas (t. y. STM1 signalu) turės investuoti į aktyvios Tinklo infrastruktūros keitimą. Tuo tarpu L2 ir VPN paslaugos yra teikiamos *Ethernet* technologija. Aukštos kokybės paslaugų, teikiamų *Ethernet* technologija, sparta, priklausomai nuo naudojamos aktyvios Tinklo infrastruktūros, gali būti palaikoma iki 100 Mb/s, 1 Gb/s ar 10 Gb/s. Kaip nurodyta Ataskaitos 2.3.1.2.3 skyriuje, aktyvios Tinklo infrastruktūros diegimo darbai sudaro 20 – 30 proc. visų Tinklo infrastruktūros sąnaudų. Pažymėtina, kad 2012 m. – 2014 m. laikotarpiu *Ethernet* technologija buvo suteikta 86,2 – 88,1 proc. visų Aukštos kokybės paslaugų (skaičiuojant pagal abonentų skaičių). Vadinasi, dauguma atvejų, operatorius, naudodamas tą pačią Tinklo infrastruktūrą, be didelių investicijų, t. y. be

būtinybės investuoti į aktyvios Tinklo infrastruktūros diegimą, gali padidinti arba sumažinti teikiamų Aukštos kokybės paslaugų spartą.

Atsižvelgiant į aukščiau išdėstytą, darytina išvada, kad operatorius viena sparta teikęs Aukštos kokybės paslaugas, kitos spartos Aukštos kokybės paslaugų kainoms pakilus 5–10 proc., nepatirdamas itin didelių išlaidų ir rizikos, dauguma atvejų, galėtų pradėti teikti kitos, didesnės spartos Aukštos kokybės paslaugas.

Išvada:

Tarnyba laiko, kad skirtingų spartų Aukštos kokybės paslaugos yra pakeičiamos tarpusavyje pasiūlos atžvilgiu

Ataskaitos 2.3.1.3 skyriaus išvada: Atlikus skirtingų spartų Aukštos kokybės paslaugų pakeičiamumo tarpusavyje paklausos ir pasiūlos atžvilgiu analizę, nustatyta, kad skirtingų spartų Aukštos kokybės paslaugos yra pakeičiamos tarpusavyje tiek paklausos, tiek ir pasiūlos atžvilgiu, ir sudaro vieną atitinkamą rinką.

Ataskaitos 2.3.1.2 skyriuje nustatyta, kad skirtųjų linijų, L2 ir VPN paslaugos, užtikrinančios Aukštus paslaugos kokybinius parametrus, teikiamos Verslo klientams t. y. Aukštos kokybės paslaugos sudaro vieną atitinkamą rinką. Ataskaitos 2.3.1.3 skyriuje nustatyta, kad skirtingų spartų Aukštos kokybės paslaugos sudaro vieną atitinkamą rinką. Atsižvelgiant į tai galima konstatuoti, kad Aukštos kokybės paslaugos, neatsižvelgiant į jų teikimo spartą sudaro Aukštos kokybės paslaugų rinką.

Ataskaitos 2.3.1 skyriaus išvada: mažmeninė Aukštos kokybės paslaugų rinka – Aukštos kokybės paslaugų, neatsižvelgiant į jų teikimo spartą, rinka.

2.3.2 Aukštos kokybės paslaugų rinkos geografinės teritorijos apibrėžimas

Apibrėžiant mažmeninės Aukštos kokybės paslaugų rinkos geografinę teritoriją, siekiama nustatyti, kokia yra konkrečios rinkos geografinė teritorija. Atitinkamos rinkos geografinė teritorija gali įtakoti nagrinėjamos rinkos apimtį, esamą ir potencialią konkurencinę aplinką nagrinėjamoje rinkoje.

Didelės įtakos rinkoje nustatymo gairių 59 punkte teigiama, kad elektroninių ryšių sektoriuje geografinė atitinkamos rinkos teritorija tradiciškai nustatoma vadovaujantis dviem kriterijais: 1) Tinklo aprėpiama teritorija, 2) teisiniais ar kitais reguliavimo instrumentais. Vadovaujantis šiais dviem kriterijais, geografinė rinkos teritorija gali būti vietinė, regioninė, nacionalinė ar aprėpianti kelias valstybes. Atsižvelgiant į aukščiau pateiktą informaciją, toliau yra vertinama, ar Aukštos kokybės paslaugų rinkos geografinė teritorija yra vietinė, regioninė, nacionalinė, tarptautinė ar kito geografinio dydžio.

Pagal Tarnybos surinktus duomenis, didžiausi Aukštos kokybės paslaugų teikėjai turi išvystę Tinklus ir Aukštos kokybės paslaugas teikia visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje. Tarnybos nuomone, apibrėžiant rinkų geografinę teritoriją svarbu nustatyti ne tik Tinklų geografinę aprėptį, bet ir išanalizuoti, ar operatoriai Aukštos kokybės paslaugas Tinklų aprėpiamose geografinėse teritorijose teikia vienodomis sąlygomis, įskaitant ir kainas.

Paslaugų sparta

Pagal Tarnybos turimą informaciją, operatoriai Aukštos kokybės paslaugas teikia tokiomis pat spartomis visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje. Tam tikra (pvz., labai aukšta) sparta Aukštos kokybės paslaugos gali būti nesuteikiamos tik tose geografinėse teritorijose, kuriose nepakanka Tinklo išteklių teikti šias paslaugas tam tikra sparta. Kitaip tariant, paslaugų spartą įtakoja ne geografinis paslaugų segmentavimas, o technologiniai apribojimai.

Paslaugų kokybinės charakteristikos

Pagal Tarnybos turimą informaciją, operatoriai Aukštos kokybės paslaugas teikė užtikrindami simetriškumą, garantuotą duomenų perdavimo spartą, vėlinimą, paslaugos pateikiamumą, garantuotą spartą visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje, t. y. Aukštos kokybės paslaugų kokybinės charakteristikos nebuvo diferencijuojamos pagal atskiras geografines teritorijas.

Paslaugų kaina

Pagal Tarnybos turimą informaciją, Aukštos kokybės paslaugų teikėjai, viešai siūlantys Aukštos kokybės paslaugas visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje, nediferencijuoja Aukštos kokybės paslaugų kainų priklausomai nuo paslaugos teikimo geografinės vietovės. Dalis operatorių Aukštos kokybės paslaugų kainas skirsto pagal atstumą tarp paslaugomis jungiamų Tinklo galinių taškų: kuo didesnis atstumas tarp jungiamų Tinklo galinių taškų, tuo didesnė Aukštos kokybės paslaugų kaina. Tokį paslaugų kainų skirstymą galima paaiškinti tuo, kad jungiant labai geografiškai nutolusius Tinklo galinius taškus, yra naudojama daugiau tiek aktyvios, tiek pasyvios Tinklo infrastruktūros elementų, o tai didina operatoriaus teikiamos paslaugos sąnaudas, lyginant su situacija, kai Aukštos kokybės paslauga teikiama tarp netoli vienas nuo kito esančių Tinklo galinių taškų.

Klientų aptarnavimas

Remiantis Tarnybos turima informacija, operatoriai Aukštos kokybės paslaugų gavėjus dauguma atvejų aptarnaudavo (registruodavo gedimus, teikdavo informaciją apie paslaugas, šalindavo gedimus ir t.t.) vienodomis sąlygomis visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje. Kaip nurodė vienas iš operatorių, Aukštos kokybės paslaugų gedimo šalinimo laikas kaimo ir miesto vietovėse skyrėsi (28 val. kaimo vietovėse, 24 val. miestų teritorijose), tačiau šis skirtumas, Tarnybos vertinimu, yra pakankamai nereikšmingas ir nesuponuoja poreikio geografiškai segmentuoti Aukštos kokybės paslaugas į teikiamas miestų teritorijose ir kaimo vietovėse.

Paslaugų teisinis reguliavimas

Tinklų teikėjai ir elektroninių ryšių paslaugų teikėjai turi teisę vykdyti elektroninių ryšių veiklą visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje vienodomis sąlygomis, t. y. teisinių veiklos apribojimų atskirose Lietuvos Respublikos teritorijos dalyse nėra.

Nacionalinės ir tarptautinės Magistralinių segmentų paslaugos

Pažymėtina, kad dalis Aukštos kokybės paslaugas Lietuvos Respublikoje teikusių operatorių Verslo klientams siūlė sujungti ne tik Lietuvos Respublikos teritorijoje esančius padalinius, bet ir Lietuvos Respublikoje esančius padalinius su užsienio valstybėse esančiais padaliniais, t. y. teikė tarptautines Aukštos kokybės paslaugas.

Paklausos atžvilgiu vienos valstybės teritorijoje teikiamos – nacionalinės Aukštos kokybės paslaugos skiriasi nuo tarptautinių Aukštos kokybės paslaugų. Nacionalines Aukštos kokybės paslaugas renkasi tie Verslo klientai, kuriems aktualus duomenų perdavimas tarp padalinių, esančių vienoje valstybėje, tarptautines Aukštos kokybės paslaugas renkasi tarptautinės įmonės, kurioms aktualus duomenų perdavimas tarp padalinių, esančių dviejose ar daugiau valstybių. Vadinasi, skiriasi nacionalinių Aukštos kokybės paslaugų ir tarptautinių Aukštos kokybės paslaugų panaudojimo tikslai.

Atkreiptinas dėmesys, kad, teikiant tarptautines Aukštos kokybės paslaugas, operatorius turi vadovautis tų valstybių, kuriose jungia Tinklo galinius taškus, teisės aktais, taigi, teikiant tarptautines Aukštos kokybės paslaugas ir nacionalines Aukštos kokybės paslaugas skiriasi paslaugų teikimo teisinis reguliavimas. Taip pat, pagal Tarnybos turimą informaciją, tarptautinės Aukštos kokybės paslaugos buvo brangesnės už nacionalines Aukštos kokybės paslaugas, t. y. skyrėsi paslaugų teikimo kainodara. Be to, tarptautines Aukštos kokybės paslaugas galima pirkti iš skirtingose valstybėse veiklą vykdančių operatorių, kas rodo, jog skiriasi nacionalines ir tarptautines Aukštos kokybės paslaugas teikiantys operatoriai, t. y. skiriasi šių paslaugų pasiūla. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, konstatuotina, kad dėl skirtingo teisinio reguliavimo, paslaugų teikimo sąlygų, skirtingų paslaugų gavėjų poreikių ir teikėjų galimybių, išplėsti Aukštos kokybės paslaugų geografinę teritoriją už Lietuvos Respublikos teritorijos ribų nėra tikslinga.

Atsižvelgiant į Tinklų, kuriais teikiamos Aukštos kokybės paslaugos, geografinį išvystymą bei įvertinus tai, kad teikiamų paslaugų sparta, kokybinės charakteristikos, kaina, klientų aptarnavimo lygis ir teisinis reguliavimas teikiant Aukštos kokybės paslaugas skirtingose geografinėse teritorijose nesiskiria, o Tarnybos vertinimu, išplėsti Aukštos kokybės paslaugų rinkos

geografinę teritoriją nėra tikslinga, Tarnyba laiko, kad Aukštos kokybės paslaugų teikimo geografinė teritorija yra Lietuvos Respublikos teritorija.

Išvada: Išanalizavus Aukštos kokybės paslaugų teikimo geografinę teritoriją ir paslaugų teikimo sąlygas šioje geografinėje teritorijoje nustatyta, kad mažmeninių Aukštos kokybės paslaugų rinkos geografinė teritorija yra Lietuvos Respublikos teritorija.

2.3.3 Aukštos kokybės paslaugų rinkos apibrėžimas

Atsižvelgiant į Ataskaitos 2.3.1 skyriuje pateiktą mažmeninės Aukštos kokybės paslaugų rinkos apibrėžimą ir Ataskaitos 2.3.2 skyriuje atliktą šios rinkos geografinės teritorijos vertinimą, konstatuotina, kad:

Mažmeninė Aukštos kokybės duomenų perdavimo paslaugų rinka apibrėžiama kaip mažmeninių duomenų perdavimo paslaugų, tokių kaip skirtųjų linijų paslaugų, virtualaus privataus tinklo paslaugų, duomenų perdavimo paslaugų, teikiamų pagal OSI modelio antrąjį lygmenį, neatsižvelgiant į jų teikimo spartą, užtikrinančių garantuotą, ne mažesnę nei numatyta sutartyje, duomenų perdavimo spartą, duomenų perdavimo simetriškumą abiem kryptimis, galimybę perduoti visų tipų duomenis, garantuotą aukštą paslaugos pateikimo lygį (visą parą veikiantis klientų aptarnavimas, trumpi gedimų šalinimo terminai), teikiamų paslaugų gavėjams, išskyrus vartotojus rinka, kurios geografinė teritorija yra Lietuvos Respublikos teritorija (toliau – Aukštos kokybės paslaugų rinka).

2.4 DIDMENINIŲ AUKŠTOS KOKYBĖS DUOMENŲ PERDAVIMO PASLAUGŲ RINKŲ APIBRĖŽIMAS

Didmeninės Aukštos kokybės duomenų perdavimo paslaugos – aukštos kokybės duomenų perdavimo paslaugos, teikiamos kitiems elektroninių ryšių paslaugų teikėjams. Didmeninės aukštos kokybės duomenų perdavimo paslaugos yra naudojamos sukurti mažmenines elektroninių ryšių paslaugas, įskaitant Aukštos kokybės paslaugas, kurios būtų teikiamos Verslo klientams ir (arba) steigti Tinklus.

Kaip nurodyta Ataskaitos 2.2.2 skyriuje, didmeninės Aukštos kokybės duomenų perdavimo paslaugos yra skirstomos į Galinių segmentų paslaugas ir Magistralinių segmentų paslaugas. Toliau šiame Ataskaitos skyriuje bus atliekama Galinių segmentų paslaugos ir Magistralinių segmentų paslaugų pakeičiamumo paklausos ir pasiūlos atžvilgiu analizė ir šios analizės pagrindu, bus apibrėžiamos atitinkamos rinkos..

2.4.1 Magistralinių segmentų paslaugų ir Galinių segmentų paslaugų pakeičiamumo tarpusavyje analizė

Pakeičiamumo paklausos atžvilgiu analizė

Kaip nurodyta Ataskaitos 2.2.2 skyriuje, Galinių segmentų paslauga – tai didmeninė elektroninių ryšių paslauga, suteikianti galimybę perduoti duomenis tarp Tinklo galinio taško ir arčiausiai šio Tinklo galinio taško esančio skirstomojo įrenginio (įskaitant šį skirstomąjį įrenginį). Vadinas, Galinių segmentų paslaugų gavėjai šias paslaugas perka norėdami turėti prieigą prie Tinklo galinių taškų ir tarp šių taškų teikti elektroninių ryšių paslaugas. Tuo tarpu Magistralinių segmentų paslauga – tai didmeninė duomenų perdavimo paslauga, užtikrinanti Aukštus paslaugos kokybinius parametrus ir suteikianti galimybę perduoti duomenis tarp to paties Tinklo skirstomųjų įrenginių. Vadinas, Magistralinių segmentų paslaugų gavėjai šias paslaugas perka tam, kad galėtų perduoti duomenis tarp geografiškai nutolusių skirstomųjų įrenginių. Atsižvelgiant į Galinių segmentų ir Magistralinių segmentų paslaugų apibrėžimus, konstatuotina, kad šios paslaugos iš esmės skiriasi savo funkcionalumu ir paskirtimi, todėl Galinių segmentų paslaugų gavėjai negali

pakeisti šių paslaugų Magistralių segmentų paslaugomis. Analogiškai ir Magistralinių segmentų paslaugų gavėjai negali pakeisti šių paslaugų Galinių segmentų paslaugomis.

Išvada: Galinių segmentų paslaugos ir Magistralinių segmentų paslaugos nėra pakeičiamos tarpusavyje paklausos atžvilgiu.

Pakeičiamumo pasiūlos atžvilgiu analizė

Galinių segmentų paslaugos yra teikiamos Tinklo galiniais segmentais. Tinklo galinį segmentą sudaro Tinklo galinis taškas su šiame taške esančia įranga, skirstomuoju įrenginiu ir Galinio segmento linija. Magistralinių segmentų paslaugos yra teikiamos Tinklo magistraliniais segmentais, t. y. pagrindiniu Tinklu. Atsižvelgiant į tai, darytina išvada, kad didžioji dauguma Tinklo elementų, kurie yra naudojami Magistralinių segmentų paslaugoms teikti, nėra naudojami Galinių segmentų paslaugoms teikti. Taigi, operatorius, kuris teikia Galinių segmentų paslaugas, norėdamas pradėti teikti Magistralinių segmentų paslaugas, turės investuoti į pagrindinio Tinklo (tiek aktyvios, tiek pasyvios Tinklo infrastruktūros), kurį sudaro Tinklo magistraliniai segmentai, statybą. Tuo tarpu operatorius, teikiantis Magistralinių segmentų paslaugas, norėdamas pradėti teikti Galinių segmentų paslaugas, turės investuoti į Tinklo galinių segmentų statybą (tiek aktyvios, tiek pasyvios Tinklo infrastruktūros). Atsižvelgiant į tai, konstatuotina, kad Galinių segmentų paslaugos ir Magistralinių segmentų paslaugos pasiūlos atžvilgiu nėra viena kitą pakeičiančios paslaugos.

Kaip nurodyta Ataskaitos 2.2.2 skyriuje, Tinklo galiniai ir magistraliniai segmentai gali būti įvairiai jungiami, taip sudarant galimybes teikti mažmenines Aukštos kokybės duomenų perdavimo paslaugas tarp skirtingose geografinėse teritorijose esančių Tinklo galinių taškų. Atsižvelgiant į tai, kad, apjungiant Tinklo magistralinius ir galinius segmentus, gaunami skirtingi maršrutai, kuriais gali būti teikiamos mažmeninės Aukštos kokybės duomenų perdavimo paslaugos, didmeninė Galinių segmentų paslauga ir didmeninė Magistralinių segmentų paslauga laikytinos nepakeičiamos tarpusavyje didmeninėmis paslaugomis.

Išvada: Galinių segmentų paslaugos ir Magistralinių segmentų paslaugos nėra pakeičiamos tarpusavyje pasiūlos atžvilgiu

Ataskaitos 2.4.1 skyriaus išvada: Galinių segmentų paslaugos ir Magistralinių segmentų paslaugos nėra pakeičiamos tarpusavyje paklausos ir pasiūlos atžvilgiais, todėl šios paslaugos sudaro atskiras rinkas.

2.4.2 Magistralinių segmentų paslaugų rinkos apibrėžimas

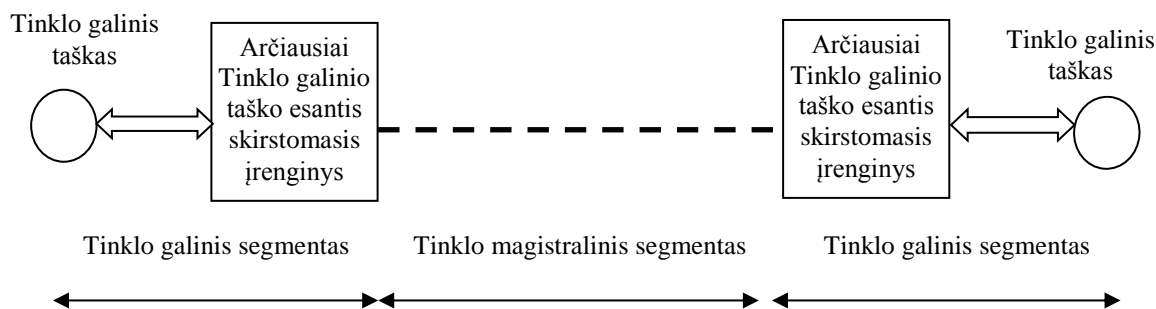
2.4.2.1 Magistralinių segmentų paslaugų rinkos apibrėžimas iki rinkos geografinės teritorijos vertinimo

2.4.2.1.1 Magistralinių segmentų paslaugų teikimo technologinis realizavimas

Kaip aprašyta Ataskaitos 2.2 skyriuje, Tinklo magistralinis segmentas – tai Tinklo dalis, jungianti ir užtikrinanti duomenų perdavimą tarp Tinklo skirstomųjų įrenginių.

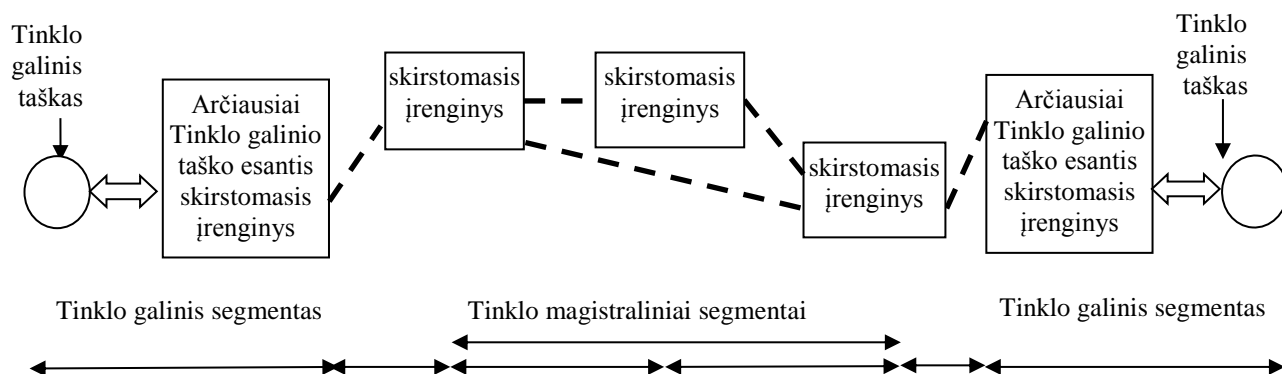
Šių Rinkų tyrimų kontekste, Tinklo magistraliniu segmentu gali būti jungiami:

a) skirstomieji įrenginiai, esantys arčiausiai prie Tinklo galinių taškų (žr. 13 pav.);

13 pav. Tinklo magistraliniu segmentu jungiami arčiausiai Tinklo galinių taškų esantys skirstomieji įrenginiai.

- b) arčiausiai Tinklo galinio taško esantis skirstomasis įrenginys su ne prie Tinklo galinio taško esančiu skirstomuoju įrenginiu (žr. 14 pav.);
- c) ne prie Tinklo galinių taškų esantys skirstomieji įrenginiai (žr. 14 pav.).

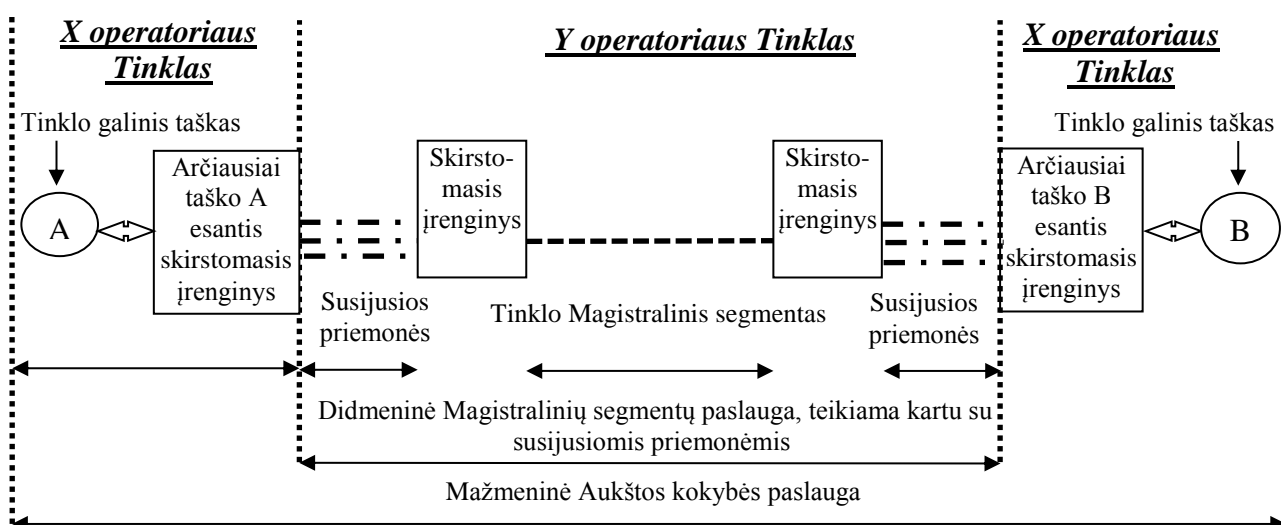
14 pav. Tinklo magistralinių segmentų pavyzdžiai.

Taigi, Tinklo magistralinis segmentas suprantamas kaip pagrindinio Tinklo atkarpa, kuri viena pati, arba su kitomis pagrindinio Tinklo atkarpomis, sujungia ir leidžia perduoti duomenis tarp skirstomųjų įrenginių.

Atsižvelgiant į Ataskaitos 2.2.2 skyriuje pateiktą Magistralinių segmentų paslaugos apibrėžimą, Tinklo magistralinio segmento pradžia (arba pabaiga) yra skirstomasis įrenginys. Skirstomasis įrenginys yra aktyvios arba pasyvios Tinklo infrastruktūros elementas. Asmuo, siekdamas Magistralinių segmentų paslaugas panaudoti kitų elektroninių ryšių paslaugų teikimui, operatoriaus, iš kurio perka Magistralinių segmentų paslaugas, Tinklo magistralinį segmentą turės prijungti prie savo Tinklo, t. y. operatoriaus, iš kurio perka Magistralinių segmentų paslaugas, skirstomąjį įrenginį turės prijungti prie savo Tinklo skirstomojo įrenginio. Toks prijungimas gali būti atliekamas naudojant pasyvios Tinklo infrastruktūros elementus (vietą technologinėse patalpose, jungiamuosius kabelius, kopėtėles arba lovelius kabeliams pakloti), aktyvią Tinklo infrastruktūrą arba srauto perdavimo paslaugas (angl. *Backhaul services*), kai panaudoti pasyvią ir aktyvią Tinklo infrastruktūrą nėra techninių galimybių. Atsižvelgiant į tai, kad Tinklas yra sunkiai dubliuojamas, pasyvios ir aktyvios Tinklo infrastruktūros elementai yra įrengiami konkretaus operatoriaus, kuris paprastai yra ir Magistralinių segmentų paslaugų teikėjas, arba kito asmens patalpose. Taigi, asmeniui, išigyjančiam Magistralinių segmentų paslaugas ir siekiančiam Tinklo magistralinį segmentą prijungti prie savo Tinklo ir taip užtikrinti elektroninių ryšių paslaugų nepertraukiamą teikimą, reikės ir Magistralinių segmentų paslaugų teikėjo kitų, anksčiau išvardytų

aktyvios ir pasyvios Tinklo infrastruktūros elementų arba srauto perdavimo paslaugų, kurias apibendrintai galima pavadinti su Magistralinių segmentų paslauga susijusiomis priemonėmis¹⁰.

Pagal 15 pav. pateiktą schemą X operatorius Verslo klientui teikia Aukštos kokybės duomenų perdavimo paslaugą sujungdamas Verslo kliento padalinius, esančius Tinklo A ir B taškuose. Tačiau X operatoriaus turimas Tinklas yra fragmentuotas, t. y. ta Tinklo dalis, kurioje yra Tinklo galinis taškas A ir arčiausiai taško A esantis skirstomasis įrenginys, nėra sujungta su Tinklo dalimi, kurioje yra Tinklo galinis taškas B ir arčiausiai taško B esantis skirstomasis įrenginys. Todėl X operatorius, norėdamas sujungti savo Tinklo fragmentus, perka Magistralinių segmentų paslaugą iš Y operatoriaus. Tačiau tik Magistralinių segmentų paslaugos nepakanka, kadangi reikia X operatoriaus skirstomuosius įrenginius prijungti prie Y operatoriaus skirstomųjų įrenginių. Todėl X operatorius iš Y operatoriaus kartu su Magistralinių segmentų paslaugomis perka ir susijusių priemonių paslaugas.

15 pav. Didmeninės Magistralinių segmentų paslaugos, teikiamos kartu su susijusiomis priemonėmis, naudojimas mažmeninėms Aukštos kokybės paslaugoms teikti.

2.4.2.1.2 Magistralinių segmentų paslaugų pakeičiamumo tarpusavyje analizė

Šiame Ataskaitos skyriuje bus analizuojama, ar Magistralinių segmentų paslaugos, teikiamos skirtingomis technologijomis, sudaro vieną rinką, taip pat, ar skirtingų spartų Magistralinių segmentų paslaugos sudaro vieną rinką.

Magistralinių segmentų paslaugų teikimo technologijos

Pagal respondentų Anketose pateiktus duomenis, Magistralinių segmentų paslaugos Lietuvos Respublikoje buvo teikiamos SDH, *Ethernet* technologijomis.

Vertinant minėtomis technologijomis teikiamų Magistralinių segmentų paslaugų pakeičiamumą tarpusavyje paklausos atžvilgiu, nustatyta, kad tiek SDH, tiek *Ethernet* technologijos užtikrina Aukštus Magistralinių segmentų paslaugų kokybinius parametrus ir funkcionalumą. Atsižvelgiant į tai, laikytina, kad Magistralinių segmentų paslaugos teikiamos tiek SDH, tiek ir *Ethernet* technologijomis yra pakeičiamos tarpusavyje paklausos atžvilgiu.

¹⁰ Susijusios priemonės – susijusios paslaugos, elektroninių ryšių infrastruktūra, kitos su elektroninių ryšių tinklu ir (arba) elektroninių ryšių paslauga susijusios priemonės arba susiję elementai, kurie sudaro galimybę teikti elektroninių ryšių paslaugas naudojantis šiuo tinklu ir (arba) paslauga ir (ar) palengvina tokią teikimą arba sudarytų tokią galimybę, jeigu būtų naudojami (Įstatymo 3 straipsnio 60 dalis).

Vertinant SDH ir *Ethernet* technologijomis teikiamų Magistralinių segmentų paslaugų pakeičiamumą tarpusavyje pasiūlos atžvilgiu, nustatyta, kad tiek viena, tiek kita technologija teikiant Magistralinių segmentų paslaugas yra naudojama ta pati pasyvi Tinklo infrastruktūra ir skirtinga aktyvi Tinklo infrastruktūra. Operatorius, teikęs pvz., SDH technologija Magistralinių segmentų paslaugas, nepatirdamas didelių finansinių išlaidų ir rizikos galėtų pradėti teikti *Ethernet* technologijų pagrindu teikiamas Magistralinių segmentų paslaugas, kadangi tokiame operatoriui nereikėtų investuoti į pasyvios Tinklo infrastruktūros sukūrimą, t. y. operatorius sutaupyti 70 – 80 proc., Magistralinių segmentų paslaugų teikimui reikalingų Tinklo vystymo sąnaudų. Taip pat pastebėtina, kad dalis operatorių teikė tiek SDH, tiek ir *Ethernet* technologija paremtas Magistralinių segmentų paslaugas, todėl šiems operatoriams Magistralinių segmentų paslaugų technologijos keitimas (pvz., iš *Ethernet* į SDH) galėtų pareikalausiti dar mažiau sąnaudų. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, konstatuotina, kad Magistralinių segmentų paslaugos teikiamos tiek SDH, tiek ir *Ethernet* technologijomis yra pakeičiamos tarpusavyje pasiūlos atžvilgiu.

Magistralinių segmentų paslaugų teikimo sparta

Magistralinių segmentų paslaugos yra naudojamos agreguotam (t. y., daugelio galutinių paslaugų gavėjų generuotam) duomenų srauto perdavimui. Šioms paslaugoms teikti yra naudojamas pagrindinis Tinklas. Atsižvelgiant į tai, Magistralinių segmentų paslaugų paklausa, užtikrinamos duomenų perdavimo spartos atžvilgiu, priklauso nuo bendro tokios paslaugos gavėjo klientų generuojamo duomenų srauto dydžio (t. y. kuo daugiau Magistralinių segmentų paslaugas perkantysis operatorius turi galutinių paslaugų gavėjų ir kuo didesnį duomenų srautą kiekvienas iš jų generuoja, tuo didesnės spartos Magistralinių segmentų paslaugų tokiame operatoriui reikės). Taigi, dideliems (pagal galutinių paslaugų gavėjų skaičių) operatoriams, tikėtina, reikės didesnės spartos Magistralinių segmentų paslaugų.

Tarnybos turimais duomenimis, absoliučia dauguma atvejų, teikiant Magistralinių segmentų paslaugas, buvo naudojami pasyvios Tinklo infrastruktūros elementai – šviesolaidinės Magistralinio segmento linijos. Šiomis linijomis perduodamų duomenų sparta siekė iki 10 Gb/s. Konkreti duomenų perdavimo sparta, iš esmės, priklausė nuo naudojamos aktyvios Tinklo infrastruktūros techninių parametrų. Vadinasi, operatorius, teikęs Magistralinių segmentų paslaugas viena sparta, naudodamas tą pačią Magistralinio segmento liniją, galėtų teikti šias paslaugas ir kita sparta, t. y. operatoriui, keičiant perduodamų duomenų spartą, nereikėtų investuoti į pasyvios Tinklo infrastruktūros keitimą. Tačiau, Magistralinių segmentų paslaugas teikiančiam ir perduodamų duomenų spartą keičiančiam operatoriui, gali tekti investuoti į aktyvios Tinklo infrastruktūros keitimą (tais atvejais, jei naudojama aktyvi Tinklo infrastruktūra neleidžia padidinti perduodamų duomenų spartos iki pageidaujamo lygio). Kaip nurodyta Ataskaitos 2.3.1.2.3 skyriuje, pasyvi Tinklo infrastruktūra sudaro 70 – 80 proc. visų Tinklo statybos kaštų, aktyvi – 20 – 30 proc. Darytina išvada, kad operatorius viena sparta teikęs Magistralinių segmentų paslaugas, nepriklausomai nuo to, ar šiam operatoriui reikėtų keisti esamą aktyvią Tinklo infrastruktūrą, nepatirdamas itin didelių išlaidų ir rizikos, dauguma atvejų, galėtų pradėti teikti kitos, didesnės spartos Magistralinių segmentų paslaugas, kadangi šiam operatoriui nereikėtų investuoti į pasyvios Tinklo infrastruktūros keitimą.

Tarnyba, įvertinusi aukščiau išvardytus veiksnius, nenustatė argumentų, dėl kurių reikėtų apibrėžti atskiras atitinkamas rinkas pagal Magistralinių segmentų paslaugų spartas.

Atsižvelgiant į Ataskaitos 2.4.2.1 skyriuje pateiktą skirtingomis technologijomis ir skirtinga sparta teiktų Magistralinių segmentų paslaugų tarpusavio pakeičiamumo analizę, konstatuotina, kad Magistralinių segmentų paslaugos, nepriklausomai nuo perduodamų duomenų spartos, užtikrinančios Aukštus paslaugų kokybinius parametrus, sudaro vieną Magistralinių segmentų paslaugų rinką.

Ataskaitos 2.4.2.1 skyriaus išvada: Magistralinių segmentų paslaugų rinka apibrėžiama kaip Magistralinių segmentų paslaugų, nepriklausomai nuo perduodamų duomenų spartos, užtikrinančių Aukštus paslaugų kokybinius parametrus, rinka.

2.4.2.2 Magistralinių segmentų paslaugų rinkos geografinės teritorijos apibrėžimas

Apibrėžiant Magistralinių segmentų rinkos geografinę teritoriją, siekiama nustatyti, kokia yra šios rinkos geografinė teritorija. Atitinkamos rinkos geografinė teritorija gali įtakoti nagrinėjamos rinkos apimtį, esamą ir potencialią konkurencinę aplinką nagrinėjamoje rinkoje.

Didelės įtakos rinkoje nustatymo gairių 59 punkte teigiama, kad elektroninių ryšių sektoriuje geografinė atitinkamos rinkos teritorija tradiciškai nustatoma vadovaujantis dviem kriterijais: 1) Tinklo aprėpiama teritorija, 2) teisiniais ar kitais reguliavimo instrumentais. Vadovaujantis šiais dviem kriterijais, geografinė rinkos teritorija gali būti vietinė, regioninė, nacionalinė ar aprėpianti kelias valstybes.

Pagal Tarnybos surinktus duomenis, didžiausi Magistralinių segmentų paslaugų teikėjai turi išvystę Tinklus ir Magistralinių segmentų paslaugas teikia visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje. Tarnybos nuomone, apibrėžiant rinkos geografinę teritoriją svarbu nustatyti ne tik Tinklų geografinę aprėptį, bet ir išanalizuoti, ar operatoriai Magistralinių segmentų paslaugas Tinklų aprėpiamose geografinėse teritorijose teikia vienodomis sąlygomis, įskaitant ir kainas.

Paslaugų sparta

Pagal Tarnybos turimą informaciją, operatoriai Magistralinių segmentų paslaugas teikia tokiomis pat spartomis visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje. Tam tikra (pvz., labai aukšta) sparta Magistralinių segmentų paslaugos gali būti nesuteikiamos tik tose geografinėse teritorijose, kuriose nepakanka Tinklo išteklių teikti šias paslaugas tam tikra sparta. Kitaip tariant, minėtų paslaugų spartą įtakoja ne geografinis segmentavimas, o technologiniai apribojimai.

Paslaugų kokybinės charakteristikos

Pagal Tarnybos turimą informaciją, operatoriai Magistralinių segmentų paslaugas teikė užtikrindami simetriškumą, garantuotą duomenų perdavimo spartą, vėlinimą, paslaugos pateikiamumą, garantuotą spartą visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje, t. y. Magistralinių segmentų paslaugų kokybinės charakteristikos nebuvo diferencijuojamos pagal atskiras geografinės teritorijas.

Paslaugų kaina

Pagal Tarnybos turimą informaciją, Magistralinių segmentų paslaugų teikėjai nediferencijuoja Magistralinių segmentų paslaugų kainų priklausomai nuo paslaugų teikimo geografinės vietovės. Dalis operatorių Magistralinių segmentų paslaugų kainas skirsto pagal atstumą tarp paslaugomis jungiamų Tinklo skirstomųjų įrenginių: kuo didesnis atstumas tarp jungiamų Tinklo skirstomųjų įrenginių, tuo didesnė Magistralinių segmentų paslaugų kaina. Tokių paslaugų kainų skirstymą galima paaiškinti tuo, kad, jungiant stipriai geografiškai nutolusius skirstomuosius įrenginius, yra naudojama daugiau tiek aktyvios, tiek ir pasyvios Tinklo infrastruktūros elementų, o tai didina operatoriaus teikiamų Magistralinių segmentų paslaugų kaštus, lyginant su situacija, kai Magistralinių segmentų paslaugos teikiamos tarp netoli vienas nuo kito esančių skirstomųjų įrenginių.

Klientų aptarnavimas

Pagal Tarnybos turimą informaciją, operatoriai Magistralinių segmentų paslaugų gavėjus dauguma atvejų aptarnaudavo (registruodavo gedimus, teikdavo informaciją apie paslaugas, šalindavo gedimus ir t.t.) vienodomis sąlygomis visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje.

Paslaugų teisinis reguliavimas

Tinklų teikėjai ir elektroninių ryšių paslaugų teikėjai (įskaitant Magistralinių segmentų paslaugų teikėjus) turi teisę vykdyti elektroninių ryšių veiklą visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje vienodomis sąlygomis, t. y. teisinių veiklos apribojimų atskirose Lietuvos Respublikos teritorijos dalyse nėra.

Nacionalinės ir tarptautinės Magistralinių segmentų paslaugos

Pažymėtina, kad dalis Magistralinių segmentų paslaugas Lietuvos Respublikoje teikusių operatorių, kitiems operatoriams siūlė sujungti ne tik Lietuvos Respublikos teritorijoje esančius

skirstomuosius įrenginius, bet ir Lietuvos Respublikoje esančius skirstomuosius įrenginius su užsienio valstybėse esančiais skirstomaisiais įrenginiais, t. y. teikė tarptautines Magistralinių segmentų paslaugas.

Magistralinių segmentų paslauga, jungianti du skirstomuosius įrenginius, šios paslaugos gavėjo požiūriu, gali būti pakeista tik tuos pačius skirstomuosius įrenginius jungiančia Magistralinių segmentų paslauga, tačiau skirtingais maršrutais. Nepaisant to, nacionalinės Magistralinių segmentų paslaugos skiriasi nuo tarptautinių Magistralinių segmentų paslaugų. Nacionalines Magistralinių segmentų paslaugas perka tie operatoriai, kuriems aktualus duomenų perdavimas tarp skirstomųjų įrenginių esančių toje pačioje valstybėje, o tarptautines Magistralinių segmentų paslaugas renka operatoriai, kuriems aktualus duomenų perdavimas tarp skirstomųjų įrenginių esančių dviejose ar daugiau valstybių (dažniausiai tai operatoriai, norintys sujungti Tinklus su užsienio valstybių operatoriais). Vadinasi, skiriasi nacionalinių Magistralinių segmentų paslaugų ir tarptautinių Magistralinių segmentų paslaugų gavėjų poreikiai.

Atkreiptinas dėmesys, kad teikiant tarptautines Magistralinių segmentų paslaugas, operatorius turi vadovautis tų valstybių, kuriose jungia skirstomuosius įrenginius, teisės aktais, vadinasi, teikiant tarptautines Magistralinių segmentų paslaugas ir nacionalines Magistralinių segmentų paslaugas skiriasi paslaugų teikimo teisinis reguliavimas. Taip pat, pagal Tarnybos turimą informaciją, tarptautinės Magistralinių segmentų paslaugos buvo brangesnės už nacionalines Magistralinių segmentų paslaugas, t. y. skyrėsi paslaugų teikimo kainodara. Be to, tarptautines Magistralinių segmentų paslaugas galima pirkti iš skirtingose valstybėse veiklą vykdančių operatorių, vadinasi skiriasi nacionalines ir tarptautines Magistralinių segmentų paslaugas teikiantys operatoriai, t. y. skiriasi paslaugų pasiūla.

Atsižvelgiant į tai, kas anksčiau išdėstyta, konstatuotina, kad dėl skirtingo teisinio reguliavimo, paslaugų teikimo sąlygų, skirtingų paslaugų gavėjų poreikių ir teikėjų galimybių, išplėsti Magistralinių segmentų paslaugų rinkos geografinę teritoriją už Lietuvos Respublikos teritorijos ribų nėra tikslinga.

Atsižvelgiant į Tinklų, kuriais teikiamos Magistralinių segmentų paslaugos, geografinį išvystymą, bei įvertinus tai, kad teikiamų paslaugų sparta, kokybinės charakteristikos, kaina, klientų aptarnavimo lygis ir teisinis reguliavimas teikiant Magistralinių segmentų paslaugas skirtingose Lietuvos Respublikos geografinėse teritorijose nesiskiria, o Tarnybos vertinimu, išplėsti Magistralinių segmentų paslaugų rinkos geografinę teritoriją už Lietuvos Respublikos teritorijos ribų nėra tikslinga, laikytina, kad Magistralinių segmentų rinkos geografinė teritorija yra Lietuvos Respublikos teritorija.

Išvada: Magistralinių segmentų paslaugų rinkos geografinė teritorija yra Lietuvos Respublikos teritorija.

2.4.3 Magistralinių segmentų paslaugų rinkos apibrėžimas

Atsižvelgiant į Ataskaitos 2.4.2.1 skyriuje pateiktą Magistralinių segmentų paslaugų rinkos apibrėžimą ir Ataskaitos 2.4.2.2 skyriuje atliktą Magistralinių segmentų paslaugų rinkos geografinės teritorijos vertinimą, konstatuotina, kad:

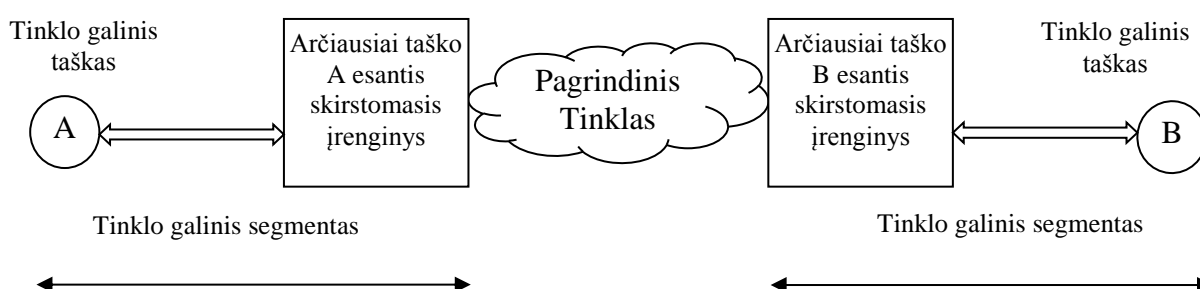
Aukštos kokybės duomenų perdavimo elektroninių ryšių tinklo magistraliniu segmentu paslaugų rinka apibrėžiama kaip didmeninių duomenų perdavimo tarp elektroninių ryšių tinklo skirstomųjų įrenginių paslaugų, nepriklausomai nuo perduodamų duomenų spartos, užtikrinančių garantuotą, ne mažesnę nei numatyta sutartyje, duomenų perdavimo spartą, duomenų perdavimo simetriškumą abiem kryptimis, galimybę perduoti visų tipų duomenis, garantuotą aukštą paslaugos pateikimo lygį (visą parą veikiantis klientų aptarnavimas, trumpi gedimų šalinimo terminai), rinka, kurios geografinė teritorija yra Lietuvos Respublikos teritorija (toliau – Magistralinių segmentų rinka).

2.4.4 Galinių segmentų paslaugų rinkos apibrėžimas

2.4.4.1 Galinių segmentų paslaugų rinkos apibrėžimas iki rinkos geografinės teritorijos vertinimo

2.4.4.1.1 Galinių segmentų paslaugų teikimo techninis realizavimas

Kaip aprašyta Ataskaitos 2.2 skyriuje, Tinklo galinis segmentas – tai Tinklo dalis, jungianti to Tinklo galinį tašką su arčiausiai to Tinklo galinio taško esančiu skirstomuoju įrenginiu, įskaitant patį įrenginį ir užtikrinanti duomenų perdavimą tarp Tinklo galinio taško ir arčiausiai jo esančio skirstomojo įrenginio. Tinklo galinio segmento skirstomasis įrenginys dažniausiai yra aktyvus Tinklo elementas (žr. 16 pav.).

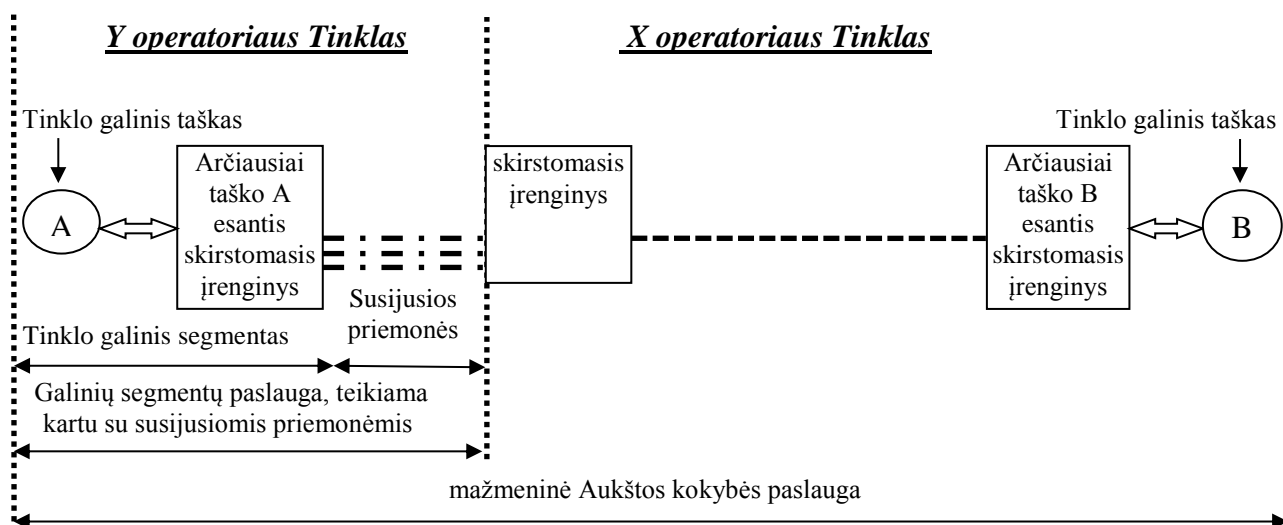
16 pav. Tinklo galiniai segmentai.

Ataskaitos 2.2.2 skyriuje nurodyta, kad Galinių segmentų paslauga – tai didmeninė duomenų perdavimo paslauga, užtikrinanti Aukštus paslaugos kokybinius parametrus, suteikianti galimybę perduoti duomenis tarp Tinklo galinio taško ir arčiausiai šio Tinklo galinio taško esančio skirstomojo įrenginio (įskaitant šį skirstomąjį įrenginį). Atsižvelgiant į Ataskaitos 2.2.1 skyriuje ir Ataskaitos 2.2.2 skyriuje pateiktą informaciją, pastebėtina tai, kad Galinių segmentų paslauga yra Aukštos kokybės duomenų perdavimo paslaugų vertės grandinės dalis, todėl Galinių segmentų paslaugos sampratai daro įtaką tai, kaip Ataskaitoje buvo apibrėžtos Aukštos kokybės duomenų perdavimo paslaugos.

Atsižvelgiant į anksčiau pateiktą Galinio segmento paslaugos apibrėžimą, Tinklo galinio segmento pabaiga (arba pradžia) yra skirstomasis įrenginys. Įprastai (pvz. teikiant skaitmeninių skirtųjų linijų, L2 paslaugas) skirstomasis įrenginys yra aktyvios Tinklo infrastruktūros elementas, tačiau analoginių skirtųjų linijų paslaugų atveju tai pasyvios Tinklo infrastruktūros elementas. Asmuo, siekdamas Galinio segmento paslaugas panaudoti elektroninių ryšių paslaugų teikimui, operatoriaus, iš kurio perka Galinių segmentų paslaugas, Tinklo galinį segmentą turės prijungti prie savo Tinklo, t. y. operatoriaus iš kurio perka Galinių segmentų paslaugas, skirstomąjį įrenginį turės prijungti prie savo Tinklo skirstomojo įrenginio. Toks prijungimas gali būti atliekamas naudojant pasyvios Tinklo infrastruktūros elementus (vietą technologinėse patalpose, jungiamuosius kabelius, kopėteles arba lovelius kabeliams pakloti), aktyvią Tinklo infrastruktūrą arba srauto perdavimo paslaugas, kai panaudoti pasyvią ir aktyvią Tinklo infrastruktūrą nėra techninių galimybių. Atsižvelgiant į tai, kad Tinklas yra sunkiai dubliuojamas, pasyvios ir aktyvios Tinklo infrastruktūros elementai yra įrengiami konkretaus operatoriaus, kuris paprastai yra ir Galinių segmentų paslaugų teikėjas, arba kito asmens patalpose, pvz., didžioji dalis didžiausio Galinių segmentų paslaugų teikėjo TEO LT, AB pasyvios ir aktyvios Tinklo infrastruktūros elementų yra pastatyta TEO LT, AB, priklausančiose patalpose. Taigi, asmeniui, išigyjančiam Galinių segmentų paslaugas ir siekiančiam Tinklo galinį segmentą prijungti prie savo Tinklo ir taip užtikrinti elektroninių ryšių paslaugų nepertraukiamą teikimą, reikės ir Galinių segmentų paslaugų teikėjo

kitų, anksčiau išvardytų aktyvios ir pasyvios Tinklo infrastruktūros elementų arba srauto perdavimo paslaugų, kurias apibendrintai galima pavadinti su Galinių segmentų paslauga susijusiomis priemonėmis.

Pagal 17 pav. pateiktą schemą X operatorius Verslo klientui teikia Aukštos kokybės duomenų perdavimo paslaugą sujungdamas Verslo kliento padalinius, esančius Tinklo A ir B taškuose. Tačiau X operatorius turimas Tinklas apima tik Tinklo galinį tašką B, todėl norėdamas teikti Aukštos kokybės duomenų perdavimo paslaugas tarp Tinklo galinių taškų A ir B X operatorius perka Galinių segmentų paslaugą iš Y operatoriaus. Tačiau tik Galinių segmentų paslaugos nepakanka, kadangi reikia Y operatoriui priklausantį arčiausiai taško A esantį skirstomąjį įrenginį sujungti su X operatoriaus Tinkle esančiu skirstomuoju įrenginiu ir užtikrinti duomenų perdavimą tarp šių skirstomųjų įrenginių. Todėl X operatorius iš Y operatoriaus kartu su Galinių segmentų paslaugomis perka ir susijusių priemonių paslaugas.

17 pav. Galinių segmentų paslaugos, teikiamos kartu su susijusiomis priemonėmis, naudojimas mažmeninėms Aukštos kokybės paslaugoms teikti.

2.4.4.1.2 Galinių segmentų paslaugų pakeičiamumo tarpusavyje analizė

Šiame Ataskaitos skyriuje bus analizuojama, kokios technologijos turi patekti į Galinių segmentų paslaugos rinkos apibrėžimą, taip pat vertinama, ar skirtingų spartų Galinių segmentų paslaugos sudaro vieną rinką.

Galinių segmentų paslaugų pakeičiamumo vertinimas paklausos atžvilgiu

Respondentų pateiktų duomenų analizė rodo, kad atskiras Galinių segmentų paslaugas Lietuvos Respublikoje Tiriamuoju laikotarpiu teikė TEO LT, AB ir AB „Lietuvos geležinkeliai“. Tačiau AB „Lietuvos geležinkeliai“ teikiamų Galinių segmentų paslaugų apimtis (ir šios veiklos pajamos) buvo itin maža, todėl galima teigti, kad realiai Galinių segmentų paslaugas teikė tik TEO LT, AB. Dalis operatorių (pvz., UAB „Bitė Lietuva“, UAB „Duomenų logistikos centras“, UAB „Dicto Citius“) teikė Galinių segmentų paslaugas kartu su Magistralinių segmentų paslaugomis. Kiti asmenys Galinių segmentų paslaugas teikė patys sau ir jas naudojo kurti mažmenines elektroninių ryšių paslaugas. Atsižvelgiant į tai, kad realiai tik TEO LT, AB teikė Galinių segmentų paslaugas kitiems asmenims, o ne tik sau, hipotetinio monopolisto testo neįmanoma atlikti tinkamai. Dėl šios priežasties, Galinių segmentų paslaugų pakeičiamumo paklausos atžvilgiu analizė yra atliekama vertinant pakeičiamumą vertikaliai su Galinių segmentų paslaugomis susijusių Aukštos kokybės paslaugų rinkoje.

Kaip nustatyta Ataskaitos 2.3.1.2.2 skyriuje, mažmeniniame lygmenyje, t. y. Aukštos kokybės paslaugų rinkoje, VPN, L2 ir skirtųjų linijų paslaugos užtikrina Aukštus paslaugų kokybinius

parametrus. Kadangi Aukštos kokybės paslaugų teikimui yra naudojamos Galinių segmentų paslaugos (įskaitant tuos atvejus, kai operatorius, teikdamas Aukštos kokybės paslaugas, Galinių segmentų paslaugas teikia sau pačiam), darytina išvada, kad Galinių segmentų paslaugos, teikiamos technologijomis, kuriomis teikiamos mažmeninės Aukštos kokybės paslaugos užtikrinančios Aukštus paslaugų kokybinius parametrus, taip pat gali užtikrinti Aukštus paslaugų kokybinius parametrus. Kaip ištirta Ataskaitos 2.3.1.2.2 skyriuje, VPN, L2 ir skirtųjų linijų paslaugos yra pakeičiamos tarpusavyje paklausos atžvilgiu. Atsižvelgiant į tai konstatuotina, kad Galinių segmentų paslaugos, teikiamos technologijomis, kurių pagrindu teikiamos tarpusavyje paklausos atžvilgiu pakeičiamos mažmeninės Aukštos kokybės paslaugos, taip pat yra pakeičiamos tarpusavyje paklausos atžvilgiu. Galinių segmentų paslaugų technologijų pavyzdžiai yra xDSL, Ethernet ir kitos.

Galinių segmentų paslaugų pakeičiamumo vertinimas pasiūlos atžvilgiu

Galinių segmentų paslaugų pakeičiamumo vertinimas pasiūlos atžvilgiu taip pat atliekamas vertinant Galinių segmentų pagrindu kuriamų mažmeninių Aukštos kokybės paslaugų pakeičiamumą pasiūlos atžvilgiu.

Kaip nustatyta Ataskaitos 2.3.1.2.3 skyriuje teikiant mažmenines L2 ir skirtųjų linijų paslaugas, yra naudojama ta pati pasyvi Tinklo infrastruktūra ir skirtinga, tačiau nelaikytina kaip įėjimą į atitinkamą rinką ribojanti, aktyvi Tinklo infrastruktūra, todėl šios mažmeninės paslaugos yra pakeičiamos tarpusavyje pasiūlos atžvilgiu. Atsižvelgiant į tai konstatuotina, kad Galinių segmentų paslaugos, teikiamos technologijomis, kurių pagrindu teikiamos tarpusavyje pasiūlos atžvilgiu pakeičiamos mažmeninės L2 ir skirtųjų linijų paslaugos, taip pat gali būti tarpusavyje pakeičiamos pasiūlos atžvilgiu.

Galinių segmentų paslaugų teikimo sparta

Galinių segmentų paslaugos yra naudojamos mažmeninių elektroninių ryšių paslaugų teikimui. Galinių segmentų paslaugų gavėjas, naudodamasis šiomis paslaugomis, Verslo klientui gali teikti tiek vieną, tiek ir kelias elektroninių ryšių paslaugas. Reikalingą Galinių segmentų paslaugų spartą iš esmės nulems tai, kokios duomenų perdavimo spartos reikia teikiant mažmenines elektroninių ryšių paslaugas: kuo didesne sparta reikės perduoti duomenis teikiant mažmenines elektroninių ryšių paslaugas, tuo didesnės spartos Galinių segmentų paslaugas reikės pirkti jas perkančiam operatoriui.

Vertinant skirtingų spartų Galinių segmentų paslaugų pakeičiamumą tarpusavyje pasiūlos atžvilgiu, operatoriaus, teikiančio vienos spartos Galinių segmentų paslaugas galimybės pakeisti šių paslaugų spartą labiausiai priklauso nuo naudojamo Galinio segmento linijos tipo. Kaip nurodyta Ataskaitos 2.3.1.3.2 skyriuje, Lietuvos Respublikoje metaline vytos poros Galinio segmento linija duomenys buvo perduodami iki 40 Mb/s sparta, šviesolaidine Galinio segmento ryšio linija – iki 10 Gb/s sparta, UTP Galinio segmento linija – 1 Gb/s, belaidžio ryšio Galinio segmento linija – iki 300 Mb/s sparta. Todėl anksčiau išvardytų skirtingų tipų Galinių segmentų linijų maksimalios spartos ribose operatorius nesunkiai galėtų pakeisti teikiamų Galinių segmentų paslaugų spartą, kadangi šiam operatoriui reikėtų pakeisti tik tam tikrus aktyvios Tinklo infrastruktūros elementus arba, tam tikrais atvejais, tik pakoreguoti tam tikrus nustatymus naudojamoje aktyvioje Tinklo infrastruktūroje. Pagal Tarnybos turimą informaciją, 2014 m. pabaigoje apie 90 proc. visų mažmeninių Aukštos kokybės paslaugų teikiamos šviesolaidine Galinio segmento ryšio linija. Dėl to, galima teigti, kad dauguma atvejų, Galinio segmento linija yra šviesolaidinio ryšio linija, todėl operatorius, teikdamas Galinių segmentų paslaugas šviesolaidine Galinio segmento linija, per trumpą laiko tarpą ir be didelių investicijų galės pakeisti Galinių segmentų paslaugų spartą.

Tarnyba, įvertinusi aukščiau išvardytus veiksnius, nenustatė argumentų, dėl kurių reikėtų apibrėžti atskiras atitinkamas rinkas pagal Galinių segmentų paslaugų spartas.

Išvada: Galinių segmentų paslaugos, užtikrinančios Aukštus paslaugų kokybinius parametrus, nepriklausomai nuo perduodamų duomenų spartos yra tarpusavyje pakeičiamos ir

patenka į vieną rinką.

2.4.4.1.3 Galinių segmentų paslaugos ir didmeninės plačiajuosčio ryšio prieigos paslaugos

Tarnybos direktoriaus 2012 m. lapkričio 21 d. įsakyme Nr. 1V-1719 „Dėl Didmeninės plačiajuosčio ryšio prieigos rinkos apibrėžimo“ Didmeninė plačiajuosčio ryšio prieigos rinka apibrėžiama kaip nacionalinė (apimanti visą Lietuvos Respublikos teritoriją) operatoriaus, teikiančio viešąjį ryšių tinklą, kurio taškai yra fiksuoti erdvėje, nefizinės ar virtualiosios tinklo prieigos, įskaitant prieigą prie skaitmeninio duomenų srauto, paslaugų, teikiamų mažmeninėms plačiajuosčio ryšio ir (arba) telefono ryšio, teikiamo interneto protokolu, paslaugoms teikti, rinka. „Didmeninės plačiajuosčio ryšio prieigos paslauga apima:

a) skaitmeninio duomenų srauto perdavimą abiem kryptimis, t.y. parsuntimą ir (ar) išsiuntimą, kuomet skaitmeninis duomenų srautas perduodamas naudojant prieigos prie galutinio paslaugų gavėjo tinklą (toliau – Prieigos tinklas), kur fizinėmis linijomis skaitmeninis duomenų srautas perduodamas tam tikra technologija;

b) skaitmeninio duomenų srauto perdavimą abiem kryptimis, t.y. parsuntimą ir (ar) išsiuntimą, naudojant pagrindinį tinklą (toliau – Pagrindinis tinklas);

c) susijusias priemones, reikalingas skaitmeniniam duomenų srautui perduoti abiem kryptimis Prieigos tinklu ir Pagrindiniu tinklu.“

Kadangi didmeninės plačiajuosčio ryšio prieigos paslauga laikytina duomenų perdavimo paslauga, todėl tikslinga išanalizuoti, ar didmeninės plačiajuosčio ryšio prieigos paslaugos gali būti pakeičiamos Galinių segmentų paslaugomis.

Lietuvos Respublikoje didmeninės plačiajuosčio ryšio prieigos paslaugas Tiriamuoju laikotarpiu kitiems operatoriams teikė tik TEO LT, AB. Tarnyba įvertinusi viešai skelbiamus minėtos paslaugos kokybinius parametrus ir teikimo sąlygas, daro išvadą, jog ši paslauga neatitinka Aukštos kokybės parametru (pvz.: negarantuoja sutartyje numatytos duomenų perdavimo spartos, ne visais atvejais užtikrina simetrišką abiem kryptimis duomenų perdavimą, turi mažesnę pateikiamumą, neužtikrina trumpo gedimų šalinimo termino, kai gedimas įvyksta ne darbo dienomis) todėl negali būti laikoma Aukštos kokybės duomenų perdavimo paslauga. Atsižvelgiant į tai, operatorius, gaunantis didmeninės plačiajuosčio ryšio prieigos paslaugą, šios paslaugos pagrindu negalės sukurti ir Verslo klientams suteikti mažmeninių Aukštos kokybės paslaugų. Todėl darytina išvada, kad Galinių segmentų paslaugos ir didmeninės plačiajuosčio ryšio prieigos paslaugos tarpusavyje nėra pakeičiamos ir patenka į skirtingas rinkas.

Išvada: Galinių segmentų paslaugos ir didmeninės plačiajuosčio ryšio prieigos paslaugos nėra tarpusavyje pakeičiamos ir patenka į skirtingas rinkas.

Atsižvelgiant į Ataskaitos 2.4.4.1.2 skyriuje pateiktą skirtingomis technologijomis ir skirtinga sparta teikiamų Galinių segmentų paslaugų tarpusavio pakeičiamumo analizę ir Ataskaitos 2.4.4.1.3 skyriuje suformuluotą išvadą, kad Galinių segmentų paslaugos ir didmeninės plačiajuosčio ryšio prieigos paslaugos nėra tarpusavyje pakeičiamos, konstatuotina, kad Galinių segmentų paslaugos, nepriklausomai nuo perduodamų duomenų spartos, užtikrinančios Aukštus paslaugų kokybinius parametrus, sudaro vieną Galinių segmentų paslaugų rinką.

Ataskaitos 2.4.4.1 skyriaus išvada: Galinių segmentų paslaugų rinka apibrėžiama kaip Galinių segmentų paslaugų, nepriklausomai nuo perduodamų duomenų spartos, užtikrinančių Aukštus paslaugų kokybinius parametrus, rinka.

2.4.4.2 Galinių segmentų paslaugų rinkos geografinės teritorijos apibrėžimas

Apibrėžiant didmeninės Galinių segmentų paslaugų rinkos geografinę teritoriją, siekiama nustatyti, kokia yra šios rinkos geografinė teritorija. Atitinkamos rinkos geografinė teritorija gali įtakoti nagrinėjamos rinkos apimtį, esamą ir potencialią konkurencinę aplinką nagrinėjamoje rinkoje.

Didelės įtakos rinkoje nustatymo gairių 59 punkte teigiama, kad elektroninių ryšių sektoriuje geografinė atitinkamos rinkos teritorija tradiciškai nustatoma vadovaujantis dviem kriterijais: 1) Tinklo aprėpiama teritorija, 2) teisiniais ar kitais reguliavimo instrumentais. Vadovaujantis šiais dviem kriterijais, geografinė rinkos teritorija gali būti vietinė, regioninė, nacionalinė ar aprėpianti kelias valstybes.

Kaip nurodyta 2014 m. Rekomendacijos aiškinamajame memorandume Didmeninės aukštos kokybės prieigos fiksuotoje vietoje rinkos geografinė teritorija dažniausiai būna apibrėžiama kaip nacionalinė. Tačiau dalis nacionalinių reguliuotojų įrodė, kad konkurencinė aplinka, teikiant Galinių segmentų paslaugas šalies viduje, skiriasi ir atsižvelgiant į tai, apibrėžė kelias rinkas su skirtingomis geografinėmis teritorijomis.

Pagal Tarnybos surinktus duomenis, Galinių segmentų paslaugų teikėjai turi išvystę Tinklus ir Galinių segmentų paslaugas teikia visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje. Tarnybos nuomone, apibrėžiant rinkos geografinę teritoriją svarbu nustatyti ne tik Tinklų geografinę aprėptį, bet ir išanalizuoti, ar operatoriai Galinių segmentų paslaugas Tinklų aprėpiamose geografinėse teritorijose teikia vienodomis sąlygomis, įskaitant ir kainas.

Paslaugų sparta

Pagal Tarnybos turimą informaciją, operatoriai Galinių segmentų paslaugas teikia tokiomis pat spartomis visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje. Tam tikra (pvz., labai aukšta) sparta Galinių segmentų paslaugos gali būti nesuteikiamos tik tose geografinėse teritorijose, kuriose nepakanka Tinklo išteklių teikti paslaugas tam tikra sparta. Kitaip tariant, paslaugų spartą įtakoja ne geografinis segmentavimas, o technologiniai apribojimai.

Paslaugų kokybinės charakteristikos

Pagal Tarnybos turimą informaciją, operatoriai Galinių segmentų paslaugas teikė užtikrindami simetriškumą, garantuotą duomenų perdavimo spartą, vėlinimą, paslaugos pateikiamumą, garantuotą spartą visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje, t. y. Galinių segmentų paslaugų kokybinės charakteristikos nebuvo diferencijuojamos pagal atskiras geografines teritorijas.

Paslaugų kaina

Pagal Tarnybos turimą informaciją, Galinių segmentų paslaugų teikėjai nediferencijuoja Galinių segmentų paslaugų kainų priklausomai nuo paslaugos teikimo geografinės vietovės.

Klientų aptarnavimas

Pagal Tarnybos turimą informaciją, operatoriai Galinių segmentų paslaugų gavėjus dauguma atvejų aptarnaudavo (registruodavo gedimus, teikdavo informaciją apie paslaugas, šalindavo gedimus ir t.t.) vienodomis sąlygomis visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje.

Paslaugų teisinis reguliavimas

Tinklų teikėjai ir elektroninių ryšių paslaugų teikėjai (įskaitant Galinių segmentų paslaugų teikėjus) turi teisę vykdyti elektroninių ryšių veiklą visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje vienodomis sąlygomis, t. y. teisinių veiklos apribojimų atskirose Lietuvos Respublikos teritorijos dalyse nėra.

Atsižvelgiant į Tinklų, kuriais teikiamos Galinių segmentų paslaugos, geografinį išvystymą, bei įvertinus tai, kad teikiamų paslaugų sparta, kokybinės charakteristikos, kaina, klientų aptarnavimo lygis ir teisinis reguliavimas, teikiant Galinių segmentų paslaugas, skirtingose geografinėse teritorijose nesiskiria, laikytina, kad Galinių segmentų paslaugų rinkos geografinė teritorija yra Lietuvos Respublikos teritorija.

Išvada: Galinių segmentų paslaugų rinkos geografinė teritorija yra Lietuvos Respublikos teritorija.

2.4.5 Galinių segmentų paslaugų rinkos apibrėžimas

Atsižvelgiant į Ataskaitos 2.4.4.1 skyriuje pateiktą skirtingomis technologijomis ir skirtinga sparta teiktų Galinių segmentų paslaugų tarpusavio pakeičiamumo analizę, Galinių segmentų paslaugos ir didmeninės plačiajuosčio ryšio prieigos paslaugų tarpusavio pakeičiamumo analizę, Galinių segmentų paslaugų rinkos apibrėžimą ir Ataskaitos 2.4.4.2 skyriuje atliktą Galinių segmentų paslaugų rinkos geografinės teritorijos vertinimą, konstatuotina, kad:

Aukštos kokybės duomenų perdavimo elektroninių ryšių tinklo galiniu segmentu paslaugų rinka apibrėžiama kaip didmeninių duomenų perdavimo tarp elektroninių ryšių tinklo galinio taško ir skirstomojo įrenginio paslaugų, nepriklausomai nuo perduodamų duomenų spartos, užtikrinančių garantuotą, ne mažesnę nei numatyta sutartyje, duomenų perdavimo spartą, duomenų perdavimo simetriškumą abiem kryptimis, galimybę perduoti visų tipų duomenis, garantuotą aukštą paslaugos pateikimo lygį (visą parą veikiantis klientų aptarnavimas, trumpi gedimų šalinimo terminai), rinka, kurios geografinė teritorija yra Lietuvos Respublikos teritorija (toliau – Galinių segmentų rinka).

2006 m. rinkų tyrime Tarnyba apibrėžė didmeninę Mažos spartos skirtųjų linijų galinių segmentų rinką. Ši rinka yra įtraukta į šiuose rinkų tyrimuose apibrėžtą Galinių segmentų rinką.

2.5 TRIJŲ KRITERIJŲ TESTAS

Pagal Įstatymo 16 straipsnio 6 dalį, Tarnyba, tirdama rinkas, vadovaujasi Lietuvos Respublikos teisės aktais, Europos Sąjungos teise ir atsižvelgia į Europos Komisijos gaires bei rekomendacijas, taip pat Europos elektroninių ryšių reguliuotojų institucijos priimtas nuomones ir bendrąsias pozicijas.

Mažmeninė Aukštos kokybės paslaugų ir didmeninė Magistralinių segmentų rinkos 2014 m. Rekomendacijos priede nėra nurodytos. Todėl, vadovaujantis 2014 m. Rekomendacijos preambulės 22 konstatuojamąja dalimi, Tarnyba „<...> turėtų taikyti trijų kriterijų testą toms rinkoms, kurios išvardytos Komisijos rekomendacijos 2003/311/EB ir Rekomendacijos 2007/879/EB prieduose, tačiau kurių nėra šios rekomendacijos priede <...>“.

Siekiant nustatyti rinkas, kurioms gali būti taikomas *ex ante* reguliavimas, reikia taikyti 2014 m. Rekomendacijos 2 punkte nurodytus tris kriterijus. 2014 m. Rekomendacijos preambulės 11 konstatuojamojoje dalyje nurodyta, kad, „Pirmasis kriterijus – didelės ir pastovios patekimo į rinką kliūtys. Atliekant perspektyvinę analizę, kad būtų galima nustatyti atitinkamas rinkas, kurioms gali būti taikomas *ex ante* reguliavimas, dėl dinamiško elektroninių ryšių rinkos pobūdžio ir veikimo vis dėlto reikėtų atsižvelgti ir į galimybes per atitinkamą laikotarpį įveikti patekimo į rinką kliūtis. Antruoju kriterijumi sprendžiama, ar rinkos struktūroje per atitinkamą laikotarpį atsirastų veiksminga konkurencija. Taikant šį kriterijų reikia išnagrinėti infrastruktūrinės ir kitos konkurencijos būklę, kuri lemia kliūtis patekti į rinką. Trečiasis kriterijus yra tai, kad taikant vien tik konkurencijos teisę nebūtų tinkamai išspręsta (-os) atitinkama (-os) rinkos nepakankamumo problema (-os).“

Pagal 2014 m. Rekomendacijos preambulės 17 konstatuojamąją dalį, „<...> Jeigu netenkinamas vienas iš trijų kriterijų, rinka neturėtų būti nurodyta kaip rinka, kuriai gali būti taikomas *ex ante* reguliavimas.“ Bent vieno iš trijų kriterijų testo netenkinimas suponuoja, kad atitinkamoje rinkoje egzistuoja sąlygos veiksmingai konkurencijai, todėl šioje rinkoje *ex ante* reguliavimas negali būti taikomas. Tuo atveju, kai atlikus trijų kriterijų testą, yra nustatoma, kad visi trys kriterijai yra tenkinami, darytina išvada, kad tokioje atitinkamoje rinkoje konkurencija nėra veiksminga ir šios rinkos atžvilgiu gali būti taikomas *ex ante* reguliavimas.

Tarnyba, siekdama nustatyti, ar yra būtinas reguliavimas mažmeninėje Aukštos kokybės paslaugų ir didmeninėje Magistralinių segmentų rinkose, vadovaudamasi 2014 m. Rekomendacijos 2 punktu ir Taisyklių 15.1, 15.2, 15.3 papunkčiais, vertins apibrėžtas atitinkamas rinkas pagal žemiau išvardytus tris kriterijus:

1. Kliūtys, kurios trukdo pradėti veikti atitinkamoje rinkoje ir (ar) vystyti konkurencijai joje.
2. Rinkos charakteristikos, kurios lemia veiksmingos konkurencijos atsiradimo tendenciją be poreikio taikyti įpareigojimus, nurodytus Įstatymo 17 straipsnyje.
3. Bendrosios konkurencijos teisės pakankamumas sumažinti ar pašalinti kliūtis, kurios trukdo pradėti veikti rinkoje ir (ar) vystyti konkurencijai joje, ir (ar) įtvirtinti veiksmingą konkurenciją atitinkamoje rinkoje, netaikant Įstatymo 17 straipsnyje nurodytų įpareigojimų.

2.5.1 Aukštos kokybės paslaugų rinka

2.5.1.1 Pirmas kriterijus: kliūtys, kurios trukdo pradėti veikti atitinkamoje rinkoje ir (ar) vystyti konkurencijai joje

Pagal 2014 m. Rekomendacijos 2 punkto a papunktį, didelės ir pastovios patekimo į rinką kliūtys gali būti struktūrinio, teisinio arba reguliuojamojo pobūdžio.

Potencialus Aukštos kokybės paslaugų teikėjas, iki tol neteikęs jokių elektroninių ryšių paslaugų, norėdamas pradėti teikti Aukštos kokybės paslaugas turi, vadovaujantis Įstatymo 29 straipsniu, apie tai informuoti Tarnybą, tačiau jis nėra įpareigotas gauti atitinkamus leidimus ar licencijas. Atsižvelgiant į tai, galima teigti, kad Lietuvos Respublikoje nėra teisinio arba reguliuojamojo pobūdžio apribojimų, kurie ribotų įėjimą į Aukštos kokybės paslaugų rinką.

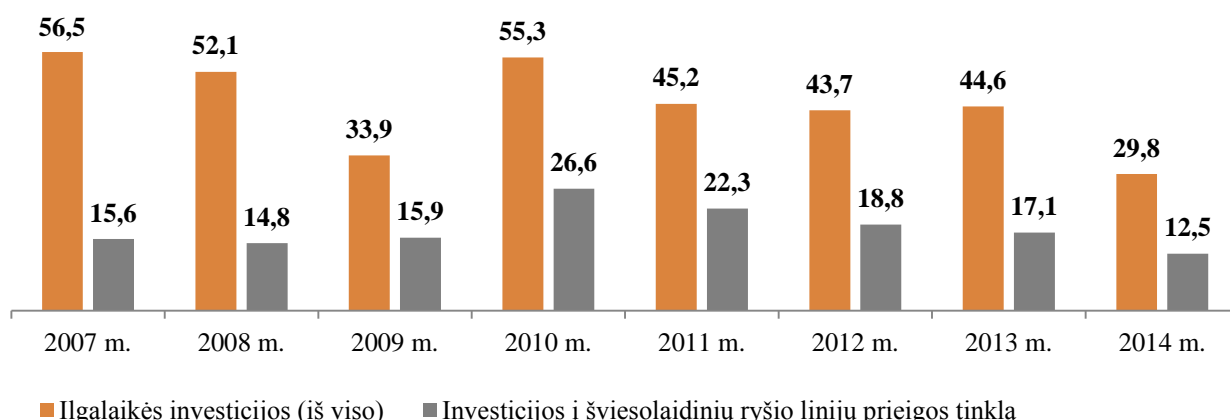
Toliau tikslinga nagrinėti, ar egzistuoja struktūriniai barjerai, trukdantys patekti į Aukštos kokybės paslaugų rinką, kurie atsiranda dėl pradinių išlaidų ar paklausos sąlygų, sukuriančių nevienodas sąlygas esamiems ir naujiems rinkos dalyviams ir kliudo ar neleidžia į rinką patekti naujiems rinkos dalyviams.

Analizuojant struktūrinius barjerus, trukdančius patekti į Aukštos kokybės paslaugų rinką, tikslinga analizuoti tris skirtingus įėjimo į analizuojamą rinką atvejus:

- a) Operatorius siekia įeiti į Aukštos kokybės paslaugų rinką, kurdamas savo Tinklą.
- b) Operatorius siekia įeiti į Aukštos kokybės paslaugų rinką, keisdamas (modifikuodamas, papildydamas) turimą ir kitoms elektroninių ryšių paslaugoms teikti naudojamą Tinklą.
- c) Operatorius siekia įeiti į Aukštos kokybės paslaugų rinką, pirkdamas didmenines Aukštos kokybės duomenų perdavimo paslaugas (Magistralinių segmentų ir Galinių segmentų paslaugas).

Pirmuoju nagrinėjamu atveju, operatorius neturi Tinklo, todėl norėdamas pradėti teikti Aukštos kokybės paslaugas, šis operatorius privalo pirmiausia sukurti Tinklą. Tarnybos vertinimu, Tinklo sukūrimas reikalauja didelių finansinių investicijų ir per trumpą laiką operatorius negalės sukurti Tinklo ir pradėti teikti Aukštos kokybės paslaugas, pvz., Tarnybos turimais duomenimis, VŠĮ „Plačiajuostis internetas“ Tinklo statybos sąnaudos siekė apie 81 mln. Eur. TEO LT, AB nors ir istoriškai turi visą Lietuvos Respublikos teritoriją aprėpiantį Tinklą, tačiau į Tinklo modernizavimą kasmet investuoja nemažas sumas (žr. 18 pav.). Viena vertus, operatoriui, ketinančiam kurti Tinklą ir juo teikti Aukštos kokybės paslaugas nebūtina iš karto išplėtoti visą Lietuvos Respublikos teritoriją aprėpiantį Tinklą. Operatorius gali palaipsniui vystyti Tinklą ir teikti Aukštos kokybės paslaugas lokaliuose teritorijose (pvz., viename mieste), tačiau toks scenarijus neleis operatoriui greitai įeiti į visą Aukšto kokybės paslaugų rinką. Neturėdamas plačiai išplėtotą Tinklą, operatorius Verslo klientams galės pasiūlyti mažiau galimybių sujungti jų padalinius, esančius skirtingose geografinėse vietose, todėl tokiam operatoriui bus sunku konkuruoti su visoje Lietuvos Respublikos

teritorijoje Aukštos kokybės paslaugas teikiančiais operatoriais, tokiais kaip UAB „Bitė Lietuva“ ar TEO LT, AB.

18 pav. TEO LT, AB investicijos, 2007 m. – 2014 m., mln. Eur.

Šaltinis: TEO LT, AB finansinių rezultatų duomenys¹¹

Taip pat pabrėžtina, kad Tinklo statyba ne tik reikalauja didelių finansinių investicijų, bet ir ilgai užtrunka, kadangi reikia suderinti Tinklo statybos projektus, susitarti su žemės, per kurią bus tiesiamas Tinklas, savininkais, atlikti Tinklo statybos darbus.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta anksčiau, konstatuotina, kad operatorius neteikęs Aukštos kokybės paslaugų ir neturintis Tinklo, norėdamas pradėti teikti Aukštos kokybės paslaugas, naujai kuriamu Tinklu, susidurtų su dideliais įėjimo į Aukštos kokybės paslaugų rinką barjerai.

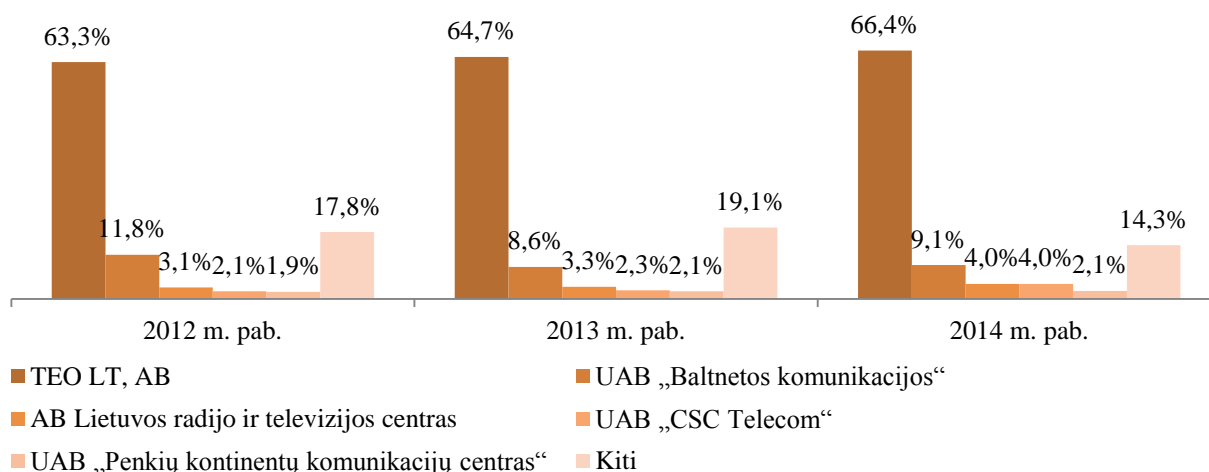
Antruoju nagrinėjamu atveju, operatorius turi Tinklą, kuriuo teikia kitas elektroninių ryšių paslaugas, pvz., interneto prieigos paslaugas, todėl operatoriui reikia modifikuoti Tinklą pritaikant jį Aukštos kokybės paslaugų teikimui. Šiuo atveju operatoriui gali nereikėti investuoti į pasyvios Tinklo infrastruktūros sukūrimą, tačiau reikia investuoti į aktyvios Tinklo infrastruktūros sukūrimą. Kaip minėta Ataskaitos 2.3.1.2.3 skyriuje, investicijos į aktyvią Tinklo infrastruktūrą siekia 20 – 30 proc. visų Tinklo sukūrimo kaštų, taigi, tokiam operatoriui Tinklo modifikavimas kainuotų ženkliai mažiau, lyginant su atveju, kai būtina viso Tinklo (tiek pasyvios, tiek aktyvios Tinklo infrastruktūros) steigimas. Analizuojant šį Tinklo modifikacijos atvejį, tikslinga išnagrinėti, kiek yra elektroninių ryšių paslaugų teikėjų, kurie turi Tinklus, bet neteikia Aukštos kokybės paslaugų, taip pat ištirti, kaip plačiai išplėtoti šių operatorių Tinklai. Tarnybos vertinimu, mažiausiai sudėtinga pradėti teikti Aukštos kokybės paslaugas tiems operatoriams, kurie savo turimu Tinklu iki šiol teikė interneto prieigos paslaugas, todėl toliau bus nagrinėjami interneto prieigos paslaugų, teikiamų Verslo klientams, teikėjai.

Kaip nurodyta šios Ataskaitos 2.3.1.3.2 skyriuje, Aukštos kokybės paslaugos buvo teikiamos metalinėmis vytytoms poroms, šviesolaidinėmis ryšio, belaidžio ryšio ir UTP Galinio segmento linijomis. Taigi, operatoriai, teikę interneto prieigos paslaugas metalinėmis vytytoms poroms, šviesolaidinėmis ryšio, belaidžio ryšio ir UTP linijomis investavę į aktyvios Tinklo infrastruktūros ar dalies jos įdiegimą (pakeitimą) galėtų teikti Aukštos kokybės paslaugas. Taip pat, Tarnybos vertinimu, Aukštos kokybės paslaugas galėtų teikti ir tie operatoriai, kurie interneto prieigos paslaugas teikė bendrašio kabelio linijomis ir vietiniais tinklais (angl. *local area network*, LAN). Tačiau, atkreiptinas dėmesys, kad tam tikromis belaidžio ryšio technologijomis (pvz., WiFi, WiMax) interneto prieigos paslaugas teikę operatoriai negalėtų lengvai modifikuoti naudojamos Tinklo įrangos ir ja teikti Aukštos kokybės paslaugas, nes toks pakeitimas reikalautų ne tik aktyvios, bet ir pasyvios Tinklo infrastruktūros pakeitimų. Apibendrinant galima teigti, kad Aukštos kokybės

¹¹ TEO LT, AB 2014 m. dvylikos mėnesių veiklos rezultatų pristatymas, adresu: http://www.teo.lt/sites/default/files/APIE_TEO/Investuotojams/Rezultatai/2014_12_menesiu_rezultatai.pdf

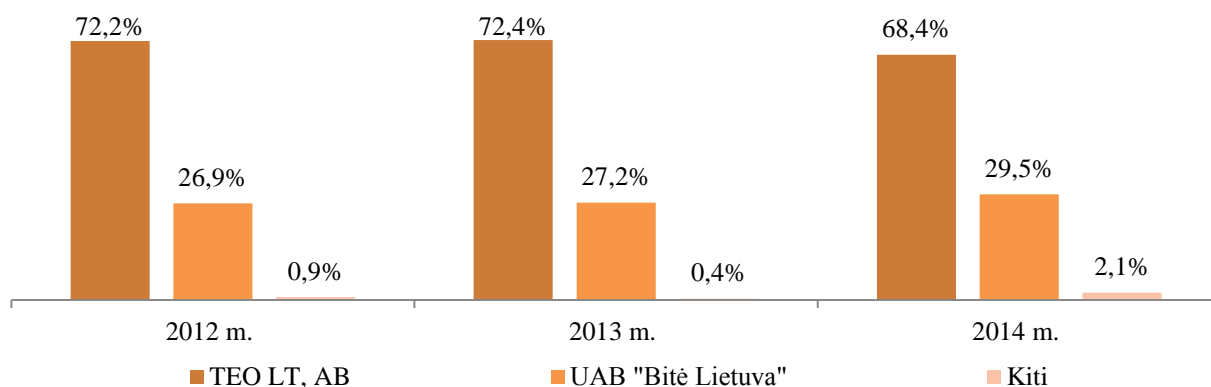
paslaugas gali teikti visomis fiksuotojo ryšio technologijomis interneto prieigos paslaugas Verslo klientams teikę operatoriai (toliau – Interneto teikėjai Verslui).

Pagal Tarnybos turimą informaciją, interneto prieigos paslaugas Verslo klientams 2012 m. pab. teikė – 47, 2013 m. pab. – 45, 2014 m. – 42 Interneto teikėjai Verslui. Šie operatoriai interneto prieigos paslaugas teikė 2012 m. pab. – 48 061, 2013 m. pab. – 46 166, 2014 m. pab. – 45 537 Verslo klientams. Iš visų Interneto teikėjų Verslui, TEO LT, AB interneto prieigos paslaugas teikė 63,3 – 66,4 proc. visų Verslo klientų (žr. 19 pav.). Tuo tarpu antras pagal abonentų skaičių Interneto teikėjas Verslui UAB „Baltnetos komunikacijos“ interneto prieigos paslaugas teikė 8,6 – 11,8 proc. visų Verslo klientų. Taip pat atkreiptinas dėmesys, kad TEO LT, AB teiktų interneto prieigos paslaugų dalis kasmet nežymiai augo, tuo tarpu UAB „Baltnetos komunikacijos“ dalis 2014 m. lyginant su 2012 m. – sumažėjo.

19 pav. Interneto prieigos Verslo klientams paslaugų teikimas pagal abonentų skaičių.

Išanalizavus informaciją apie 2012 m. – 2014 m. veikusius Interneto teikėjus Verslui, t. y. operatorius, kurie šiuo metu neteikia Aukštos kokybės paslaugų, bet investavę į aktyvios Tinklo infrastruktūros keitimą, galėtų teikti Aukštos kokybės paslaugas, darytina išvada, kad nors minėtu laikotarpiu Lietuvos Respublikoje veikė 42 – 47 Interneto teikėjai Verslui, tačiau daugiausia interneto prieigos paslaugų Verslo klientams suteikė TEO LT, AB, kuri 2012 m. – 2014 m. laikotarpiu buvo ir didžiausia Aukštos kokybės paslaugų teikėja (žr. 20 pav.). Tokios interneto prieigos paslaugų, teikiamų Verslo klientams ir Aukštos kokybės paslaugų TEO LT, AB užimamos rinkos dalys, visų pirma, sietinos su tuo, kad TEO LT, AB turi didžiausią ir daugiausia Verslo klientų pasiekiantį Tinklą. Taigi, Interneto teikėjai Verslui, išskyrus TEO LT, AB, nors ir teoriškai investavę į aktyvios Tinklo infrastruktūros įsigijimą galėtų teikti Aukštos kokybės paslaugas, tačiau dėl per mažai išvystytų Tinklų negalėtų efektyviai konkuruoti su TEO LT, AB teikiamomis Aukštos kokybės paslaugomis.

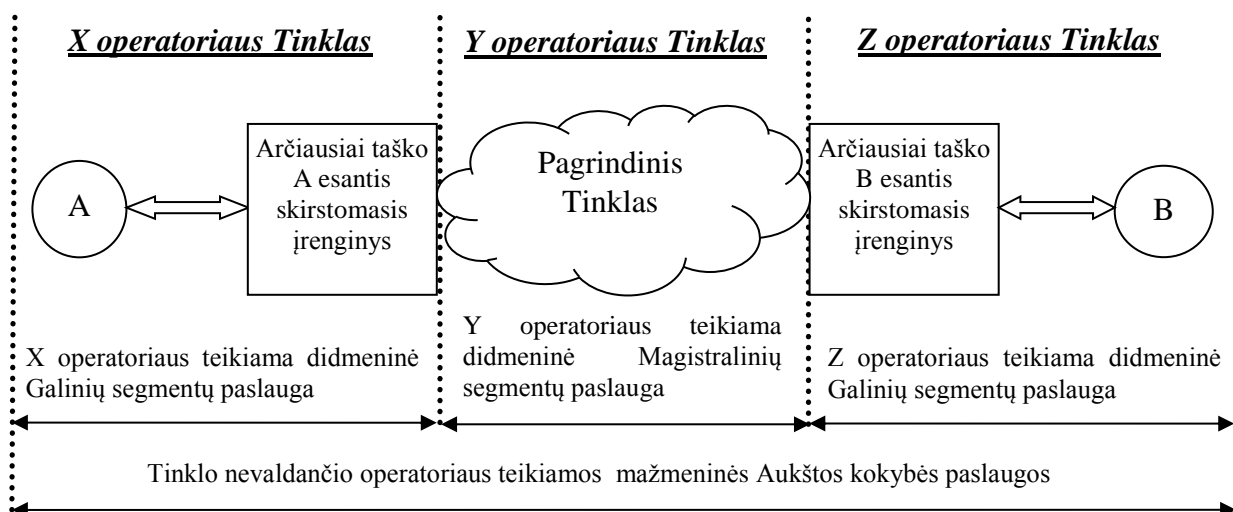

20 pav. Aukštos kokybės paslaugų rinkos dalys pagal gautas pajamas.

Atsižvelgiant į anksčiau pateiktą analizę, operatorius, kuris anksčiau neteikė Aukštos kokybės paslaugų, tačiau turėjo išvystęs Tinklą, kuriuo teikė kitas elektroninių ryšių paslaugas (pvz., interneto prieigos paslaugas), norėdamas pradėti teikti Aukštos kokybės paslaugas nesusidurtų su dideliais įėjimo į Aukštos kokybės paslaugų rinką barjeriais, tačiau dėl per mažai išvystyto Tinklo, toks operatorius įėjęs į Aukštos kokybės paslaugų rinką per trumpą laiką negalėtų efektyviai konkuruoti su kitais operatoriais jau veikiančiais Aukštos kokybės paslaugų rinkoje.

Trečiuoju nagrinėjamu atveju analizuojamos Aukštos kokybės paslaugų neteikusio operatoriaus galimybės teikti šias paslaugas, naudojantis kitų operatorių teikiamomis Magistralinių segmentų paslaugomis ir Galinių segmentų paslaugomis.

Kaip nurodyta Ataskaitos 2.2.1 skyriuje pateiktuose 2 ir 3 pav., Aukštos kokybės paslaugų teikimui yra reikalinga turėti Tinklą, susidedantį iš Tinklo galinių ir magistralinių segmentų. Šiuo nagrinėjamu atveju, operatorius, norintis teikti Aukštos kokybės paslaugas, neturi nei Tinklo galinių, nei Tinklo magistralinių segmentų, todėl, norėdamas teikti mažmenines Aukštos kokybės paslaugas, operatorius turės pirkti kitų operatorių teikiamas Magistralinių segmentų paslaugas ir Galinių segmentų paslaugas (žr. 20 pav.).

20 pav. Mažmeninių Aukštos kokybės paslaugų teikimas naudojantis kitų operatorių teikiamomis didmeninėmis Galinių segmentų paslaugomis ir Magistralinių segmentų paslaugomis.

Tam, kad operatorius galėtų gauti Galinių segmentų paslaugas, Galinių segmentų rinkoje konkurencija turi būti veiksminga, t. y. rinkoje turi būti tokia situacija, kad Galinių segmentų

paslaugų teikėjai konkuruotų tarpusavyje siūlydami potencialiems šių paslaugų gavėjams įsigyti Galinių segmentų paslaugas arba būtų galima Galinių segmentų paslaugas teikti sau. Veiksmingos konkurencijos sąlygos šioje rinkoje gali susidaryti tuomet, kai: Galinių segmentų rinkoje nebūtų asmenų, kurie turėtų ekonominę galią leidžiančią elgtis nepriklausomai nuo konkurentų, klientų, vartotojų arba Galinių segmentų rinkoje būtų taikomas specifinis reguliavimas, ribojantis asmenų, galinčių turėti ekonominę galią elgtis nepriklausomai nuo konkurentų, klientų, vartotojų. Analogiškos, t. y. veiksmingos konkurencijos arba, jai nesant, reguliavimo sąlygos turi galioti ir Magistralinių segmentų rinkoje. Norint įverti konkurencijos sąlygas teikiant Galinių segmentų paslaugas ir Magistralinių segmentų paslaugas, Taryba, visų pirma, turi atlikti didmeninių Magistralinių segmentų ir Galinių segmentų rinkų konkurencingumo analizę. Ši analizė yra atliekama šios Ataskaitos 2.5.2 ir 3.1 skyriuose.

Kaip nurodyta Ataskaitos 2.5.2.1 skyriuje, įėjimo į Magistralinių segmentų rinką barjerai, dėl nesančių teisinių (reguliavimo) ir struktūrinių kliūčių, yra žemi. Kaip nurodyta Ataskaitos 2.5.2.2 skyriuje, Magistralinių segmentų rinka pasižymi charakteristikomis, kurios lemia veiksmingos konkurencijos atsiradimo tendenciją be poreikio taikyti įpareigojimus. Atsižvelgiant į šias Ataskaitos 2.5.2.1 ir 2.5.2.2 skyriuose suformuluotas išvadas, galima konstatuoti, kad Tinklo neturintis operatorius, norėdamas teikti Aukštos kokybės paslaugas, veiksminga konkurencija pasižyminčioje Magistralinių segmentų rinkoje be didelių finansinių ar laiko sąnaudų galėtų gauti jam reikalingas Magistralinių segmentų paslaugas. Taigi, konkurencinga didmeninė Magistralinių segmentų rinka sumažina struktūrinius įėjimo į mažmeninę Aukštos kokybės paslaugų rinką barjerus.

Ataskaitos 3.1 skyriuje, atlikus konkurencijos veiksmingo analizę Galinių segmentų rinkoje, Ataskaitos 3.2 skyriuje yra konstatuota, kad:

1. Visą 2012 m. – 2014 m. laikotarpį TEO LT, AB buvo Galinių segmentų paslaugų teikėja, užimanti daugiau nei 50 proc. Galinių segmentų rinkos. Tiriamojo laikotarpio pabaigoje TEO LT, AB užėmė 67,8 proc. Galinių segmentų rinkos.

2. Potencialiems Galinių segmentų paslaugų teikėjams nėra teisinių arba reguliuojamojo pobūdžio įėjimo į Galinių segmentų rinką barjerų, tačiau vis dar egzistuoja struktūrinio pobūdžio kliūtys, kurios riboja galimybes įeiti į Galinių segmentų rinką.

3. Horizontaliai susietų Galinių segmentų paslaugų ir Magistralinių segmentų paslaugų bei vertikalčiai susietų Galinių segmentų ir mažmeninių elektroninių ryšių paslaugų teikimas TEO LT, AB suteikia esminį pranašumą prieš kitus Galinių segmentų rinkos dalyvius.

4. TEO LT, AB, būdama vertikalčiai integruota elektroninių ryšių paslaugų teikėja ir teikdama vertikalčiai susijusias elektroninių ryšių paslaugas, nesant reguliavimo Galinių segmentų rinkoje, turi galimybių, o siekiant apsaugoti savo užimamą rinkos dalį, pajamas bei pelną, turės motyvą, Galinių segmentų paslaugų teikimo sąlygas nustatyti sau palankia linkme.

5. Esami arba potencialūs TEO LT, AB teikiamų Galinių segmentų paslaugų gavėjai TEO LT, AB atžvilgiu derybinės galios neturi. Aplinkybių, leidžiančių manyti, kad Galinių segmentų rinkoje egzistuoja pirkėjo derybinė galia, nėra.

6. Galinių segmentų rinkoje potencialios konkurencijos nėra.

Dėl anksčiau išvardytų aplinkybių TEO LT, AB, nesant reguliavimo, Galinių segmentų rinkoje gali elgtis nepriklausomai nuo potencialių konkurentų, potencialių Galinių segmentų paslaugų gavėjų ir galutinių paslaugų gavėjų. Taigi, operatorius, ketinantis teikti mažmenines Aukštos kokybės paslaugas, pasinaudodamas kitų operatorių teikiamomis Galinių segmentų paslaugomis, nesant reguliavimo, veiksminga konkurencija nepasižyminčioje Galinių segmentų rinkoje negalėtų be didelių finansinių ar laiko sąnaudų gauti jam reikalingas Galinių segmentų paslaugas. Tik didelę įtaką Galinių segmentų rinkoje turinčio TEO LT, AB reguliavimas sumažintų struktūrinius įėjimo į mažmeninę Aukštos kokybės paslaugų rinką barjerus.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta analizuojant trečiąją įėjimo į Aukštos kokybės paslaugų rinką atvejį, darytina išvada, kad operatorius, norintis teikti Aukštos kokybės paslaugas, bet neturintis nei

Tinklo galinių segmentų, nei Tinklo magistralinių segmentų, reikalingas Magistralinių segmentų paslaugas galėtų gauti veiksminga konkurencija pasižyminčioje Magistralinių segmentų rinkoje, be poreikio šioje rinkoje taikyti reguliavimą, o Galinių segmentų paslaugas galėtų įsigyti reguliuojamoje Galinių segmentų rinkoje.

Atsižvelgiant į šiame skyriuje pateiktą informaciją, konstatuotina, kad:

1) Lietuvos Respublikoje nėra teisinio arba reguliuojamojo pobūdžio apribojimų, kurie ribotų įėjimą į Aukštos kokybės paslaugų rinką.

2) Dėl didelių Tinklo statybos išlaidų operatorius, neteikęs Aukštos kokybės paslaugų ir neturėjęs Tinklo, norėdamas pradėti teikti Aukštos kokybės paslaugas naujai kuriamu Tinklu, susidurtų su dideliais įėjimo į Aukštos kokybės paslaugų rinką barjerais.

3) Operatorius, neteikęs Aukštos kokybės paslaugų, bet turintis Tinklą, kuriuo teikė interneto prieigos paslaugas, norėdamas pradėti teikti Aukštos kokybės paslaugas nesusidurtų su dideliais įėjimo į Aukštos kokybės paslaugų rinką barjerais. Tačiau faktiškai Lietuvos Respublikoje veikiantys operatoriai, teikę interneto prieigos Verslo klientams paslaugas, bet neteikę Aukštos kokybės paslaugų, pritaikę savo Tinklus Aukštos kokybės paslaugų teikimui dėl nepakankamai išplėtotų Tinklų, negalėtų užtikrinti konkurencijos Aukštos kokybės paslaugų rinkoje.

4) Nesant reguliavimo didmeninėje Magistralinių segmentų rinkoje ir esant reguliavimui didmeninėje Galinių segmentų rinkoje, operatorius norėdamas teikti Aukštos kokybės paslaugas, naudodamasis šiomis didmeninėmis paslaugomis, nesusidurs su dideliais įėjimo į Aukštos kokybės paslaugų rinką struktūriniais barjerais.

Apibendrinant galima teigti, kad nors Aukštos kokybės paslaugų teikimui reikalingo Tinklo statyba, kai nesinaudojama kitų operatorių valdomu Tinklu, reikalautų didelių finansinių ir laiko išteklių tačiau reguliavimas Galinių segmentų rinkoje ir veiksminga konkurencija Magistralinių segmentų rinkoje, sudaro sąlygas, perkant šias didmenines paslaugas iš kitų operatorių pradėti teikti Aukštos kokybės paslaugas nepatiriant didelių įėjimo į rinką barjerų.

Ataskaitos 2.5.1.1 skyriaus išvada:

Atsižvelgiant į tai, kad esant reguliavimui Galinių segmentų rinkoje, įėjimo barjerai į Aukštos kokybės paslaugų rinką yra žemi, konstatuotina, kad Aukštos kokybės paslaugų rinka netenkina pirmo trijų kriterijų testo kriterijaus.

Ataskaitos 2.5.1 skyriaus išvados:

1. Aukštos kokybės paslaugų rinka netenkina pirmo trijų kriterijų testo kriterijaus.

2. Atsižvelgiant į 2014 m. Rekomendacijos preambulės 17 konstatuojamąją dalį, „<...> Jeigu netenkinamas vienas iš trijų kriterijų, rinka neturėtų būti nurodyta kaip rinka, kuriai gali būti taikomas *ex ante* reguliavimas.“ ir nustačius, kad Aukštos kokybės paslaugų rinka netenkina pirmo trijų kriterijų testo kriterijaus, konstatuotina, kad Aukštos kokybės paslaugų rinkoje egzistuoja sąlygos veiksmingai konkurencijai, todėl šioje rinkoje *ex ante* reguliavimas negali būti taikomas.

3. Aukštos kokybės paslaugų rinkos vertinimas antram ir trečiam kriterijui nebeatliekamas.

2.5.2 Magistralinių segmentų rinka

2.5.2.1 Pirmas kriterijus: kliūtys, kurios trukdo pradėti veikti atitinkamoje rinkoje ir (ar) vystytis konkurencijai joje

Pagal 2014 m. Rekomendacijos 2 punkto a papunktį, didelės ir pastovios patekimo į rinką kliūtys gali būti struktūrinio, teisinio arba reguliuojamojo pobūdžio.

Potencialus Magistralinių segmentų paslaugų teikėjas iki tol neteikęs jokių elektroninių ryšių paslaugų, norėdamas pradėti teikti Magistralinių segmentų paslaugas, turi, vadovaujantis Įstatymo 29 straipsniu, apie tai informuoti Tarnybą, tačiau jis nėra įpareigotas gauti atitinkamus leidimus ar

licencijas. Atsižvelgiant į tai, galima teigti, kad Lietuvos Respublikoje nėra teisinio arba reguliuojamojo pobūdžio apribojimų, kurie ribotų įėjimą į Magistralinių segmentų rinką.

Toliau tikslinga nagrinėti, ar egzistuoja struktūriniai barjerai, trukdantys patekti į Magistralinių segmentų rinką, kurie atsiranda dėl pradinių išlaidų ar paklausos sąlygų, sukuriančių nevienodas sąlygas esamiems ir naujiems rinkos dalyviams, ir kliudo ar neleidžia į rinką patekti naujiems rinkos dalyviams.

Tarnyba, siekdama, kad elektroninių ryšių sektoriaus dalyviai įvertintų, ar įėjimo į Magistralinių segmentų rinką barjerai yra aukšti, Anketoje apklausė operatorius, teikiančius Magistralinių segmentų paslaugas. Atsakydami į klausimą „Ar barjerai pradėti teikti didmenines aukštos kokybės duomenų perdavimo tinklo magistraliniais segmentais paslaugas yra aukšti?“ dalis operatorių nurodė, kad barjerai nėra aukšti, pvz., vieno operatoriaus teigimu, barjerai nėra aukšti, ir „*Viskas priklauso nuo turimų finansinių išteklių*“, kito operatoriaus teigimu, įėjimo barjerai nėra aukšti, kadangi „*Rinkoje yra didelis pasirinkimas duomenų perdavimo paslaugų teikėjų, turinčių išplėtotus telekomunikacijų tinklus visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje <...> teikiančių tiek paslaugas, tiek infrastruktūrą paslaugos sukūrimui. Todėl šiems paslaugų teikėjams nėra sudėtinga <...> teikti didmenines aukštos kokybės duomenų perdavimo tinklo magistraliniais segmentais paslaugas.*“ Trečio operatoriaus teigimu, „*Infrastruktūros (dark fiber) tiekėjų yra ne vienas, tad pradėti verslą būtų nesudėtinga*“. Dalis operatorių nurodė, kad įėjimo į analizuojamą rinką barjerai yra aukšti. Vienas iš operatorių nurodė, kad „*Pagrindinis barjeras – labai ilgas projekto atsiperkamumo laikotarpis.*“, kitas operatorius aukštu barjeru įvardino Tinklo įrengimo kainą. Taigi, vien atsižvelgiant į skirtingas Magistralinių segmentų paslaugas teikiančių operatorių nuomones, negalima vienareikšmiškai konstatuoti, kad įėjimo į Magistralinių segmentų rinką barjerai yra aukšti. Dėl to Tarnyba atliko papildomą analizę, kurioje vertino, ar barjerai patekti į Magistralinių segmentų rinką yra aukšti. Tarnybos vertinimu, operatorius, norėdamas pradėti teikti Magistralinių segmentų paslaugas, gali turėti tokias veiklos alternatyvas:

1. Kurti Tinklą, nesinaudojant kitų operatorių išvystyta Tinklų infrastruktūra.
2. Kurti Tinklą, pasinaudojant kitų operatorių teikiama prieiga prie nenaudojamos fizinės šviesolaidinių linijų skaidulos (angl. *dark fiber*) (toliau – Skaidulos).
3. Savo turimą Tinklą panaudoti teikti Magistralinių segmentų paslaugoms.

Aukščiau pateikti variantai nėra vieninteliai Tinklo, skirto Magistralinių segmentų paslaugoms teikti, kūrimo variantai, taip pat galima Tinklą kurti ir dalį Tinklo infrastuktūros statant pačiam operatoriui, dalį nuomojant iš kitų operatorių ir panašiai.

Pirmuoju nagrinėjamu atveju, operatorius neturi Tinklo, todėl, norėdamas pradėti teikti Magistralinių segmentų paslaugas, šis operatorius privalo pirmiausia sukurti Tinklą. Tarnybos vertinimu, Tinklo sukūrimas reikalauja didelių finansinių investicijų ir per trumpą laiką operatorius negalės sukurti Tinklo ir pradėti teikti Magistralinių segmentų paslaugų, pvz., Tarnybos turimais duomenimis VŠĮ „Plačiajuostis internetas“ Tinklo statybos sąnaudos siekė apie 81 mln. Eur. TEO LT, AB nors ir istoriškai turi visą Lietuvos Respublikos teritoriją aprėpiantį Tinklą, tačiau į Tinklo modernizavimą kasmet investuoja nemažas sumas (žr. 18 pav.). Viena vertus, operatoriui, ketinančiam kurti Tinklą ir juo teikti Magistralinių segmentų paslaugas nebūtina iš karto išplėtoti visą Lietuvos Respublikos teritoriją aprėpiantį Tinklą, t. y. operatorius gali palaipsniui vystyti Tinklą ir teikti Magistralinių segmentų paslaugas lokaliuose teritorijose (pvz., viename mieste). Tačiau toks scenarijus nesudarys sąlygų per trumpą laiką įeiti į visą Magistralinių segmentų rinką. Kita vertus, neturėdamas plačiai išplėto to Tinklo, operatorius kitiems operatoriams galės pasiūlyti mažiau galimybių sujungti jų skirstomuosius įrenginius, esančius skirtingose geografinėse vietose, todėl tokiame operatoriui bus sunku konkuruoti su visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje Magistralinių segmentų paslaugas teikiančiais operatoriais, tokiais kaip UAB „Bitė Lietuva“, TEO LT, AB ar UAB „Duomenų logistikos centras“.

Taip pat pabrėžtina, kad Tinklo statyba ne tik reikalauja didelių finansinių investicijų, bet ir ilgai užtrunka, kadangi reikia suderinti Tinklo statybos projektus, susitarti su žemės, per kurią bus tiesiamas Tinklas savininkais, atlikti Tinklo statybos darbus.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, konstatuotina, kad operatorius, neteikęs Magistralinių segmentų paslaugų ir neturėjęs Tinklo, norėdamas teikti Magistralinių segmentų paslaugas, naujai kuriamu Tinklu, susidurtų su dideliais įėjimo į Magistralinių segmentų rinką barjerais.

Antru nagrinėjamu atveju, Tinklo magistralinį segmentą kuriantis operatorius naudosis kito operatoriaus teikiama prieiga prie Skaidulų. Šiuo atveju, Tinklo magistralinį segmentą statantis operatorius, turės investuoti į įrangos, reikalingos duomenų perdavimo paslaugoms teikti, įsigijimą ir pirkti prieigą prie Skaidulų, t. y. operatorius nuomosis pasyviosios Tinklo infrastruktūros elementus, bet taip pat privalės įdiegti aktyvią Tinklo infrastruktūrą. Pagal Tarnybos turimus duomenis, 2014 m. pabaigoje 15 operatorių Lietuvos Respublikoje teikė prieigą prie nenaudojamų Skaidulų. Atsižvelgiant į viešai skelbiamus VŠĮ „Plačiajuostis internetas“ teikiamų paslaugų tarifus¹² 100 km prieigos prie 1 – 2 Skaidulų kainos siekia atitinkamai 2027,34 ir 2896,2 Eur/mėn. Tarnybos turimais duomenimis, 1 km pasyvios Tinklo infrastruktūros statybos kaina miesto teritorijose prasideda nuo 20 tūkst. Eur., užmiestyje – nuo 10 – 15 tūkst. Eur. Naudojantis anksčiau pateiktais duomenimis apie Tinklo magistralinio segmento 1 km pasyvios Tinklo infrastruktūros statybos sąnaudas, galima apskaičiuoti 100 km pasyvios Tinklo infrastruktūros statybos sąnaudas, t. y., 1 – 2 mln. Eur. Palyginus 100 km Tinklo magistralinio segmento statybos sąnaudas su 100 km prieigos prie Skaidulų kaina, darytina išvada, kad Tinklo magistralinio segmento kūrimas, naudojantis prieiga prie Skaidulų, ženkliai sumažina įėjimo į Magistralinių segmentų rinką barjerus.

Trečiu nagrinėjamu atveju, operatorius, turintis Tinklą ir juo teikiantis kitas elektroninių ryšių paslaugas, bet neteikiantis Magistralinių segmentų paslaugų, sieks šį Tinklą pritaikyti Magistralinių segmentų paslaugų teikimui. Tokiam operatoriui nereikėtų investuoti į pasyvios Tinklo infrastruktūros statybą, kadangi operatorius jau turi ją, tačiau gali tekti investuoti į aktyvios Tinklo infrastruktūros įsigijimą. Įvertinti, kiek finansinių išteklių reikia aktyvios Tinklo infrastruktūros įdiegimui yra pakankamai sudėtinga, kadangi, kaip nurodė vienas iš operatorių „<...> Viskas priklauso nuo techninio sprendimo.“, tačiau kaip jau buvo minėta Ataskaitos 2.3.1.2.3 skyriuje, aktyvios Tinklo infrastruktūros įdiegimo sąnaudos sudaro apie 20 – 30 proc. visų Tinklo statybos kaštų. Tarnybos vertinimu, tokie operatoriai kaip UAB „OMNITEL“, UAB „TELE2“, AB Lietuvos radijo ir televizijos centras, UAB „Cgates“ ir kt., turintys Lietuvos Respublikos teritorijoje plačiai išplėtotus Tinklus, bet neteikiantys Magistralinių segmentų paslaugų, nesusidurdami su dideliais įėjimo į Magistralinių segmentų rinką barjerais, kitiems operatoriams galėtų pradėti teikti Magistralinių segmentų paslaugas. Taip pat pažymėtina, kad kitas elektroninių ryšių paslaugas, išskyrus Magistralinių segmentų paslaugas, teikiantiems operatoriams, savo turimu Tinklu planuojantiems pradėti teikti Magistralinių segmentų paslaugas, dėl masto ir įvairovės ekonomijos, t. y. daugiau paslaugų teikimo tuo pačiu Tinklu, dar labiau sumažės įėjimo į Magistralinių segmentų rinką barjerai.

Atsižvelgiant į šią skyriuje pateiktą informaciją, konstatuotina, kad:

1. Struktūriniai barjerai, trukdantys patekti į Magistralinių segmentų rinką yra aukšti, kai operatorius, neturintis Tinklo, norėdamas teikti Magistralinių segmentų paslaugas kuria Tinklą, nesinaudodamas kitų operatorių išvystyta Tinklo infrastruktūra.

2. Struktūriniai barjerai, trukdantys patekti į Magistralinių segmentų rinką yra žemi, kai operatorius, neturintis Tinklo, norėdamas teikti Magistralinių segmentų paslaugas kuria Tinklą, naudodamasis kitų operatorių teikiama prieiga prie Skaidulų.

3. Struktūriniai barjerai, trukdantys patekti į Magistralinių segmentų rinką yra žemi, kai operatorius, turintis Tinklą, norėdamas teikti Magistralinių segmentų paslaugas, šį Tinklą pritaiko Magistralinių segmentų teikimui.

¹² http://www.placiajuostis.lt/documents/SM_isakymas_del_PI_tarifu_2015.pdf

Tarnyba, atsižvelgdama į anksčiau pateiktą informaciją, konstatuoja, kad barjerai įeiti į Magistralinių segmentų rinką yra žemi.

Išvada: Įėjimo barjerai į Magistralinių segmentų rinką yra žemi, todėl Magistralinių segmentų rinka netenkina pirmo trijų kriterijų testo kriterijaus.

2.5.2.2 Antras kriterijus: ar rinka pasižymi tokiomis charakteristikomis, kurios lemia veiksmingos konkurencijos atsiradimo tendenciją be poreikio taikyti įpareigojimus, nurodytus Lietuvos Respublikos elektroninių ryšių įstatymo 17 straipsnyje

Tarnyba, ankstesniame skyriuje konstatavo, kad trijų kriterijų testo pirmas kriterijus nėra tenkinamas. Tarnyba, siekdama didesnio tikrumo įrodant, kad poreikio reguliuoti Magistralinių segmentų rinkos *ex ante* nėra, papildomai atliko trijų kriterijų testo antro kriterijaus vertinimą. Trijų kriterijų taikymo gairėse yra išskirti keli kriterijai, kuriais vadovaujantis tikslinga vertinti antrą trijų kriterijų testo kriterijų: rinkos dydis ir struktūra, egzistuojanti ir potenciali konkurencija. Pastebėtina, kad nagrinėtinų kriterijų skaičius nėra baigtinis.

Tarnybos vertinimu, analizuojant charakteristikas, kurios lemia veiksmingos konkurencijos atsiradimo tendenciją be poreikio taikyti įpareigojimus, svarbu nustatyti, kokie operatoriai šiuo metu konkuruoja Magistralinių segmentų rinkoje, kaip pasikeitė šios rinkos dalyvių skaičius lyginant su 2006 m. rinkų tyrimu ir kokia galima potenciali konkurencija. Nagrinėjant šiuo metu esančią konkurencinę aplinką teikiant Magistralinių segmentų paslaugas, šias paslaugas šiuo metu teikia 7 operatoriai. 3 iš jų Anketose nurodė, kad Magistralinių segmentų paslaugas teikia (turi galimybę suteikti) visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje, kiti 3 nurodė, kad jie šias paslaugas teikia (turi galimybę suteikti) tarp didžiųjų Lietuvos miestų (žr. 5 lentelę).

5 lentelė. Magistralinių segmentų paslaugų teikėjai ir jų teikiamų paslaugų geografinė teritorija.

Eil. nr.	Teikėjas	Jungiami miestai	Greitaveika
1.	TEO LT, AB	Visa Lietuvos Respublika	1, 10 Gb/s
2.	VŠĮ „Plačiajuostis internetas“	Visa Lietuvos Respublika	100 Mb/s – 1 Gb/d
3.	UAB „Bitė Lietuva“	Visa Lietuvos Respublika	iki 10 Gb/s
4.	AB „Lietuvos geležinkeliai“	Vilnius, Kaunas, Klaipėda, Šiauliai, Panevėžys ir kiti miestai, kuriuose yra geležinkelio stotys	2 Mb/s – 10 Gb/s
5.	UAB „Ekstra“	Vilnius, Kaunas, Klaipėda, Šiauliai, Panevėžys, Telšiai	10 Gb/s
6.	UAB „Dicto Citius“	Vilnius, Kaunas, Klaipėda, Panevėžys	1 – 10 Gb/s
7.	UAB „Duomenų logistikos centras“	1. Vilnius, Kruonis, Kaunas, Tauragė, Klaipėda, Telšiai, Šiauliai, Panevėžys, Ignalina, Vilnius 2. Kruonis, Alytus, Marijampolė, Kybartai, Jurbarkas	4 x 10 Gb/s

Šiuose Rinkų tyrimuose yra nagrinėjamos mažmeninės Aukštos kokybės paslaugos, teikiamos Verslo klientams. Pagal Tarnybos turimą informaciją, didžiausi Lietuvos Respublikoje elektroninių

ryšių paslaugas gaunantys juridiniai asmenys, su tam tikromis išimtimis¹³, dažniausiai veikia didžiuosiuose Lietuvos miestuose: Vilniuje, Kaune, Klaipėdoje, Šiauliuose, Panevėžyje. Atsižvelgiant į tai, galima daryti prielaidą, kad daugiausia mažmeninių Aukštos kokybės paslaugų yra suteikiama Verslo klientams, veikiantiems šiuose miestuose ar turintiems padalinius tarp šių miestų. Kaip jau minėta Ataskaitos 2.2.1 skyriuje, Aukštos kokybės paslaugas galima teikti apjungiant Magistralinių segmentų ir Galinių segmentų paslaugas, todėl darytina išvada, kad aktualiausios Magistralinių segmentų paslaugos yra tos, kurios įgalina duomenų perdavimą tarp aukščiau paminėtų 5 miestų. Vadinasi, Aukštos kokybės paslaugas teikiantys operatoriai, Magistralinių segmentų paslaugas tarp 4 – 5 didžiausių Lietuvos miestų gali pirkti iš 7 šių paslaugų teikėjų, tačiau iš šio skaičiaus reiktų eliminuoti VŠĮ „Plačiajuostis internetas“, kuris nors ir turi visą šalies teritoriją aprėpiantį Tinklą, specializuojasi Magistralinių segmentų paslaugų teikime kaimiškose vietovėse, ir šiuo metu neteikia Magistralinių segmentų paslaugų tarp didžiausių Lietuvos Respublikos miestų.

Kaip jau minėta, 2014 m. pabaigoje Magistralinių segmentų paslaugas Lietuvoje teikė 7 operatoriai, tuo tarpu 2005 m. pabaigoje šias paslaugas teikė 2 operatoriai (žr. 6 lentelę).

6 lentelė. Magistralinių segmentų paslaugų teikėjai 2014 m. pab. ir 2005 m. pab.

2014 m. pab.	2005 m. pab.
TEO LT, AB	TEO LT, AB
AB „Lietuvos geležinkeliai“	AB „Lietuvos geležinkeliai“
UAB „Duomenų logistikos centras“	
UAB „Dicto Citius“	
UAB „Bitė Lietuva“	
UAB „Ekstra“	
VŠĮ „Plačiajuostis internetas“	

Taigi, 2014 m. pabaigoje, palyginus su 2005 m. pabaiga, Magistralinių segmentų paslaugų teikėjų skaičius išaugo, o operatoriai, kurie teikė šiame skyriuje analizuojamas paslaugas 2005 m. pabaigoje, šias paslaugas teikė ir 2014 m. pabaigoje. Pabrėžtina, kad tokie operatoriai, kaip UAB „Bitė Lietuva“, UAB „Dicto Citius“, UAB „Data logistics center“¹⁴ 2005 m. pabaigoje teikė mažmenines duomenų perdavimo paslaugas ir ilgainiui pradėjo teikti didmenines Magistralinių segmentų paslaugas. Tai rodo, kad Aukštos kokybės paslaugų teikėjai gali būti potencialūs didmeninių Magistralinių segmentų paslaugų teikėjai, kurie, susiklosčius palankiai situacijai rinkoje (pvz., išaugus didmeninių paslaugų paklausai ar kainoms) gali pradėti teikti didmenines Magistralinių segmentų paslaugas. Todėl, vertinant potencialią konkurenciją Magistralinių segmentų rinkoje, reikia atkreipti dėmesį į operatorius, šiuo metu teikiančius Aukštos kokybės paslaugas, ypač į tuos, kurie aptariamas mažmenines paslaugas teikia savo turimu Tinklu. Tiriamojo laikotarpio pabaigoje ir Rinkų tyrimų metu Aukštos kokybės paslaugas savo Tinklu teikė VĮ „Infrastruktūra“, AB Lietuvos radijo ir televizijos centras, UAB „OMNITEL“, UAB „Cgates“. Atsižvelgiant į tai, Tarnybos vertinimu, šie anksčiau paminėti operatoriai nors šiuo metu ir neteikia Magistralinių segmentų paslaugų, tačiau yra vertintini kaip potencialūs šių paslaugų teikėjai.

Apibendrinant, Magistralinių segmentų paslaugų gavėjai, priklausomai nuo jų poreikių, Magistralinių segmentų paslaugas gali pirkti iš 3 – 7 šių paslaugų teikėjų. 2014 m. pab. Magistralinių segmentų paslaugas teikė tris kartus daugiau operatorių nei 2005 m. pab., vadinasi konkurencija šioje rinkoje išaugo. Taip pat galima identifikuoti keletą operatorių, kurie yra potencialūs Magistralinių segmentų paslaugų teikėjai, t. y. šiuo metu neteikia šių paslaugų, tačiau

¹³ Pvz., VĮ Ignalinos atominė elektrinė – Visagine, AB „ORLEN Lietuva“ – Juodeikių k., Mažeikių r.

¹⁴ UAB „Data logistics center“ – antrinė UAB „Lietuvos energija“ įmonė, duomenų perdavimo paslaugas teikusi nuo 2010 m. IV ketv. Iki 2010 m. IV ketv. duomenų perdavimo paslaugas teikė UAB „Lietuvos energija“.

turi galimybę teikti, nes turi Magistralinių segmentų paslaugų teikimui reikalingą Tinklo infrastruktūrą.

Išvada: Atsižvelgiant į aukščiau aprašytas aplinkybes, konstatuotina, kad Magistralinių segmentų rinka pasižymi charakteristikomis, kurios lemia veiksmingos konkurencijos atsiradimo tendenciją be poreikio taikyti įpareigojimus, nurodytus Įstatymo 17 straipsnyje. Magistralinių segmentų rinka netenkina antro trijų kriterijų testo kriterijaus.

Ataskaitos 2.5.2 skyriaus išvados:

1. Įėjimo barjerai į Magistralinių segmentų rinką yra žemi, todėl Magistralinių segmentų rinka netenkina pirmo trijų kriterijų testo kriterijaus.

2. Magistralinių segmentų rinka pasižymi charakteristikomis, kurios lemia veiksmingos konkurencijos atsiradimo tendenciją be poreikio taikyti įpareigojimus, nurodytus Įstatymo 17 straipsnyje. Vadinas, Magistralinių segmentų rinka netenkina antro trijų kriterijų testo kriterijaus.

3. Atsižvelgiant į 2014 m. Rekomendacijos preambulės 17 konstatuojamąją dalį, „<...> *Jeigu netenkinamas vienas iš trijų kriterijų, rinka neturėtų būti nurodyta kaip rinka, kuriai gali būti taikomas ex ante reguliavimas.*“ ir nustatčius, kad Magistralinių segmentų rinka netenkina pirmo ir antro trijų kriterijų testo kriterijų, konstatuotina, kad Magistralinių segmentų rinkoje egzistuoja sąlygos veiksmingai konkurencijai, todėl šioje rinkoje *ex ante* reguliavimas negali būti taikomas.

4. Magistralinių segmentų rinkos vertinimas trečiam kriterijui nebeatliekamas.

2.6 RINKŲ, KURIŲ CHARAKTERISTIKOS GALI PATEISINTI ĮPAREIGOJIMŲ, NURODYTŲ LIETUVOS RESPUBLIKOS ELEKTRONINIŲ RYŠIŲ ĮSTATYMO 17 STRAIPSNYJE, TAIKYMĄ ĮVARDIJIMAS

Atsižvelgiant į Ataskaitos 2.5.1 ir 2.5.2 skyriuose atliktą atitinkamų rinkų charakteristikų atitikties trijų kriterijų testo reikalavimams vertinimą, nustatyta, kad Aukštos kokybės paslaugų ir Magistralinių segmentų rinkų charakteristikos negali pateisinti įpareigojimų, nurodytų Įstatymo 17 straipsnyje, taikymą. Galinių segmentų rinka yra nurodyta 2014 m. Rekomendacijoje dėl to šioje rinkoje Įstatymo 17 straipsnyje nurodytų įpareigojimas yra pateisinamas, o trijų kriterijų testo atlikti nėra būtina. Atsižvelgiant į tai, darytina išvada, kad tik Galinių segmentų rinka pasižymi charakteristikomis, kurios gali pateisinti įpareigojimų, nurodytų Įstatymo 17 straipsnyje, taikymą.

3 TYRIMAS, AR KONKURENCIJA, ATITINKAMOJE RINKOJE YRA VEIKSMINGA IR KONKURENCIJOS PROBLEMŲ NUSTATYMAS

Kaip nurodyta Ataskaitos 1.3 skyriuje, antras Rinkų tyrimų procedūros etapas yra tyrimas, ar konkurencija atitinkamoje rinkoje yra veiksminga, ir jeigu konkurencija nėra veiksminga, didelę įtaką atitinkamoje rinkoje turinčių ūkio subjektų įvardijimas. Įstatymo 3 straipsnio 70 punkte yra nurodyta, kad *veiksminga konkurencija yra „<...> situacija atitinkamoje rinkoje, kai nėra didelė toje rinkoje turinčių ūkio subjektų.“* Taigi, šioje Ataskaitos dalyje yra atliekamas tyrimas, ar konkurencija Ataskaitos 2.4.5 skyriuje apibrėžtoje Galinių segmentų rinkoje yra veiksminga. Atliekant šį tyrimą siekiama nustatyti, ar atitinkamoje apibrėžtoje rinkoje yra ūkio subjektas, kuris turi tokią ekonominės galios padėtį, kuri suteikia jam galią elgtis pakankamai nepriklausomai nuo konkurentų ir galutinių paslaugų gavėjų. Atliekant konkurencijos veiksmingumo tyrimą, taip pat yra nustatomos konkurencijos problemos, kurios kyla arba gali kilti nagrinėjamoje rinkoje.

Tarnyba tyrimą, ar konkurencija rinkoje yra veiksminga, atlieka Galinių segmentų rinkoje.

3.1 TYRIMAS, AR KONKURENCIJA GALINIŲ SEGMENTŲ RINKOJE YRA VEIKSMINGA

3.1.1 Tyrimas, ar konkurencija yra veiksminga, atsižvelgiant į nustatytus kriterijus

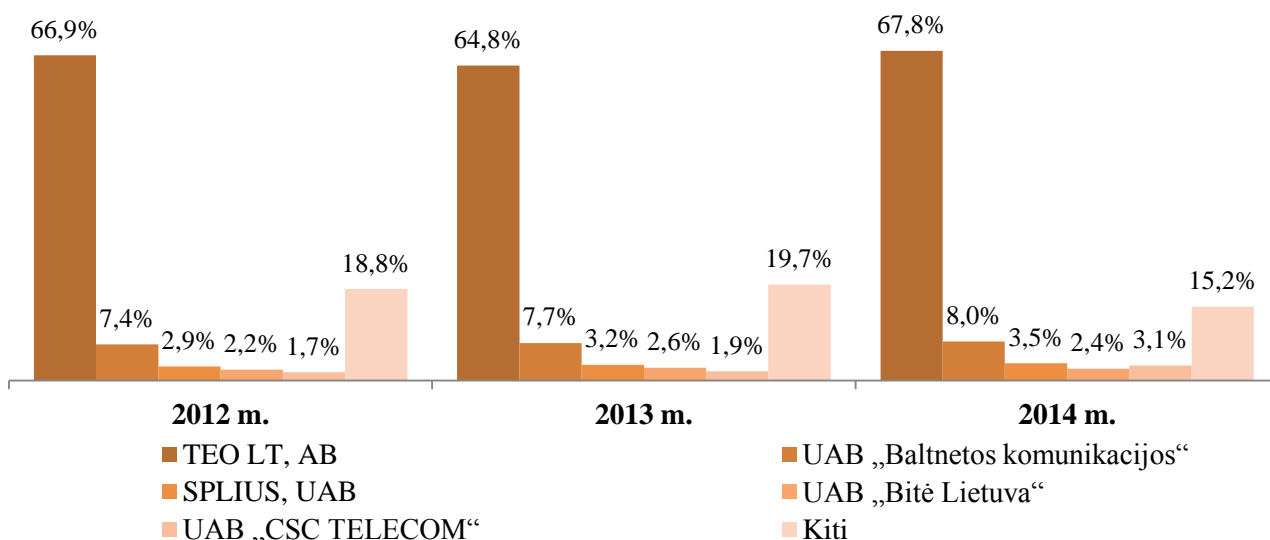
Kaip buvo nustatyta Ataskaitos 2.4.3 skyriuje, Galinių segmentų rinkoje veikia keletas operatorių. Todėl tolimesnės analizės tikslas – nustatyti, kokia yra Galinių segmentų rinkos struktūra, ar konkurencija nagrinėjamoje rinkoje yra efektyvi. Tarnyba, atsižvelgdama į Didelės įtakos rinkoje nustatymo gairių 70 punkte išvardytus kriterijus, kuriais vadovaujantis gali būti nustatyta, ar atitinkamoje rinkoje yra dominuojantis ūkio subjektas, ir vadovaudamasi Taisyklių 8.2 papunkčiu, išskyrė šiuos kriterijus, į kuriuos bus orientuojamasi tiriant konkurencijos veiksmingumą Galinių segmentų rinkoje:

1. rinkos struktūra;
2. įėjimo į rinką barjerai;
3. vertikaliai susijusios paslaugos;
4. pirkėjo derybinė galia;
5. potenciali konkurencija.

3.1.1.1 Rinkos struktūra

Kaip nurodyta Ataskaitos 2.4.3.1 skyriuje, atskiras Galinių segmentų paslaugas Tiriamuoju laikotarpiu Lietuvos Respublikoje teikė tik vienas operatorius – TEO LT, AB. Atsižvelgiant į tai, galima teigti, kad šis operatorius užima 100 proc. Galinių segmentų rinkos. Tačiau toks vertinimas neatitiktų realios situacijos rinkoje, kadangi kiti operatoriai tokie kaip UAB „Bitė Lietuva“, UAB „Duomenų logistikos centras“, o taip pat ir TEO LT, AB teikė susietas Magistralinių segmentų ir Galinių segmentų paslaugas bei Didmenines taškas – taškas paslaugas, užtikrinančias duomenų perdavimą tarp Tinklo galinių taškų. Tarnybos nuomone, tiksliausiai Galinių segmentų rinką ir operatorių užimamas rinkos dalis šioje rinkoje apibūdinantis rodiklis – kontroliuojamų Tinklo galinių segmentų skaičius. Operatorius, turintis Tinklo galinį segmentą ir naudodamasis juo, teikia mažmenines elektroninių ryšių paslaugas, galima sakyti, teikia Galinių segmentų paslaugas sau. Tačiau, toks operatorius šį Tinklo galinį segmentą iš esmės bet kada gali pradėti naudoti Galinių segmentų paslaugų teikimui kitiems operatoriams.

Pagal operatorių Anketose pateiktus ir Tarnybos turimus ketvirtinių ataskaitų duomenis nustatyta, kad didžiausią Galinių segmentų rinkos dalį užėmė TEO LT, AB. Šiai bendrovei 2012 m. – 2014 m. teko 64,5 – 67,8 proc. nagrinėjamos rinkos (žr. 21 pav.). Antroje vietoje pagal kontroliuojamus Tinklo galinius segmentus buvo UAB „Baltnetos komunikacijos“, trečioje – SPLIUS, UAB. Pastebėtina, kad 2012 m. – 2014 m. laikotarpiu operatorių užimamos Galinių segmentų rinkos dalys keitėsi nežymiai, o TEO LT, AB visą šį laikotarpį užimama rinkos dalis buvo 8,4 – 9 karto didesnė už antroje vietoje esančios UAB „Baltnetos komunikacijos“ rinkos dalį.

21 pav. Galinių segmentų rinkos dalyviai ir jų užimamos rinkos dalys 2012 m. – 2014 m.

Didelės įtakos rinkoje nustatymo gairių 75 punkte nurodoma, kad itin didelės rinkos dalys, t. y. viršijančios 50 proc., gali būti tiesioginis dominuojančios padėties rinkoje įrodymas. Anksčiau Tarnyba nustatė, kad 2012 m. – 2014 m. laikotarpiu TEO LT, AB Galinių segmentų rinkos dalis buvo didesnė nei 50 proc. ir šiuo laikotarpiu beveik nepakito bei siekė 64,8 – 67,8 proc. Antro didžiausio Tinklo galinių segmentų valdytojo – UAB „Baltnetos komunikacijos“ rinkos dalis siekė 7,4 – 8 proc., trečiojo – SPLIUS, UAB 2,9 – 3,5 proc. Galinių segmentų rinkos.

Išvada: TEO LT, AB užimama Galinių segmentų rinkos dalis tiriamuoju laikotarpiu svyravo 64,8 – 67,8 proc. ribose, o Tiriamojo laikotarpio pabaigoje (2014 m. gruodžio 31 d.) buvo lygi 67,8 proc.

3.1.1.2 Įėjimo į rinką barjerai

Kaip jau buvo minėta Ataskaitos 2.5.1.1 ir 2.5.2.1 skyriuose, pagal 2014 m. Rekomendacijos 2 punkto a papunktį, egzistuoja dviejų tipų patekimo į rinką kliūtys – struktūrinės kliūtys ir teisinės arba reguliuojamojo pobūdžio kliūtys.

Teisinės arba reguliuojamojo pobūdžio kliūtys (barjerai)

Pagal 2014 m. Rekomendacijos preambulės 13 konstatuojamąją dalį, teisinės arba reguliuojamojo pobūdžio kliūtys yra pagrįstos ne ekonominėmis sąlygomis, o atsiranda dėl teisės aktų, administracinių ar kitų valstybės priemonių, kurios turi tiesioginį poveikį patekimo į rinką sąlygoms ir (arba) operatorių padėčiai atitinkamoje rinkoje. Šio pobūdžio kliūčių pavyzdžiais gali būti valstybės apribojimai, susiję su operatorių skaičiumi, kainų kontrolės ar kitų su kainomis susijusių priemonių taikymas įmonėms. Svarbu atkreipti dėmesį, kad teisinės arba reguliuojamojo pobūdžio kliūtys, kurias galima pašalinti per apibrėžtą laikotarpį, paprastai neturėtų būti laikomos ekonominėmis patekimo į rinką kliūtimis.

Lietuvos Respublikoje elektroninių ryšių veikla, vadovaujantis Įstatymo 29 straipsnio nuostatomis, nėra licencijuojama, nėra ribojamas elektroninių ryšių paslaugų teikėjų skaičius, nėra taikomos išskirtinės kainų kontrolės ar kitos su kainomis susijusios priemonės. Tai leidžia teigti, kad esminių teisinių arba reguliuojamojo pobūdžio patekimo į Galinių segmentų rinką kliūčių nėra.

Struktūrinės kliūtys (barjerai)

Struktūrinės kliūtys, trukdančios patekti į rinką, atsiranda dėl pradinių išlaidų ar paklausos sąlygų, kurios sukuria nevienodas sąlygas esamiems ir naujiems rinkos dalyviams, ir kliūdo arba neleidžia pastariesiems patekti į rinką.

Atsižvelgiant į tai, kad Tiriamuoju laikotarpiu didžiausią Galinių segmentų rinkos dalį užėmė TEO LT, AB (žr. Ataskaitos 3.1.1.1 skyriuje), struktūrinius įėjimo į Galinių segmentų rinką barjerus pakanka nagrinėti TEO LT, AB atžvilgiu, t. y. vertinant struktūrinius įėjimo į Galinių segmentų rinką barjerus, tikslinga analizuoti tai, ar egzistuoja kliūtys esamam ar potencialiam elektroninių ryšių paslaugų teikėjui pradėti teikti Galinių segmentų paslaugas ir konkuruoti su TEO LT, AB.

Operatoriui, norinčiam teikti Galinių segmentų paslaugas, reikia turėti Tinklo galinius segmentus. Analizuojant Tinklo galinių segmentų statybos sąnaudas, Tarnybos nuomone, verta išskirti du atvejus:

a) Tinklo galinių segmentų kūrimas, nesinaudojant kitų operatorių teikiamomis didmeninėmis elektroninių ryšių paslaugomis.

b) Tinklo galinių segmentų kūrimas, naudojantis kitų operatorių teikiama didmenine (fizine) tinklo infrastruktūros prieiga (įskaitant iš dalies arba visiškai atsietą prieigą) fiksuotoje vietoje (toliau – Didmeninė vietinė prieiga).

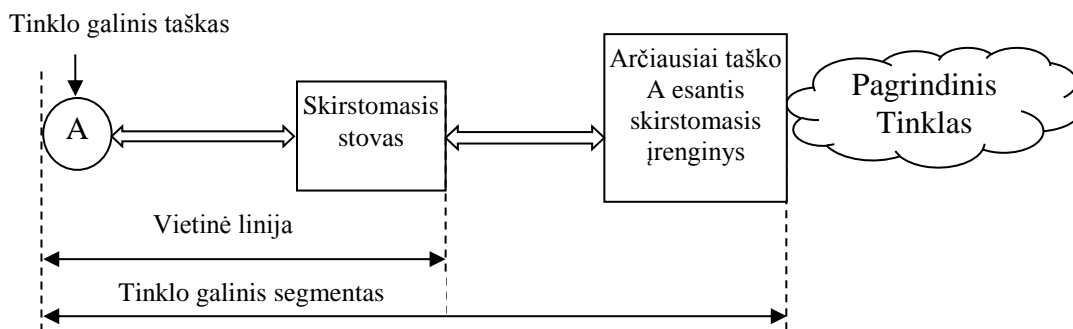
Pirmuoju nagrinėjamu atveju, operatorius neturi Tinklo galinių segmentų, todėl, norėdamas pradėti teikti Galinių segmentų paslaugas, šis operatorius privalo pirmiausia sukurti Tinklą. Tarnybos vertinimu, Tinklo sukūrimas reikalauja didelių finansinių investicijų ir per trumpą laiką operatorius negalės sukurti Tinklo ir pradėti teikti Galinių segmentų paslaugas, pvz., Tarnybos turimais duomenimis VŠĮ „Plačiajuostis internetas“ Tinklo statybos sąnaudos siekė apie 81 mln. Eur. TEO LT, AB nors ir istoriškai turi visą Lietuvos Respublikos teritoriją aprėpiantį Tinklą, tačiau į Tinklo modernizavimą kasmet investuoja nemažas sumas (žr. 18 pav.). Viena vertus, operatoriui, ketinančiam kurti Tinklą ir juo teikti Galinių segmentų paslaugas nebūtina iš karto išplėtoti visą Lietuvos Respublikos teritoriją aprėpiantį Tinklą. Operatorius gali palaipsniui vystyti Tinklą ir teikti Galinių segmentų paslaugas lokaliuose teritorijose (pvz., viename mieste), tačiau toks scenarijus neleis operatoriui pilnavertiškai konkuruoti su TEO LT, AB.

Antruoju nagrinėjamu atveju, potencialus Galinių segmentų paslaugų teikėjas kurtų Tinklą, naudodamasis kitų operatorių teikiama Didmenine vietine prieiga. Didmeninė vietinė prieiga – tai didmeninė paslauga, kai operatorius, teikiantis viešąjį fiksuotojo ryšio tinklą, kitam viešųjų elektroninių ryšių paslaugų teikėjui suteikia visiškai atsietą prieigą prie vietinės linijos ir (arba) iš dalies atsietą prieigą prie vietinės linijos. Galinio segmento paslauga nuo Didmeninės vietinės prieigos skiriasi prieigos taško suteikimo vieta bei užtikrinamu funkcionalumu. Didmeninė vietinė prieiga yra suteikiama Tinklo infrastruktūra esanti nuo Tinklo galinio taško iki Tinklo pagrindinio skirstomojo stovo (angl. *Main Distribution Frame*), įskaitant optinį skirstomąjį stovą (angl. *Optical Distribution Frame*) arba iki ekvivalentinės priemonės, kurioje gali būti suteikta atsietą prieigą prie vietinės linijos¹⁵. Tuo tarpu Tinklo galinis segmentas – tai Tinklo dalis, esanti nuo Tinklo galinio taško iki arčiausiai to taško esančio skirstomojo įrenginio. Skirstomasis stovas dažniausiai yra arčiau Tinklo galinio taško nei skirstomasis įrenginys (žr. 22 pav.).

Be to, Galinių segmentų paslaugomis yra užtikrinama tam tikra duomenų perdavimo sparta, kai tuo tarpu Didmeninė vietinė prieiga suteikiama tik perdavimo terpė – pasyvios Tinklo infrastruktūros elementai, kurie savaimė negarantuoja tam tikros duomenų perdavimo spartos.

¹⁵ Vietinė linija – fizinė linija, jungianti tinklo galinį tašką su viešojo fiksuotojo ryšio tinklo skirstomuoju stovu ar ekvivalentine priemone (Įstatymo 3 straipsnio 69 dalis).

Taigi, operatorius, kurdamas Tinklą naudodamasis kitų operatorių teikiama Didmenine vietine prieiga, norėdamas Tinklą panaudoti Galinių segmentų paslaugų teikimui privalės papildomai investuoti tiek į duomenų perdavimą užtikrinančios aktyvios Tinklo infrastruktūros įsigijimą, tiek į dalies pasyvios Tinklo infrastruktūros, esančios nuo skirstomojo stovo iki arčiausiai Tinklo galinio taško esančio skirstomojo įrenginio, statybą.

22 pav. Vietinė linija ir Tinklo galinis segmentas.

Taigi, operatorius, norintis pradėti teikti Galinių segmentų paslaugas naujai kuriamu Tinklu (tiek naudojantis, tiek ir nesinaudojant kitų operatorių teikiama Didmenine vietine prieiga), turi turėti didelius finansinius išteklius. Lyginant potencialių Galinių segmentų paslaugų teikėjų ir TEO LT, AB finansines galimybes investuoti į Tinklo ir tuo pačiu, Tinklo galinių segmentų statybą, svarbu paminėti, kad TEO LT, AB turi geresnes finansavimo galimybes nei bet kuris kitas potencialus Galinių segmentų paslaugų teikėjas, norintis įeiti į Galinių segmentų rinką. TEO LT, AB priklauso vienai didžiausių Europoje elektroninių ryšių veiklą vykdančiai įmonei „TeliaSonera AB“, kuri valdo 88,15 proc. TEO LT, AB akcijų (žr. Ataskaitos 2 priedą). Atsižvelgiant į anksčiau pateiktas aplinkybes, darytina išvada, kad mažesniems alternatyviems operatoriams, veikiantiems Lietuvos Respublikoje, nėra galimybių lygiaverčiai konkuruoti su TEO LT, AB valdymo, rinkodaros, technologijų, finansinių išteklių ir kitose srityse.

Taip pat pabrėžtina, kad Galinių segmentų paslaugų teikimui reikalingo Tinklo statyba ne tik reikalauja didelių finansinių investicijų, bet ir ilgai užtrunka, kadangi reikia suderinti Tinklo statybos projektus, susitarti su žemės, per kurią bus tiesiamas tinklas savininkais, atlikti Tinklo statybos darbus.

Apibendrinant aukščiau pateiktą informaciją, daroma išvada, kad TEO LT, AB alternatyvaus Tinklo, skirto Galinių segmentų paslaugų teikimui, sukūrimas per trumpą laiką neįmanomas dėl didelių investicijų poreikio ir ilgai užtrunkančių Tinklo statybos procesų. Didmeninės vietinės prieigos egzistavimas nėra pakankama priemonė panaikinti barjerus įeiti į Galinių segmentų rinką.

Išvados:

1. Lietuvos Respublikoje nėra teisinių arba reguliuojamojo pobūdžio įėjimo į Galinių segmentų rinką barjerų.
2. Lietuvos Respublikoje egzistuoja struktūrinio pobūdžio barjerai, kurie riboja galimybes įeiti į Galinių segmentų rinką.

3.1.1.3 Vertikaliai susijusios paslaugos

Ataskaitos 3.1.1.1 skyriuje nustatyta, kad TEO LT, AB Tiriamojo laikotarpio pabaigoje užėmė 67,8 proc. Galinių segmentų rinkos. TEO LT, AB 2006 m. lapkričio 10 d. įsakymu Nr. 1V-1183 buvo pripažinta ūkio subjektu, turinčiu didelę įtaką Mažos spartos skirtųjų linijų galinių segmentų rinkoje, kuri Rinkos tyrimų metu yra pripažinta kaip sudėtinė Galinių segmentų rinkos dalis. Atsižvelgiant į šias aplinkybes, toliau yra tiriama, kokį poveikį konkurencijai turi ir gali turėti TEO LT, AB horizontali ir vertikalė integracija.

Horizontali integracija. TEO LT, AB turi plačiai išvystytą Tinklą, todėl be Galinių segmentų paslaugų kartu gali pasiūlyti ir nacionalines bei tarptautines Magistralinių segmentų paslaugas, o taip pat ir Didmenines taškas – taškas paslaugas. Šios didmeninės paslaugos sudaro galimybę TEO LT, AB siūlyti visas reikalingas didmenines Aukštos kokybės duomenų perdavimo paslaugas įsigyti iš vieno teikėjo – įsigyjant atskiras didmenines Aukštos kokybės duomenų perdavimo paslaugas iš skirtingų teikėjų, bus patiriamos papildomos jų sujungimo sąnaudos (kadangi skirtingų operatorių Tinklo mazgai gali būti geografiškai nutolę).

Vertikali integracija. TEO LT, AB yra vertikalčiai integruota paslaugų teikėja, t. y. teikdama didmenines Galinių segmentų paslaugas, teikia ir mažmenines elektroninių ryšių paslaugas. Operatoriai, perkantys didmenines Galinių segmentų paslaugas iš TEO LT, AB ir naudojantys jas teikti mažmenines elektroninių ryšių paslaugas, tokias kaip Aukštos kokybės paslaugos, interneto prieigos paslaugos ir t. t., konkuruoja su TEO LT, AB mažmeninėse elektroninių ryšių paslaugų rinkose. Tarnybos vertinimu, operatoriams naudingiau ir pelningiau yra teikti mažmenines nei didmenines elektroninių ryšių paslaugas, nes mažmeninės paslaugos generuoja pagrindines pajamas, pelną bei įtakoja užimamą rinkos dalį. Pvz., palyginus viešai skelbiamas reguliuojamas TEO LT, AB mažos spartos skirtųjų linijų paslaugų mažmenines ir didmenines kainas, matoma, kad mažmeninės skirtųjų linijų kainos yra nuo 4,5 iki 10 proc. brangesnės nei atitinkamos spartos didmeninės skirtųjų linijų kainos (žr. 7 lentelę). Vadinasi operatoriai, o taip pat ir TEO LT, AB turi ekonominį motyvą vietoje didmeninių mažos spartos skirtųjų linijų paslaugų teikti analogiškas mažmenines paslaugas.

7 lentelė. TEO LT, AB teikiamų mažos spartos skirtųjų linijų paslaugų mažmeninių ir didmeninių kainų palyginimas.

Sparta, kb	Vietinė linija			Tarp miestinė linija		
	Mažmeninė kaina, Eur	Didmeninė kaina, Eur	Skirtumas	Mažmeninė kaina, Eur	Didmeninė kaina, Eur	Skirtumas
38,4	101,37	96,44	4,9%	neteikiama	neteikiama	
56	111,21	neteikiama		289,62	275,14	5,0%
64	139,02	132,07	5,0%	318,58	304,10	4,5%
128	166,82	156,39	6,3%	448,91	422,85	5,8%
192	232,85	222,43	4,5%	602,41	544,49	9,6%
256	250,23	239,81	4,2%	689,30	619,79	10,1%
320	260,66	246,76	5,3%	810,94	753,01	7,1%
384	267,61	253,71	5,2%	897,82	810,94	9,7%
448	274,56	260,66	5,1%	973,12	883,34	9,2%
512-1984	287,59	271,08	5,7%	1303,29	1172,96	10,0%
2048	382,30	364,92	4,5%	1592,91	1433,62	10,0%

Šaltinis: Viešai skelbiama TEO LT, AB informacija

Atsižvelgiant į tai konstatuotina, kad TEO LT, AB turi motyvą, o nesant reguliavimo, turėtų ir galimybių nustatyti prastesnes Galinių segmentų paslaugų teikimo sąlygas kitiems operatoriams, nei kad turi pati, arba iš viso neteikti šių paslaugų kitiems operatoriams.

Išvada: Galinių segmentų paslaugos yra vertikalčiai susijusios su mažmeninėmis elektroninių ryšių paslaugomis ir horizontaliai susijusios su Magistralinių segmentų paslaugomis. TEO LT, AB turi motyvą, o nesant reguliavimo, ir galimybes nesuteikti Galinių segmentų paslaugų, o taip pat kontroliuoti šių paslaugų kainas bei kitas teikimo sąlygas ir tuo ne tik daryti neigiamą įtaką konkurencijai Galinių segmentų rinkoje, bet ir mažmeninėse elektroninių ryšių paslaugų rinkose.

3.1.1.4 Pirkėjo derybinė galia

Pirkėjo derybinė galia nusako Galinių segmentų paslaugų gavėjų galimybes daryti vienpusę lemiamą įtaką Galinių segmentų paslaugų teikėjams. Vienpusė lemiamą įtaką Galinių segmentų rinkos tyrime suprantama kaip operatoriaus galimybė veikti Galinių segmentų rinkoje pakankamai nepriklausomai nuo konkurentų, klientų ir galiausiai vartotojų, darant poveikį Galinių segmentų paslaugų kainoms, įėjimo į Galinių segmentų rinką galimybėms ar kitoms veiklos sąlygoms ir taip ribojant veiksmingą konkurenciją Galinių segmentų rinkoje. Laikoma, kad Galinių segmentų paslaugos gavėjas turi derybinę galią tuomet, kai Galinių segmentų paslaugų teikėjui padidinus paslaugos kainas ar pabloginus paslaugos savybes, paslaugos gavėjas turi galimybę pasinaudoti Galinių segmentų rinkoje ar kitoje atitinkamoje rinkoje siūlomų paslaugų alternatyvomis, įskaitant alternatyvaus teikėjo pasirinkimą.

Ataskaitos 3.1.1.1 skyriuje nurodyta, kad didžiausią Galinių segmentų rinkos dalį Tiriamuoju laikotarpiu užėmė TEO LT, AB. Atsižvelgiant į tai, pirkėjo derybinės galios kriterijų tikslinga vertinti tik TEO LT, AB atžvilgiu.

Kaip jau minėta, pirkėjas turi derybinę galią tuomet, kai jis gali laisvai rinktis reikalingas paslaugas iš keleto teikėjų. Atsižvelgiant į tai, kad 2014 m. pabaigoje TEO LT, AB užėmė 67,8 proc. Galinių segmentų rinkos, Galinių segmentų paslaugų gavėjo galimybė įsigyti šias paslaugas iš kito Galinių segmentų paslaugų teikėjo yra ženkliai apribota. Kaip nurodyta Ataskaitos 3.1.1.3 punkte, TEO LT, AB Tinklo galinius segmentus naudoja ne tik Galinių segmentų paslaugoms kitiems operatoriams teikti, bet ir šiais Tinklo galiniais segmentais teikia mažmenines elektroninių ryšių paslaugas. Kadangi mažmeninės elektroninių ryšių paslaugos dauguma atvejų yra pelningesnės už didmenines elektroninių ryšių paslaugas, TEO LT, AB, nesant reguliavimo, teiktų pirmenybę mažmeninių elektroninių ryšių paslaugų teikimui, o ne Galinių segmentų paslaugų teikimui. Darytina išvada, TEO LT, AB neturi intereso derėtis su Galinių segmentų paslaugų esamais ar potencialiais gavėjais dėl šiems gavėjams palankesnių Galinių segmentų paslaugų sąlygų, įskaitant kainas suteikimo, o tai dar labiau sumažina šių paslaugų gavėjų derybinę galią TEO LT, AB atžvilgiu.

Išvada. Esami arba potencialūs TEO LT, AB teikiamų Galinių segmentų paslaugų gavėjai TEO LT, AB atžvilgiu derybinės galios neturi. Aplinkybių, leidžiančių manyti, kad pirkėjo derybinė galia Galinių segmentų rinkoje egzistuoja, nėra.

3.1.1.5 Potenciali konkurencija

Potencialią konkurenciją Galinių segmentų rinkoje gali sudaryti alternatyvūs Galinių segmentų paslaugų teikėjai, kurie konkuruos tarpusavyje, siekdami teikti Galinių segmentų paslaugas. Tiriamojo laikotarpio pabaigoje nė vienas mažmeninių elektroninių ryšių paslaugų teikėjas, galintis teikti Galinių segmentų paslaugas, neturėjo tokios aprėpties Tinklo kaip TEO LT, AB. Kaip nurodyta Ataskaitos 3.1.1.1 skyriuje, didžiausia Galinių segmentų rinkos dalyvė yra TEO LT, AB, kuri tiriamojo laikotarpio pabaigoje turėjo 67,8 proc. visų Tinklo galinių segmentų. Likusiems 50 nagrinėjamos rinkos dalyvių priklausė 32,2 proc. minėtųjų segmentų. Atkreiptinas dėmesys, kad skaičiuojant Galinių segmentų rinkos dalis, į skaičiavimus buvo įtraukti ne tik tiek Tinklo galiniai segmentai, kuriuose operatoriai teikia Galinių segmentų paslaugas, bet ir tie, kuriuose yra teikiamos Aukštos kokybės paslaugos ar mažmeninės interneto prieigos Verslo klientams paslaugos. Vadinas, skaičiuojant Galinių segmentų rinkos dalis, jau yra įvertinta potenciali konkurencija iš operatorių, kurie potencialiai galėtų teikti Galinių segmentų paslaugas.

Tam, kad potencialūs Galinių segmentų paslaugų teikėjai lygiaverčiai konkuruotų su TEO LT, AB Galinių segmentų rinkoje, jie privalo vystyti nuosavą Tinklą visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje. Kaip jau buvo minėta šios Ataskaitos 2.5.1.1 ir 2.5.2.2 Tinklo, apimančio Lietuvos Respublikos teritoriją statyba gali kainuoti apie 81 mln. Eur, taip pat reikalingi dideli finansiniai

ištekliai Tinklo priežiūrai ir atnaujinimui. Kaip jau buvo minėta Ataskaitos 3.1.1.2 skyriuje, kol kas Lietuvos Respublikoje nėra vienas operatorius neturi reikiamų finansinių išteklių išvystyti nuosavą Tinklą tokiu mastu, koku savo turimą Tinklą yra išplėtusi TEO LT, AB.

Išvada. Įvertinus TEO LT, AB užimamą Galinių segmentų rinkos dalį (žr. Ataskaitos 3.1.1.1 skyrių) ir tai, kad įėjimo į Galinių segmentų rinką barjerai yra aukšti (žr. Ataskaitos 3.1.1.2 skyrių), darytina išvada, kad potencialios konkurencijos Galinių segmentų rinkoje nėra.

3.2 KONKURENCIJOS PROBLEMŲ NUSTATYMAS IR DIDELĘ ĮTAKĄ GALINIŲ SEGMENTŲ RINKOJE TURINČIŲ ŪKIO SUBJEKTŲ ĮVARDIJIMAS

Tarnyba Ataskaitos 3.1 skyriuje atliko vertinimą, ar konkurencija Galinių segmentų rinkoje yra veiksminga. Atlikusi konkurencijos veiksmingumo tyrimą, Tarnyba konstatavo, kad Galinių segmentų rinkoje 2012 m. – 2014 m. laikotarpiu vyravo tokia situacija:

1. Visą 2012 m. – 2014 m. laikotarpį TEO LT, AB buvo Galinių segmentų paslaugų teikėja, užimanti daugiau nei 50 proc. Galinių segmentų rinkos. Tiriamojo laikotarpio pabaigoje TEO LT, AB užėmė 67,8 proc. Galinių segmentų rinkos.

2. Potencialiems Galinių segmentų paslaugų teikėjams nėra teisinių arba reguliuojamojo pobūdžio įėjimo į Galinių segmentų rinką barjerų, tačiau vis dar egzistuoja struktūrinio pobūdžio kliūtys, kurios riboja galimybes įeiti į Galinių segmentų rinką.

3. Horizontaliai susietų Galinių segmentų paslaugų ir Magistralinių segmentų paslaugų bei vertikalčiai susietų Galinių segmentų ir mažmeninių elektroninių ryšių paslaugų teikimas TEO LT, AB suteikia esminį pranašumą prieš kitus Galinių segmentų rinkos dalyvius.

4. TEO LT, AB, būdama vertikalčiai integruota elektroninių ryšių paslaugų teikėja ir teikdama vertikalčiai susijusias elektroninių ryšių paslaugas, nesant reguliavimo, Galinių segmentų rinkoje, turi galimybių, o siekiant apsaugoti savo užimamą rinkos dalį, pajamas bei pelną, turės motyvą, Galinių segmentų paslaugų teikimo sąlygas nustatyti sau palankia linkme.

5. Esami arba potencialūs TEO LT, AB teikiamų Galinių segmentų paslaugų gavėjai TEO LT, AB atžvilgiu derybinės galios neturi. Aplinkybių, leidžiančių manyti, kad Galinių segmentų rinkoje egzistuoja pirkėjo derybinė galia, nėra.

6. Galinių segmentų rinkoje potencialios konkurencijos nėra.

Dėl anksčiau išvardytų aplinkybių TEO LT, AB, nesant reguliavimo, Galinių segmentų rinkoje gali elgtis nepriklausomai nuo potencialių konkurentų, potencialių Galinių segmentų paslaugų gavėjų ir galutinių paslaugų gavėjų.

Atlikus konkurencijos Galinių segmentų rinkoje tyrimą, Tarnyba konstatuoja, kad konkurencija Galinių segmentų rinkoje nėra veiksminga ir nustato šias konkurencijos problemas:

- 1.1. TEO LT, AB neturi motyvų siūlyti Galinių segmentų paslaugų (ir susijusių priemonių);

- 1.2. TEO LT, AB turi motyvą ir, nesant reguliavimo, turi galimybes nesuteikti Galinių segmentų paslaugų (ir susijusių priemonių) arba nutraukti šių paslaugų (ir susijusių priemonių) teikimą;

- 1.3. TEO LT, AB turi motyvą ir, nesant reguliavimo, turi galimybes riboti informacijos teikimą apie Galinių segmentų paslaugas (ir susijusias priemones);

- 1.4. TEO LT, AB turi motyvą ir, nesant reguliavimo, turi galimybes taikyti skirtingas Galinių segmentų paslaugų (ir susijusių priemonių) kainas bei kitas šių paslaugų (ir susijusių priemonių) teikimo sąlygas sau ir kitiems operatoriams;

- 1.5. TEO LT, AB turi motyvą ir, nesant reguliavimo, turi galimybes taikyti per aukštas Galinių segmentų paslaugų (ir susijusių priemonių) kainas ir kontroliuoti kitas šių paslaugų (ir susijusių priemonių) teikimo sąlygas.

TEO LT, AB yra elektroninių ryšių paslaugas, Tinklą, audiovizualines paslaugas teikiantis juridinis asmuo. TEO LT, AB kontroliuoja ir kitus juridinius asmenis, kurie teikia ne elektroninių ryšių, tačiau su elektroninių ryšių paslaugomis glaudžiai susijusias, paslaugas. Vadovaujantis

Anketų surinkta informacija, TEO LT, AB buvo susijęs su UAB „OMNITEL“, UAB „LINTEL“, UAB „BALTIC DATA CENTER“, UAB „Kompetencijos ugdymo centras“, UAB „Verslo Investicijos“, VšĮ „Ryšių istorijos muziejus“, UAB „Hostex“ ir UAB „HOSTING“. Tarnyba, atsižvelgdama į anksčiau pateiktą informaciją, laiko, kad ūkio subjektą TEO LT, AB sudaro TEO LT, AB, UAB „OMNITEL“, UAB „LINTEL“, UAB „BALTIC DATA CENTER“, UAB „Kompetencijos ugdymo centras“, UAB „Verslo Investicijos“, VšĮ „Ryšių istorijos muziejus“, UAB „Hostex“ ir UAB „HOSTING“ (toliau – ūkio subjektas TEO).

Atsižvelgiant į anksčiau nurodytas aplinkybes ir nustatytas konkurencijos problemas, darytina išvada, kad konkurencija Galinių segmentų rinkoje nėra veiksminga ir ūkio subjektas TEO turi didelę įtaką Galinių segmentų rinkoje.

Išvados:

1. Ūkio subjektą TEO sudaro TEO, UAB „OMNITEL“, UAB „LINTEL“, UAB „BALTIC DATA CENTER“, UAB „Kompetencijos ugdymo centras“, UAB „Verslo Investicijos“, VšĮ „Ryšių istorijos muziejus“, UAB „Hostex“ ir UAB „HOSTING“.
2. Ūkio subjektas TEO turi didelę įtaką Galinių segmentų rinkoje.

4 IPAREIGOJIMŲ ATITINKAMOJE RINKOJE NUSTATYMAS, PAKEITIMAS IR (ARBA) PANAIKINIMAS

Kaip nurodyta Ataskaitos 1.3 skyriuje, trečiasis Rinkų tyrimų etapas yra atitinkamų įpareigojimų nustatymas, pakeitimas ir (arba) panaikinimas. Šiame Ataskaitos skyriuje yra vertinama, kokie įpareigojimai turi būti nustatyti, pakeisti ir (arba) panaikinti mažmeninėje Aukštos kokybės paslaugų rinkoje, didmeninėje Magistralinių segmentų rinkoje ir didmeninėje Galinių segmentų rinkoje.

Įstatymu į nacionalinę teisę buvo perkeltos Europos Sąjungos elektroninių ryšių reguliavimo sistemos nuostatos. Pagal 2002 m. kovo 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2002/19/EB dėl elektroninių ryšių tinklų ir susijusių priemonių sujungimo ir prieigos prie jų (Prieigos direktyva) (OL 2004 m. *specialusis leidimas*, 13 skyrius, 29 tomas, p. 323) su paskutiniais pakeitimais, padarytais 2009 m. lapkričio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/140/EB (OL 2009 L 337, p. 37) (toliau – Prieigos direktyva) preambulės 5 konstatuojamąją dalį, atviroje ir konkurencinėje rinkoje neturi būti apribojimų, kurie trukdytų įmonėms tarpusavyje derėtis dėl prieigos ir tinklų sujungimo susitarimų, ypač dėl susitarimų tarp ūkio subjektų, veikiančių skirtingose valstybėse. Pagal Prieigos direktyvos 3 straipsnio 1 dalį, valstybės narės privalo užtikrinti, kad nebūtų jokių apribojimų, kurie neleistų ūkio subjektams toje pačioje ar kitoje valstybėje narėje derėtis tarpusavyje dėl prieigos ir (ar) tinklų sujungimo sąlygų techniniais ar komerciniais klausimais. Tuo tikslu Prieigos direktyvos 5 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad nacionalinės reguliavimo institucijos, atsižvelgdamos į Pagrindų direktyvoje išdėstytus tikslus, turi skatinti ir, kur būtina, užtikrinti prieigos teikimą ir tinklų sujungimą. Prieigos direktyvos 5 straipsnio 1 dalies 2 pastraipoje ir 8 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad nacionalinės reguliavimo institucijos turi turėti galias nustatyti tam tikrus įpareigojimus. Pažymėtina, kad vadovaujantis Įstatymo 1 straipsnio 5 dalimi, „Šiuo Įstatymu siekiama Europos Sąjungos elektroninių ryšių reguliavimo sistemos tikslų, tarp jų <...> plėsti vidaus rinką“. Taigi, Tarnyba vadovaudamasi Įstatymo 1 straipsnio 5 dalimi, turi imtis atitinkamų priemonių, siekdama skatinti konkurenciją elektroninių ryšių srityje.

Prieigos direktyvos 8 straipsnio 4 dalyje nurodyta, kad nustatyti įpareigojimai turi būti pagrįsti nustatytos problemos pobūdžiu, taip pat proporcingi ir pateisinami atsižvelgiant į Pagrindų direktyvos 8 straipsnyje nustatytus tikslus (konkurencijos skatinimas, vidaus rinkos plėtra ir Europos Sąjungos piliečių interesų užtikrinimas). Prieigos direktyvos preambulės 15 konstatuojamojoje dalyje pabrėžiama, kad skiriant įmonei, turinčiai didelę įtaką rinkoje, įpareigojimus papildomos rinkos analizės atlikti nereikia, tačiau būtina pagrįsti, kad būtent toks įpareigojimas yra tikslingas ir pagal nustatytos problemos pobūdį proporcingas. Didelės įtakos rinkoje nustatymo gairių 117 punkte taip pat akcentuojama, kad nacionalinės reguliavimo institucijos turi užtikrinti, kad didelę įtaką turintiems ūkio subjektams nustatomi įpareigojimai turi atitikti tikslus, nurodytus Pagrindų direktyvos 8 straipsnyje, ir būti proporcingi sprendžiamoms problemoms.

Įstatymo 17 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad Tarnyba turi teisę ūkio subjektams, turintiems didelę įtaką atitinkamoje rinkoje, nustatyti Įstatymo 17 straipsnio 1 dalies 1–7 punktuose nurodytus įpareigojimus, atsižvelgdama į tai, kurie iš jų yra tinkami konkrečiu atveju, ir nustatydama tokių įpareigojimų vykdymo pradžios momentą. Taisyklių V skyriuje (Taisyklių 20–23 punktuose) yra nustatyta įpareigojimų nustatymo, pakeitimo ir (ar) panaikinimo procedūra.

Taisyklių 20 punkte nurodyta, kad nustačius, jog konkurencija atitinkamoje rinkoje nėra veiksminga, Tarnyba nustato įpareigojimus didelę įtaką atitinkamoje rinkoje turintiems ūkio subjektams. Įpareigojimai nustatomi vadovaujantis Įstatymo 17 straipsniu, taip pat vadovaujantis ir atsižvelgiant į Taisyklių 5 punkte nurodytus teisės aktus. Įstatymo 17 straipsnyje nurodyta, kad

Tarnyba, atsižvelgdama į tai, kurie įpareigojimai yra tinkamiausi konkrečiu atveju, ūkio subjektams, turintiems didelę įtaką atitinkamoje rinkoje, gali nustatyti šiuos įpareigojimus:

1. skaidrumo įpareigojimą;
2. nediskriminavimo įpareigojimą;
3. apskaitos atskyrimo įpareigojimą;
4. įpareigojimą suteikti prieigą;
5. kainų kontrolės ir sąnaudų apskaitos įpareigojimą;
6. funkcinio atskyrimo įpareigojimą;
7. įpareigojimus, susijusius su paslaugų galutiniais paslaugų gavėjams teikimu.

Taisyklių 21 punkte nurodyta, kad Tarnyba ūkio subjektams, turintiems didelę įtaką atitinkamoje rinkoje, palieka nustatytus įpareigojimus, jei įpareigojimai buvo nustatyti anksčiau. Tarnyba taip pat gali pakeisti minėtiems ūkio subjektams nustatytus įpareigojimus.

Taisyklių 23 punkte nurodyta, kad įpareigojimai panaikinami Įstatymo 17 straipsnio 7 dalyje nustatytais atvejais, sąlygomis ir tvarka.

4.1 ŪKIO SUBJEKTUI TEO MINIMALAUS SKIRTŲJŲ LINIJŲ RINKINIO RINKOJE NUSTATYTŲ ĮPAREIGOJIMŲ NAIKINIMAS

Įstatymo 16 straipsnio 2 dalies 1 punkte nurodyta, kad pirmasis rinkos tyrimo procedūros etapas yra atitinkamos rinkos (produktų (paslaugų) ir geografinės), kurios charakteristikos gali pateisinti įpareigojimų, nurodytų Įstatymo 17 straipsnyje, taikymą, apibrėžimas. Tarnyba Ataskaitos 2.3 skyriuje apibrėžė Aukštos kokybės paslaugų rinką. Ši rinka nėra nurodyta 2014 m. Rekomendacijos priede kaip rinka, kurioje gali būti pagrįstas *ex ante* reguliavimas. Kitaip tariant, apibrėžta rinka nėra nurodyta 2014 m. Rekomendacijos priede kaip rinka, kurios charakteristikos gali pateisinti įpareigojimų, nurodytų Įstatymo 17 straipsnyje, taikymą. Siekiant įrodyti, kad Aukštos kokybės paslaugų rinka pasižymi tokiomis charakteristikomis, kurios pateisina įpareigojimų, nurodytų Įstatymo 17 straipsnyje, taikymą, buvo būtina atlikti 2014 m. Rekomendacijos 2 punkte nurodytą trijų kriterijų testą ir įrodyti, kad visi trys testo kriterijai yra tenkinami. Ataskaitos 2.5.1.1 skyriuje nustatyta, kad Aukštos kokybės paslaugų rinka netenkina pirmo 2014 m. Rekomendacijos 2 punkte nustatytų trijų kriterijų testo kriterijaus. Atsižvelgiant į tai bei į Įstatymo 17 straipsnio 7 dalį, Tarnyba konstatuoja, kad Aukštos kokybės paslaugų rinka pasižymi charakteristikomis, kurios negali pateisinti įpareigojimų, nurodytų Įstatymo 17 straipsnio 1 dalyje taikymo ir Įstatymo 17 straipsnio 1 dalyje nurodyti įpareigojimai Aukštos kokybės paslaugų rinkoje neturi būti taikomi. Įstatymo 17 straipsnio 7 dalyje nurodyta, kad, jeigu atlikus atitinkamos rinkos tyrimą nustatoma, kad jos charakteristikos negali pateisinti įpareigojimų, nurodytų Įstatymo 17 straipsnyje, taikymo, Tarnyba, Įstatymo nustatyta tvarka ir sąlygomis nenustato Įstatymo 17 straipsnyje nurodytų įpareigojimų ūkio subjektams ir (ar) panaikina didelę įtaką atitinkamoje rinkoje turėjusiems ūkio subjektams nustatytus įpareigojimus, jei tokie buvo nustatyti. Tarnybos sprendimas panaikinti nustatytus įpareigojimus Aukštos kokybės paslaugų rinkoje atitinka Pagrindų direktyvos 16 straipsnio 3 dalyje išdėstytas nuostatas, pagal kurias, nacionalinė reguliavimo institucija padariusi išvadą, kad konkurencija atitinkamoje rinkoje yra veiksminga anksčiau paskirtus įpareigojimus panaikina.

Ataskaitos 2.3.3 skyriuje apibrėžta Aukštos kokybės paslaugų rinka atitinka 2006 m. lapkričio 10 d. įsakymu Nr. 1V-1180 apibrėžtą Minimalaus skirtųjų linijų rinkinio rinką, nes šių rinkų objektas yra tas pats – Aukštos kokybės duomenų perdavimo paslaugos, taip pat sutampa šių rinkų geografinė teritorija – Lietuvos Respublikos teritorija.

Pastebėtina tai, kad kaip rodo Ataskaitos 2.3 skyriuje atlikta paslaugų pakeičiamumo analizė, paslaugos, patekusios į Minimalaus skirtųjų linijų rinkinio rinką, Tiriamuoju laikotarpiu, ir Rinkų tyrimų metu buvo pakeičiamos ir gali būti pakeičiamos ateityje kitomis paslaugomis technologinių požiūriu ir greitaveika (pvz., Minimalaus skirtųjų linijų rinkinio rinką sudarė paslaugos,

užtikrinančios duomenų perdavimą iki 2048 kb/s (įskaitant 2048 kb/s) sparta, o Aukštos kokybės paslaugų rinką sudarančios paslaugos nėra apribotos spartos atžvilgiu). Vadinasi, Aukštos kokybės paslaugų rinką apima ir 2006 m. lapkričio 10 d. įsakymu Nr. 1V-1180 apibrėžtą Minimalaus skirtųjų linijų rinkinio rinką.

2006 m. lapkričio 10 d. įsakymu Nr. 1V-1181 ūkio subjektas TEO buvo pripažintas turinčiu didelę įtaką Minimalaus skirtųjų linijų rinkinio rinkoje. 2006 m. lapkričio 10 d. įsakymo Nr. 1V-1181 4.1, 4.2, 4.3, 4.4 ir 4.5 papunkčiuose ūkio subjektui TEO nustatyti, atitinkamai, įpareigojimas teikti skirtąsias linijas, nediskriminavimo įpareigojimas, kainų kontrolės ir sąnaudų apskaitos įpareigojimas, apskaitos atskyrimo įpareigojimas, įpareigojimas viešai skelbti su Minimalaus skirtųjų linijų rinkinio rinką sudarančių skirtųjų linijų paslaugų teikimu susijusią informaciją.

Atsižvelgiant į tai, kad Aukštos kokybės paslaugų rinką nepasižymi tokiais charakteristikomis, kurios gali pateisinti įpareigojimų, nurodytų Įstatymo 17 straipsnyje, taikymą, o Aukštos kokybės paslaugų rinką atitinka Minimalaus skirtųjų linijų rinkinio rinką, kurioje ūkio subjektui TEO yra nustatyti atitinkami įpareigojimai, ūkio subjektui TEO Minimalaus skirtųjų linijų rinkinio rinkoje nustatyti įpareigojimai yra naikintini.

Išvada: Aukštos kokybės paslaugų rinką nepasižymi tokiais charakteristikomis, kurios gali pateisinti įpareigojimų, nurodytų Įstatymo 17 straipsnyje, taikymą, todėl ūkio subjektui TEO 2006 m. lapkričio 10 d. įsakymo Nr. 1V-1181 4.1, 4.2, 4.3, 4.4 ir 4.5 papunkčiuose nustatyti įpareigojimai yra naikintini.

4.2 ŪKIO SUBJEKTUI TEO NACIONALINIŲ SKIRTŲJŲ LINIJŲ MAGISTRALINIŲ SEGMENTŲ RINKOJE NUSTATYTŲ ĮPAREIGOJIMŲ NAIKINIMAS

Įstatymo 16 straipsnio 2 dalies 1 punkte nurodyta, kad pirmasis rinkos tyrimo procedūros etapas yra atitinkamos rinkos (produktų (paslaugų) ir geografinės) kurios charakteristikos gali pateisinti įpareigojimų, nurodytų Įstatymo 17 straipsnyje, taikymą, apibrėžimas. Tarnyba Ataskaitos 2.4.2 skyriuje apibrėžė Magistralinių segmentų rinką. Ši rinką nėra nurodyta 2014 m. Rekomendacijos priede kaip rinką, kurioje gali būti pagrįstas *ex ante* reguliavimas. Kitaip tariant, apibrėžta rinką nėra nurodyta 2014 m. Rekomendacijos priede kaip rinką, kurios charakteristikos gali pateisinti įpareigojimų, nurodytų Įstatymo 17 straipsnyje, taikymą. Siekiant įrodyti, kad Magistralinių segmentų rinką pasižymi tokiais charakteristikomis, kurios pateisina įpareigojimų, nurodytų Įstatymo 17 straipsnyje, taikymą, buvo būtina atlikti 2014 m. Rekomendacijos 2 punkte nurodytą trijų kriterijų testą ir įrodyti, kad visi trys testo kriterijai yra tenkinami. Ataskaitos 2.5.2.1 skyriuje nustatyta, kad Magistralinių segmentų rinką netenkina pirmo, o Ataskaitos 2.5.2.2 skyriuje nustatyta, kad Magistralinių segmentų rinką netenkina antro 2014 m. Rekomendacijos 2 punkte nurodytų trijų kriterijų testo kriterijaus. Atsižvelgiant į tai bei į Įstatymo 17 straipsnio 7 dalį, Tarnyba konstatuoja, kad Magistralinių segmentų rinką pasižymi charakteristikomis, kurios negali pateisinti įpareigojimų, nurodytų Įstatymo 17 straipsnio 1 dalyje taikymo ir Įstatymo 17 straipsnio 1 dalyje nurodyti įpareigojimai Magistralinių segmentų rinkoje neturi būti taikomi. Įstatymo 17 straipsnio 7 dalyje nurodyta, kad jeigu atlikus atitinkamos rinkos tyrimą nustatoma, kad jos charakteristikos negali pateisinti įpareigojimų, nurodytų Įstatymo 17 straipsnyje, taikymo, Tarnyba, Įstatymo nustatyta tvarka ir sąlygomis nenustato Įstatymo 17 straipsnyje nurodytų įpareigojimų ūkio subjektams ir (ar) panaikina didelę įtaką atitinkamoje rinkoje turėjusiems ūkio subjektams nustatytus įpareigojimus, jei tokie buvo nustatyti. Tarnybos sprendimas panaikinti nustatytus įpareigojimus Magistralinių segmentų rinkoje atitinka Pagrindų direktyvos 16 straipsnio 3 dalyje išdėstytas nuostatas, pagal kurias, nacionalinė reguliavimo institucija padariusi išvadą, kad konkurencija atitinkamoje rinkoje yra veiksminga anksčiau paskirtus įpareigojimus panaikina.

Ataskaitos 2.4.4 skyriuje apibrėžta Magistralinių segmentų rinką atitinka 2006 m. lapkričio 10 d. įsakymu Nr. 1V-1185 apibrėžtą Nacionalinę skirtųjų linijų magistralinių segmentų rinką, nes šių

rinkų objektas yra tas pats – Magistralinių segmentų paslaugos, taip pat sutampa šių rinkų geografinė teritorija – Lietuvos Respublikos teritorija.

Pastebėtina tai, kad kaip rodo Ataskaitos 2.4.2 skyriuje atlikta paslaugų pakeičiamumo analizė, paslaugos, patekusios į Nacionalinių skirtųjų linijų magistralinių segmentų rinką, Tiriamuoju laikotarpiu, ir Rinkų tyrimų metu buvo pakeičiamos ir gali būti pakeičiamos ateityje kitomis paslaugomis technologiniu požiūriu. Vadinas, Magistralinių segmentų rinką apima ir 2006 m. lapkričio 10 d. įsakymu Nr. 1V-1185 apibrėžtą Nacionalinių skirtųjų linijų magistralinių segmentų rinką.

2006 m. lapkričio 10 d. įsakymu Nr. 1V-1186 ūkio subjektas TEO buvo pripažintas turinčiu didelę įtaką Nacionalinių skirtųjų linijų magistralinių segmentų rinkoje. 2006 m. lapkričio 10 d. įsakymo Nr. 1V-1186 4.1, 4.2, 4.3, 4.4 ir 4.5 papunkčiuose ūkio subjektui TEO nustatyti, atitinkamai, įpareigojimas suteikti prieigą, nediskriminavimo įpareigojimas, skaidrumo įpareigojimas, kainų kontrolės ir sąnaudų apskaitos įpareigojimas, apskaitos atskyrimo įpareigojimas.

Atsižvelgiant į tai, kad Magistralinių segmentų rinką nepasižymi tokiomis charakteristikomis, kurios gali pateisinti įpareigojimų, nurodytų Įstatymo 17 straipsnyje, taikymą, o Magistralinių segmentų rinką atitinka Nacionalinių skirtųjų linijų magistralinių segmentų rinką, kurioje ūkio subjektui TEO yra nustatyti atitinkami įpareigojimai, ūkio subjektui TEO Nacionalinių skirtųjų linijų magistralinių segmentų rinkoje nustatyti įpareigojimai yra naikintini.

Išvada: Magistralinių segmentų rinką nepasižymi tokiomis charakteristikomis, kurios gali pateisinti įpareigojimų, nurodytų Įstatymo 17 straipsnyje, taikymą, todėl ūkio subjektui TEO 2006 m. lapkričio 10 d. įsakymo Nr. 1V-1186 4.1, 4.2, 4.3, 4.4 ir 4.5 papunkčiuose nustatyti įpareigojimai yra naikintini.

4.3 ĮPAREIGOJIMŲ NUSTATYMAS, KEITIMAS IR (ARBA) NAIKINIMAS GALINIŲ SEGMENTŲ RINKOJE

Atsižvelgiant į Ataskaitos 3.1 skyriuje atliktą vertinimą, ar konkurencija Galinių segmentų rinkoje yra veiksminga, Tarnyba konstatavo, kad konkurencija Galinių segmentų rinkoje nėra veiksminga, o TEO LT, AB turi didelę įtaką šioje rinkoje.

Ataskaitos 3.2 skyriuje Tarnyba nustatė šias Galinių segmentų rinkoje vyraujančias konkurencijos problemas:

- 1.1. TEO LT, AB neturi motyvų siūlyti Galinių segmentų paslaugų (ir susijusių priemonių);
- 1.2. TEO LT, AB turi motyvų ir, nesant reguliavimo, turi galimybes nesuteikti Galinių segmentų paslaugų (ir susijusių priemonių) arba nutraukti šių paslaugų (ir susijusių priemonių) teikimą;
- 1.3. TEO LT, AB turi motyvų ir, nesant reguliavimo, turi galimybes riboti informacijos teikimą apie Galinių segmentų paslaugas (ir susijusias priemones);
- 1.4. TEO LT, AB turi motyvų ir, nesant reguliavimo, turi galimybes taikyti skirtingas Galinių segmentų paslaugų (ir susijusių priemonių) kainas bei kitas šių paslaugų (ir susijusių priemonių) teikimo sąlygas sau ir kitiems operatoriams;
- 1.5. TEO LT, AB turi motyvų ir, nesant reguliavimo, turi galimybes taikyti per aukštas Galinių segmentų paslaugų (ir susijusių priemonių) kainas ir kontroliuoti kitas šių paslaugų (ir susijusių priemonių) teikimo sąlygas.

Tarnyba, vadovaudamasi Įstatymo 17 straipsnio 1 dalimi, ūkio subjektui TEO, kaip ūkio subjektui, turinčiam didelę įtaką Galinių segmentų rinkoje gali nustatyti, pakeisti ir (arba) panaikinti atitinkamus įpareigojimus.

Kaip buvo nurodyta Ataskaitos 2.1 skyriuje, 2014 m. Rekomendacijoje nurodyta Didmeninės aukštos kokybės prieigos fiksuotoje vietoje rinką atitinka 2003 m. Rekomendacijoje nurodytą Skirtųjų linijų galinių segmentų rinką, kuri Tarnybos buvo ištirta 2006 m. kaip Didmeninė skirtųjų

linijų galinių segmentų rinka ir buvo apibrėžtos Mažos spartos skirtųjų linijų galinių segmentų rinka bei Didelės spartos skirtųjų linijų galinių segmentų rinka. Tarnyba atlikdama Galinių segmentų rinkos tyrimą pertiria Didmeninę skirtųjų linijų galinių segmentų rinką.

Pastebėtina tai, kad kaip rodo Ataskaitos 2.4.3 skyriuje atlikta paslaugų pakeičiamumo analizė, paslaugos, patekusios į Mažos spartos skirtųjų linijų galinių segmentų rinką, Tiriamuoju laikotarpiu ir Rinkų tyrimų metu buvo pakeičiamos ir gali būti pakeičiamos ateityje kitomis paslaugomis technologiniu požiūriu ir greitaveika (pvz., Mažos spartos skirtųjų linijų galinių segmentų rinką sudarė paslaugos, užtikrinančios duomenų perdavimą iki 2048 kb/s (įskaitant 2048 kb/s) sparta, o Galinių segmentų rinką sudarančios paslaugos nėra apribotos spartos atžvilgiu). Vadinas, Galinių segmentų rinka apima ir 2006 m. lapkričio 10 d. įsakymu Nr. 1V-1182 apibrėžtą Mažos spartos skirtųjų linijų galinių segmentų rinką.

2006 m. lapkričio 10 d. įsakymu Nr. 1V-1183 ūkio subjektas TEO buvo pripažintas turinčiu didelę įtaką Mažos spartos skirtųjų linijų galinių segmentų rinkoje. 2006 m. lapkričio 10 d. įsakymo Nr. 1V-1183 4.1, 4.2, 4.3, 4.4 ir 4.5 papunkčiuose ūkio subjektui TEO buvo nustatyti, atitinkamai, įpareigojimas suteikti prieigą, nediskriminavimo įpareigojimas, skaidrumo įpareigojimas, kainų kontrolės ir sąnaudų apskaitos įpareigojimas, apskaitos atskyrimo įpareigojimas.

2006 m. lapkričio 10 d. įsakymu Nr. 1V-1183 nustatytais įpareigojimais buvo sprendžiamos tokios konkurencijos problemos, nurodytos šio įsakymo 3 punkte:

„3.1. TEO LT, AB turi galimybę ir motyvą kitiems juridiniams asmenims nesuteikti prieigos prie mažos spartos skirtųjų linijų galinių segmentų.

3.2. TEO LT, AB turi galimybę ir motyvą, teikdama mažos spartos skirtųjų linijų galinius segmentus, diskriminuoti paslaugų gavėjus kainos ar kokybės atžvilgiu.

3.3. TEO LT, AB turi galimybę ir motyvą teikti mažos spartos skirtųjų linijų galinius segmentus tik susietai su kitais skirtųjų linijų segmentais ir (ar) kartu su kitokiais paslaugų gavėjui nereikalingais elementais.

3.4. TEO LT, AB turi galimybę ir motyvą iš anksto nesuteikti mažos spartos skirtųjų linijų galinių segmentų pirkėjams informacijos apie planuojamus pokyčius, susijusius su prieiga.

3.5. TEO LT, AB turi galimybę ir motyvą nustatyti žymiai aukštesnes mažos spartos skirtųjų linijų galinių segmentų ir (ar) su jų teikimu susijusių priemonių kainas, nei nustatytą Mažos spartos skirtųjų linijų galinių segmentų rinkoje esant veiksmingai konkurencijai.

3.6. TEO LT, AB, teikdama mažos spartos skirtųjų linijų galinius segmentus, yra vertikaliai integruota, todėl turi galimybę bei motyvą perkelti didelę įtaką Mažos spartos skirtųjų linijų galinių segmentų rinkoje į susijusias mažmenines rinkas.

3.7 TEO LT, AB turėdama didelę įtaką Mažos spartos skirtųjų linijų galinių segmentų rinkoje, neturi paskatų veikti taip efektyviai, kaip veiktų rinkoje esant veiksmingai konkurencijai.“

2006 m. rinkų tyrimų metu nustatytos konkurencijos problemos iš esmės sutampa su Galinių segmentų rinkos tyrime nustatytomis konkurencijos problemomis todėl, siekiant sudaryti sąlygas veiksmingai konkurencijai, yra tikslinga toliau palikti 2006 m. lapkričio 10 d. įsakymu Nr. 1V-1183 nustatytus įpareigojimus. Tačiau atsižvelgiant į tai, kad Galinių segmentų rinka apima daugiau paslaugų nei Mažos spartos skirtųjų linijų galinių segmentų rinka, o taip pat, siekiant teisinio tikrumo, 2006 m. lapkričio 10 d. įsakymo Nr. 1V-1183 Nr. 1V-1183 4.1, 4.2, 4.3, 4.4 ir 4.5 papunkčiuose ūkio subjektui TEO nustatytus įpareigojimus būtina pakeisti pritaikant juos Galinių segmentų paslaugų teikimui.

4.3.1 Įpareigojimas suteikti prieigą

2006 m. lapkričio 10 d. įsakymo Nr. 1V-1183 4.1 papunktyje ūkio subjektas TEO, kiek tai susiję su mažos spartos skirtųjų linijų galinių segmentų teikimu, buvo įpareigotas:

„4.1.1. patenkinti pagrįstus kitų ūkio subjektų prašymus suteikti šias didmenines skirtųjų linijų paslaugas: a) didmeninę dalinės skirtosios linijos (užtikrinančios iki 2048 kb/s, įskaitant 2048 kb/s, duomenų perdavimo spartą) paslaugą, t. y. suteikti prieigą prie elektroninių ryšių tinklo

infrastruktūros nuo tinklo galinio taško iki reikalingo pagrindinio tinklo elemento, įskaitant šį elementą; b) didmeninę skirtosios linijos (užtikrinančios iki 2048 kb/s, įskaitant 2048 kb/s, duomenų perdavimo spartą), jungiančios du tinklo galinius taškus paslaugą, t. y. suteikti prieigą prie elektroninių ryšių infrastruktūros tarp dviejų tinklo galinių taškų (toliau visos kartu vadinamos – Didmeninės skirtųjų linijų paslaugos);

4.1.2. suteikti prieigą prie konkrečių tinklo elementų ir (ar) priemonių, reikalingų teikiant Didmenines skirtųjų linijų paslaugas kitiems ūkio subjektams;

4.1.3. sąžiningai derėtis su kitais ūkio subjektais, prašančiais suteikti Didmenines skirtųjų linijų paslaugas, numatytas 1 punkte;

4.1.4. nenutraukti prieigos prie jau suteiktų priemonių;

4.1.5. suteikti atvirą prieigą prie techninių sąsajų, protokolų ar kitų technologijų, kurios yra būtinos paslaugų suderinamumui ar virtualaus tinklo paslaugoms teikti;

4.1.6. suteikti prieigą prie patalpų ar kitus elektroninių ryšių infrastruktūros bendro naudojimo būdus;

4.1.7. suteikti konkrečias paslaugas, būtinas užtikrinti paslaugų teikimą paslaugų gavėjams;

4.1.8. suteikti prieigą prie veiklos palaikymo sistemų ar kitų panašių programinių sistemų, būtinų sąžiningai paslaugų teikimo konkurencijai užtikrinti;

4.1.9. Ūkio subjektas TEO LT, AB gali atsisakyti suteikti atitinkamą Didmeninę skirtosios linijos paslaugą, vienašališkai sustabdyti jos teikimą ar ją nutraukti tik tais atvejais, kai tai yra pagrįsta objektyviais kriterijais, įskaitant techninių galimybių nebuvimą arba būtinybę užtikrinti tinklo vientisumą;

4.1.10. Ūkio subjektas TEO LT, AB tuo atveju, kai ūkio subjekto TEO LT, AB teikiamos mažmeninės skirtosios linijos paslaugos gavėjas pareiškia norą pirkti analogišką paslaugą iš kito teikėjo, kuris savo mažmenines paslaugas formuoja pirkdamas Didmenines skirtųjų linijų paslaugas iš ūkio subjekto TEO LT, AB, privalo užtikrinti, kad būtų sudarytos sąlygos mažmeninių paslaugų teikėjui, mažmenines paslaugas formuojančiam perkant Didmenines skirtųjų linijų paslaugas iš ūkio subjekto TEO LT, AB, suteikti mažmenines paslaugas paslaugų gavėjui tokiu būdu, kad paslaugos gavėjui atsisakant TEO LT, AB teikiamų mažmeninių paslaugų, šių paslaugų teikimas (keičiant tų paslaugų teikėją) nebūtų nutrauktas, jei teisės aktai nenustato kitaip.“

Kaip nurodyta Ataskaitos 4.3 skyriuje, Galinių segmentų rinkoje ir Mažos spartos skirtųjų linijų galinių segmentų rinkoje tyrimo metu nustatytos konkurencijos problemos sutampa, todėl, siekiant spręsti Galinių segmentų rinkos tyrimo metu nustatytas konkurencijos problemas, tikslinga ūkio subjektui TEO palikti galioti 2006 m. lapkričio 10 d. įsakymo Nr. 1183 4.1 papunktyje nustatytą įpareigojimą suteikti prieigą. Tačiau Galinių segmentų rinkos apimtis yra platesnė nei Mažos spartos skirtųjų linijų galinių segmentų rinkos apimtis. Siekiant teisinio tikrumo ir Galinių segmentų rinkos tyrimo metu nustatytų konkurencijos problemų sprendimo, 2006 m. lapkričio 10 d. įsakymu Nr. 1V-1183 4.1 papunktyje ūkio subjektui TEO nustatytas įpareigojimas suteikti prieigą yra keičiamas į Įstatymo 21 straipsnio 1 dalyje nurodytą įpareigojimą suteikti prieigą:

Ūkio subjektas TEO, teikdamas Galinių segmentų paslaugas ir su jomis susijusias priemones:

1. Privalo patenkinti pagrįstus kitų ūkio subjektų prašymus suteikti Galinių segmentų paslaugas ir su jomis susijusias priemones.

2. Privalo suteikti prieigą prie konkrečių Tinklo elementų ir (ar) priemonių, reikalingų teikiant Galinių segmentų paslaugas kitiems ūkio subjektams.

3. Privalo sąžiningai derėtis su kitais ūkio subjektais, prašančiais suteikti Galinių segmentų paslaugas, numatytas 1 punkte.

4. Privalo nenutraukti prieigos prie jau suteiktų priemonių.

5. Privalo suteikti atvirą prieigą prie techninių sąsajų, protokolų ar kitų technologijų, kurios yra būtinos paslaugų suderinamumui.

6. Privalo suteikti prieigą prie patalpų ar kitus elektroninių ryšių infrastruktūros bendro naudojimo būdus.

7. Privalo suteikti konkrečias paslaugas, būtinas užtikrinti paslaugų teikimą paslaugų gavėjams.

8. Privalo suteikti prieigą prie veiklos palaikymo sistemų ar kitų panašių programinių sistemų, būtinų sąžiningai paslaugų teikimo konkurencijai užtikrinti.

9. Gali atsisakyti suteikti atitinkamą Galinių segmentų paslaugą, vienašališkai sustabdyti jos teikimą ar ją nutraukti tik tais atvejais, kai tai yra pagrįsta objektyviais kriterijais, įskaitant techninių galimybių nebuvimą arba būtinybę užtikrinti Tinklo vientisumą.

10. Tuo atveju, kai ūkio subjekto TEO teikiamos Aukštos kokybės paslaugos gavėjas pareiškia norą pirkti analogišką paslaugą iš kito operatoriaus, kuris savo Aukštos kokybės paslaugas formuoja pirkdamas Galinių segmentų paslaugas iš ūkio subjekto TEO, privalo užtikrinti, kad būtų sudarytos sąlygos Aukštos kokybės paslaugų teikėjui, šias paslaugas formuojančiam perkant Galinių segmentų paslaugas iš ūkio subjekto TEO, suteikti Aukštos kokybės paslaugų gavėjui paslaugas tokiu būdu, kad paslaugos gavėjui atsisakant ūkio subjekto TEO teikiamų Aukštos kokybės paslaugų, šių paslaugų teikimas (keičiant tų paslaugų teikėją) nebūtų nutrauktas, jei teisės aktai nenustato kitaip.

Įpareigojimas suteikti prieigą ribos ūkio subjekto TEO galimybes vienašališkai nesuteikti Galinių segmentų paslaugų (ir susijusių priemonių) arba Galinių segmentų paslaugų (ir susijusių priemonių) teikimą. Įpareigojimas suteikti prieigą taip pat sumažins elektroninių ryšių paslaugų teikėjų įėjimo į mažmeninę Aukštos kokybės paslaugų rinką barjerus ir tokiu būdu galutiniams paslaugų gavėjams sukurs platesnes mažmeninių paslaugų pasirinkimo galimybes. Įpareigojimas suteikti prieigą yra proporcingas ir pateisinamas elektroninių ryšių veiklos reguliavimo principais, nurodytais Įstatymo 2 straipsnio 1 dalyje, nes ūkio subjektas TEO neturi motyvų siūlyti Galinių segmentų paslaugų (ir susijusių priemonių), turi motyvų ir, nesant reguliavimo, turi galimybes nesuteikti Galinių segmentų paslaugų (ir susijusių priemonių) arba nutraukti šių paslaugų (ir susijusių priemonių) teikimą. Įpareigojimas suteikti prieigą yra pateisinamas Įstatymo 1 straipsnio 5 dalyje nurodytais tikslais, nes, nenustačius įpareigojimo suteikti prieigą, ūkio subjektas TEO turės galimybes ir motyvus ne tik nesuteikti Galinių segmentų paslaugų ir su šiomis paslaugomis susijusių priemonių, bet ir vienašališkai nustatyti (keisti) Galinių segmentų paslaugų sąlygas, tokiu būdu ribodamas konkurenciją teikiant mažmenines elektroninių ryšių paslaugas vertikalčiai susijusiose mažmeninėse rinkose.

Išvada: Tarnyba pakeičia Tarnybos direktoriaus 2006 m. lapkričio 10 d. įsakymo Nr. 1V-1183 4.1 papunktyje nustatytą įpareigojimą suteikti prieigą į įpareigojimą suteikti prieigą, numatytą Įstatymo 21 straipsnio 1 dalyje. Ūkio subjektas TEO, teikdamas Galinių segmentų paslaugas ir su jomis susijusias priemones:

1. Privalo patenkinti pagrįstus kitų ūkio subjektų prašymus suteikti Galinių segmentų paslaugas ir su jomis susijusias priemones.

2. Privalo suteikti prieigą prie konkrečių Tinklo elementų ir (ar) priemonių, reikalingų teikiant Galinių segmentų paslaugas kitiems ūkio subjektams.

3. Privalo sąžiningai derėtis su kitais ūkio subjektais, prašančiais suteikti Galinių segmentų paslaugas, numatytas 1 punkte.

4. Privalo nenutraukti prieigos prie jau suteiktų priemonių.

5. Privalo suteikti atvirą prieigą prie techninių sąsajų, protokolų ar kitų technologijų, kurios yra būtinos paslaugų suderinamumui.

6. Privalo suteikti prieigą prie patalpų ar kitus elektroninių ryšių infrastruktūros bendro naudojimo būdus.

7. Privalo suteikti konkrečias paslaugas, būtinas užtikrinti paslaugų teikimą paslaugų gavėjams.

8. Privalo suteikti prieigą prie veiklos palaikymo sistemų ar kitų panašių programinių sistemų, būtinų sąžiningai paslaugų teikimo konkurencijai užtikrinti.

9. Gali atsisakyti suteikti atitinkamą Galinių segmentų paslaugą, vienašališkai sustabdyti jos teikimą ar ją nutraukti tik tais atvejais, kai tai yra pagrįsta objektyviais kriterijais, įskaitant techninių galimybių nebuvimą arba būtinybę užtikrinti Tinklo vientisumą.

10. Tuo atveju, kai ūkio subjekto TEO teikiamos Aukštos kokybės paslaugos gavėjas pareiškia norą pirkti analogišką paslaugą iš kito operatoriaus, kuris savo Aukštos kokybės paslaugas formuoja pirkdamas Galinių segmentų paslaugas iš ūkio subjekto TEO, privalo užtikrinti, kad būtų sudarytos sąlygos Aukštos kokybės paslaugų teikėjui, šias paslaugas formuojančiam perkant Galinių segmentų paslaugas iš ūkio subjekto TEO, suteikti Aukštos kokybės paslaugų gavėjui paslaugas tokiu būdu, kad paslaugos gavėjui atsisakant ūkio subjekto TEO teikiamų Aukštos kokybės paslaugų, šių paslaugų teikimas (keičiant tų paslaugų teikėją) nebūtų nutrauktas, jei teisės aktai nenustato kitaip.

4.3.2 Nediskriminavimo įpareigojimas

Ūkio subjektui TEO 2006 m. lapkričio 10 d. įsakymo Nr. 1V-1183 4.2 papunktyje buvo nustatytas nediskriminavimo įpareigojimas, pagal kurį „Ūkio subjektas TEO vykdydamas minėtą įpareigojimą privalo nediskriminuoti Didmeninių skirtųjų linijų paslaugų gavėjų, įskaitant analogiškų sąlygų analogiškais aplinkybėmis taikymą ir tos pačios kokybės bei tokiais pačiomis sąlygomis, kokias turi pats arba teikia savo padaliniais, dukterinėms įmonėms ar bet kuriems kitiems ūkio subjektams, paslaugų bei informacijos teikimą. Ūkio subjektas TEO LT, AB privalo:

4.2.1. Pasiūlyti šiuos Didmeninių skirtųjų linijų paslaugų aptarnavimo kokybės lygius:

4.2.1.1. Bazinį aptarnavimo lygį, kuris užtikrintų, kad pirkdamas ūkio subjekto TEO LT, AB teikiamas Didmenines skirtųjų linijų paslaugas, elektroninių ryšių paslaugų teikėjas turėtų galimybę savo galutiniams paslaugų gavėjams pasiūlyti atitinkamas analogiškos kokybės, kokią siūlo ūkio subjektas TEO LT, AB skirtųjų linijų paslaugas. Tokių Didmeninių skirtųjų linijų paslaugų suteikimo bei gedimų šalinimo terminai turi būti ne ilgesni nei atitinkamų ūkio subjekto TEO LT, AB teikiamų mažmeninių skirtųjų linijų paslaugų suteikimo ir gedimų šalinimo terminai.

4.2.1.2. Aukštą aptarnavimo lygį, kuris užtikrintų, kad pirkdamas ūkio subjekto TEO LT, AB teikiamas Didmenines skirtųjų linijų paslaugas, elektroninių ryšių paslaugų teikėjas turėtų galimybę formuoti savo elektroninių ryšių tinklą (kuris savo patikimumu ir kokybe atitiktų ūkio subjekto TEO LT, AB naudojamą tinklą), kitoms elektroninių ryšių paslaugoms teikti. Taikant aukštą Didmeninių skirtųjų linijų aptarnavimo lygį, ūkio subjektas TEO LT, AB turi užtikrinti, kad gedimai būtų pašalinti per tokį laikotarpį, per kokį jie yra šalinami sugedus ūkio subjekto TEO LT, AB savo reikmėms naudojamoms tinklo linijoms.

4.2.2. Didmeninių skirtosios linijos paslaugų teikimo sutartyje numatyti nuostatą dėl piniginių sankcijų už kiekvieną pradelstą dieną, jei teisės aktai nenustato kitaip.“

Kaip nurodyta Ataskaitos 4.3 skyriuje, Galinių segmentų rinkos tyrimo metu ir Mažos spartos skirtųjų linijų galinių segmentų rinkos tyrimo metu nustatytos konkurencijos problemos sutampa, todėl, siekiant spręsti Galinių segmentų rinkos tyrimo metu nustatytas konkurencijos problemas, tikslinga ūkio subjektui TEO palikti galioti 2006 m. lapkričio 10 d. įsakymo Nr. 1183 4.2 papunktyje nustatytą nediskriminavimo įpareigojimą. Tačiau kadangi Galinių segmentų rinkos apimtis yra platesnė nei Mažos spartos skirtųjų linijų galinių segmentų rinkos apimtis, siekiant teisinio tikrumo ir Galinių segmentų rinkos tyrimo metu nustatytų konkurencijos problemų sprendimo, 2006 m. lapkričio 10 d. įsakymo Nr. 1V-1183 4.2 papunktyje ūkio subjektui TEO nustatytas nediskriminavimo įpareigojimas yra keičiamas į Įstatymo 19 straipsnio 1 dalyje nurodytą nediskriminavimo įpareigojimą, pagal kurį ūkio subjektas TEO, teikdamas Galinių segmentų paslaugas ir su jomis susijusias priemones privalo nediskriminuoti Galinių segmentų paslaugų gavėjų, įskaitant analogiškų sąlygų analogiškais aplinkybėmis taikymą ir tos pačios kokybės bei tokiais pačiomis sąlygomis, kokias turi pats arba teikia savo padaliniais, dukterinėms įmonėms ar bet kuriems kitiems ūkio subjektams, paslaugų bei informacijos teikimą.

Nediskriminavimo įpareigojimas užtikrins, kad skirtingiems Galinių segmentų paslaugų gavėjams, ūkio subjektas TEO taikys vienodas paslaugų teikimo sąlygas, o taip pat paslaugų teikimo sąlygos bus ne blogesnės nei ūkio subjektas TEO taiko sau. Šis įpareigojimas atitinka Įstatymo 1 straipsnio 5 dalyje nurodytus tikslus, nes ribojant ūkio subjekto TEO galimybes taikyti skirtingas Galinių segmentų paslaugų teikimo sąlygas sau ir kitiems operatoriams, t. y. kitų mažmeninių elektroninių ryšių paslaugų teikėjų galimybės konkuruoti su ūkio subjektu TEO nebus ribojamos ūkio subjekto TEO galimais diskriminaciniais veiksmais, nustatant skirtingas Galinių segmentų paslaugų teikimo sąlygas skirtingiems paslaugų gavėjams (įskaitant ir save). Nediskriminavimo įpareigojimas atitinka Įstatymo 2 straipsnio 1 dalyje nurodytus elektroninių ryšių veiklos reguliavimo principus, nes, kaip nurodyta anksčiau, nediskriminavimo įpareigojimas užtikrins sąlygas vystytis konkurencijai Galinių segmentų ir rinkoje, taip pat bus užtikrintas teisinis tikrumas ir apsaugoti Galinių segmentų paslaugų gavėjų ir šių gavėjų abonentų (galutinių paslaugų gavėjų) interesai.

Išvada: Tarnyba pakeičia Tarnybos direktoriaus 2006 m. lapkričio 10 d. įsakymo Nr. 1V-1183 4.2 papunktyje nustatytą nediskriminavimo įpareigojimą į nediskriminavimo įpareigojimą, numatytą Įstatymo 19 straipsnio 1 dalyje. Ūkio subjektas TEO, teikdamas Galinių segmentų paslaugas ir su jomis susijusias priemones, privalo nediskriminuoti Galinių segmentų paslaugų gavėjų, įskaitant analogiškų sąlygų analogiškais aplinkybėmis taikymą ir tos pačios kokybės bei tokiais pačiomis sąlygomis, kokias turi pats arba teikia savo padaliniais, dukterinėms įmonėms ar bet kuriems kitiems ūkio subjektams, paslaugų bei informacijos teikimą.

4.3.3 Skaidrumo įpareigojimas

Ūkio subjektui TEO 2006 m. lapkričio 10 d. įsakymo Nr. 1V-1183 4.3 papunktyje buvo nustatytas skaidrumo įpareigojimas, pagal kurį „Ūkio subjektas TEO LT, AB privalo, kiek tai susiję su Didmeninių skirtųjų linijų paslaugų teikimu:

4.3.1. Standartiniame pasiūlyme suteikti Didmenines skirtųjų linijų paslaugas pagal Prieigos, įskaitant tinklų sujungimą, suteikimo ir teikimo taisykles, patvirtintas Tarnybos direktoriaus 2005 m. lapkričio 4 d. įsakymu Nr. 1V-941 „Dėl Prieigos, įskaitant tinklų sujungimą, suteikimo ir teikimo taisyklių patvirtinimo“ (toliau – Prieigos taisyklės), viešai skelbti detalią informaciją, įskaitant apskaitos informaciją, technines specifikacijas, tinklo charakteristikas, prieigos teikimo bei naudojimo sąlygas, prieigos ir susijusių paslaugų kainas, jei teisės aktai nenustato kitaip.

4.3.2. Per 2 mėnesius nuo šio įpareigojimo nustatymo dienos paskelbti standartinį pasiūlymą suteikti Didmenines skirtųjų linijų paslaugas.

4.3.3. Teikti ūkio subjektams, siekiantiems gauti Didmenines skirtųjų linijų paslaugas, visą informaciją, būtiną šioms paslaugoms gauti.

4.3.4. Skelbti informaciją apie Didmenines skirtųjų linijų paslaugas, kaip nustatyta Informacijos, reikalaujamos skelbti nustačius skaidrumo įpareigojimą, apimties, jos detalumo reikalavimų, paskelbimo būdo ir kitų paskelbimo sąlygų apraše, patvirtintame Tarnybos direktoriaus 2006 m. sausio 4 d. įsakymu Nr. 1V-4 „Dėl Informacijos, reikalaujamos skelbti nustačius skaidrumo įpareigojimą, apimties, jos detalumo reikalavimų, paskelbimo būdo ir kitų paskelbimo sąlygų aprašo patvirtinimo“ (Žin., 2006, Nr. 6-236)“, (toliau – Aprašas).

Kaip nurodyta Ataskaitos 4.3 skyriuje, Galinių segmentų rinkos tyrimo metu ir Mažos spartos skirtųjų linijų galinių segmentų rinkos tyrimo metu nustatytos konkurencijos problemos sutampa, todėl, siekiant spręsti Galinių segmentų rinkos tyrimo metu nustatytas problemas, tikslinga ūkio subjektui TEO palikti galioti 2006 m. lapkričio 10 d. įsakymo Nr. 1183 4.3 papunktyje nustatytą skaidrumo įpareigojimą. Tačiau Galinių segmentų rinkos apimtis yra platesnė nei Mažos spartos skirtųjų linijų galinių segmentų rinkos apimtis. Pažymėtina, kad Aprašas buvo pripažintas netekusiu galios ir jo nuostatos, kurių laikantis turėjo būti įgyvendinamas 2006 m. lapkričio 10 d. įsakymo Nr. 1V-1183 4.3 papunktyje nustatytas skaidrumo įpareigojimas, 2011 m. buvo perkeltos į Prieigos, įskaitant tinklų sujungimą, suteikimo ir teikimo taisykles, patvirtintas Tarnybos direktoriaus 2011

m. spalio 10 d. įsakymu Nr. 1V-960 „Dėl Prieigos, įskaitant tinklų sujungimą, suteikimo ir teikimo taisyklių patvirtinimo“, (toliau – Prieigos taisyklės). Atkreiptinas dėmesys į tai, kad 2006 m. lapkričio 10 d. įsakymo Nr. 1V-1183 4.3 papunktyje nustatyto skaidrumo įpareigojimo reikalavimas paskelbti standartinį pasiūlymą jau yra įgyvendintas ir tolesnis jo taikymas yra perteklinis. Atsižvelgiant į anksčiau nurodytas aplinkybes, siekiant teisinio tikrumo bei nustatytų įpareigojimų proporcingumo, Galinių segmentų rinkos tyrimo metu nustatytų konkurencijos problemų sprendimo, o taip pat sustiprinti kitus įpareigojimus, 2006 m. lapkričio 10 d. įsakymo Nr. 1V-1183 4.3 papunktyje ūkio subjektui TEO nustatytas skaidrumo įpareigojimas yra keičiamas į Įstatymo 18 straipsnyje nurodytą skaidrumo įpareigojimą pagal kurį:

Ūkio subjektas TEO, teikdamas Galinių segmentų paslaugas ir su jomis susijusias priemones, privalo:

1. Standartiniame pasiūlyme suteikti Galinių segmentų paslaugas viešai skelbti detalią informaciją Prieigos taisyklėse nustatyta tvarka ir sąlygomis, įskaitant technines specifikacijas, tinklo charakteristikas, atitinkamos prieigos teikimo bei naudojimo sąlygas, prieigos ir susijusių priemonių kainas.

2. Teikti ūkio subjektams, siekiantiems gauti Galinių segmentų paslaugas, visą informaciją, būtiną šioms paslaugoms gauti.

3. Skelbti informaciją apie Galinių segmentų paslaugas Prieigos taisyklėse nustatyta tvarka ir sąlygomis.

Skaidrumo įpareigojimas užtikrins galimybę stebėti nediskriminavimo, kainų kontrolės bei prieigos įpareigojimų laikymąsi. Taip pat skaidrumo įpareigojimas palengvins Galinių segmentų rinkos konkurencinei situacijai kenksmingo elgesio stebėjimą bei kitiems mažmeninių elektroninių ryšių paslaugų teikėjams padidins tikrumą, kad Galinių segmentų paslaugos (ir susijusios priemonės) teikiamos jų nediskriminuojant. Tokiu būdu bus užtikrinamos geresnės galimybės mažmeninių paslaugų teikėjams prognozuoti savo veiklą.

Skaidrumo įpareigojimas yra proporcingas ir pateisinamas elektroninių ryšių veiklos reguliavimo tikslais ir principais, nurodytais Įstatymo 1 straipsnio 5 dalyje ir 2 straipsnio 1 dalyje, nes ūkio subjektas TEO turi motyvų ir, nesant reguliavimo, galimybės riboti informacijos teikimą apie Galinių segmentų paslaugas (ir susijusias priemones). Be to, skaidrumo įpareigojimas apima tik būtinos įsitikinti, kad nėra konkurenciją ribojančių veiksnių, informacijos pateikimą bei skelbimą.

Išvada: Tarnyba pakeičia Tarnybos direktoriaus 2006 m. lapkričio 10 d. įsakymo Nr. 1V-1183 4.3 papunktyje nustatytą skaidrumo įpareigojimą į šį skaidrumo įpareigojimą, numatytą Įstatymo 18 straipsnyje. Ūkio subjektas TEO, teikdamas Galinių segmentų paslaugas ir susijusias priemones, privalo:

1. Standartiniame pasiūlyme suteikti Galinių segmentų paslaugas viešai skelbti detalią informaciją Prieigos taisyklėse nustatyta tvarka ir sąlygomis, įskaitant technines specifikacijas, tinklo charakteristikas, atitinkamos prieigos teikimo bei naudojimo sąlygas, prieigos ir susijusių priemonių kainas.

2. Teikti ūkio subjektams, siekiantiems gauti Galinių segmentų paslaugas, visą informaciją, būtiną šioms paslaugoms gauti.

3. Skelbti informaciją apie Galinių segmentų paslaugas Prieigos taisyklėse nustatyta tvarka ir sąlygomis.

4.3.4 Kainų kontrolės ir sąnaudų apskaitos įpareigojimas

Ūkio subjektui TEO 2006 m. lapkričio 10 d. įsakymo Nr. 1V-1183 4.4 papunktyje buvo nustatytas kainų kontrolės ir sąnaudų apskaitos įpareigojimas, pagal kurį „Ūkio subjektas TEO LT, AB, kiek tai susiję su Didmeninių skirtųjų linijų paslaugų teikimu, privalo:

- 4.4.1. Tvarkyti sąnaudų apskaitą pagal Sąnaudų apskaitos pagal pilnai paskirstytų sąnaudų metodą taisyklės, patvirtintas Tarnybos direktoriaus 2006 m. birželio 14 d. įsakymu Nr. 1V-737

„Dėl Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnybos direktoriaus 2005 m. gruodžio 28 d. įsakymo Nr. 1V-1164 „Dėl Sąnaudų apskaitos pagal pilnai paskirstytų sąnaudų metodą taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo“ (Žin., 2006, Nr. 70-2606).

4.4.2. Užtikrinti, kad Didmeninių skirtųjų linijų paslaugų kainos neviršytų kainų, apskaičiuotų pagal pilnai paskirstytų sąnaudų metodą (*angl. Fully Distributed Costs*) (toliau – FDC) bei pateikti Tarnybai tai patvirtinančius dokumentus. Jei ūkio subjektas TEO LT, AB neįrodys, kad Didmeninių skirtųjų linijų paslaugų kainos yra pagrįstos sąnaudomis, Tarnyba, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos elektroninių ryšių įstatymo 23 straipsnio 3 dalimi, gali nustatyti aukščiausią kainų ribą, atsižvelgdama į geriausią Europos Sąjungos valstybių narių praktiką“.

Kaip nurodyta Ataskaitos 4.3 skyriuje, Galinių segmentų rinkos tyrimo metu ir Mažos spartos skirtųjų linijų galinių segmentų rinkos tyrimo metu nustatytos konkurencijos problemos sutampa, todėl, siekiant spręsti Galinių segmentų rinkos tyrimo metu nustatytas konkurencijos problemas, tikslinga ūkio subjektui TEO palikti galioti 2006 m. lapkričio 10 d. įsakymo Nr. 1183 4.4 papunktyje nustatytą kainų kontrolės ir sąnaudų apskaitos įpareigojimą. Tačiau Galinių segmentų rinkos apimtis yra platesnė nei Mažos spartos skirtųjų linijų galinių segmentų rinkos apimtis. Siekiant teisinio tikrumo ir Galinių segmentų rinkos tyrimo metu nustatytų konkurencijos problemų sprendimo, 2006 m. lapkričio 10 d. įsakymo Nr. 1V-1183 4.4 papunktyje ūkio subjektui TEO nustatytas kainų kontrolės ir sąnaudų apskaitos įpareigojimas yra keičiamas į Įstatymo 23 straipsnyje nurodytą kainų kontrolės ir sąnaudų apskaitos įpareigojimą, pagal kurį ūkio subjektas TEO, teikdamas Galinių segmentų paslaugas ir su jomis susijusias priemones, privalo užtikrinti, kad Galinių segmentų paslaugų kainos nebūtų didesnės nei patiriamos sąnaudos, apskaičiuotos pagal FDC, ir vykdytų Įstatymo 23 straipsnyje numatytą kainų kontrolės ir sąnaudų apskaitos įpareigojimą pagal Sąnaudų apskaitos pagal pilnai paskirstytų sąnaudų metodą taisykles, patvirtintas Tarnybos direktoriaus 2005 m. gruodžio 28 d. įsakymu Nr. 1V-1164 „Dėl Sąnaudų apskaitos pagal pilnai paskirstytų sąnaudų metodą taisyklių patvirtinimo“, (toliau – Sąnaudų apskaitos taisyklės).

Kainų kontrolės ir sąnaudų apskaitos įpareigojimas ribos ūkio subjekto TEO galimybes vienašališkai nustatyti Galinių segmentų paslaugų kainas, tačiau užtikrins, kad ūkio subjektas TEO padengs šioms paslaugoms teikti patiriamas neišvengiamas sąnaudas. Pagal Sąnaudų apskaitos taisykles ūkio subjektas TEO gali nustatyti Galinių segmentų paslaugų kainas, apskaičiuotas pagal FDC, taikant istorinių sąnaudų apskaitos principą (*angl. Historical Cost Accounting*). Galinių segmentų paslaugų kainos, apskaičiuotos pagal FDC turi būti ne didesnės nei sąnaudos. Nenustačius kainų kontrolės įpareigojimo didmeninių elektroninių ryšių paslaugų atžvilgiu, susiduriama su situacija, kai nepagrįstai didelių Galinių segmentų paslaugų kainų taikymas sukuria įėjimo į Galinių segmentų rinką barjerus naujiems Galinių segmentų paslaugų teikėjams, kurie Galinių segmentų paslaugas teikia didmeninių elektroninių ryšių paslaugų pagrindu, t. y. kainų kontrolės įpareigojimas eliminuoja nepagrįstą pernelyg didelių didmeninių elektroninių ryšių paslaugų kainų taikymą.

Svarbu paminėti, kad šio Galinių segmentų rinkos tyrimo tikslas yra ne tik užtikrinti sąlygas, reikalingas veiksmingai konkurencijai teikiant Galinių segmentų paslaugas, bet ir skatinti Tinklo infrastruktūros plėtrą bei efektyvias ilgalaikes investicijas ir naujovių diegimą. Pažymėtina, kad Galinių segmentų paslaugų kainos, nustatytos pagal FDC sąnaudų apskaitos metodą atitinka realias (faktines) ūkio subjekto TEO patiriamas sąnaudas ir ūkio subjektui TEO užtikrina protingumo kriterijų atitinkančią investicijų grąžą, kas nemažina ūkio subjekto TEO intencijų investuoti į elektroninių ryšių infrastruktūrą.

Ūkio subjektui TEO nustatyti skaidrumo, nediskriminavimo įpareigojimai bei įpareigojimas suteikti prieigą, ūkio subjektą TEO įpareigoja suteikti Galinių segmentų paslaugas, viešai skelbti Galinių segmentų paslaugų teikimo technines sąlygas bei kainas taip pat nediskriminuoti kitų operatorių Galinių segmentų paslaugų teikimo sąlygomis (įskaitant kainas), o kainų kontrolės

įpareigojimas užtikrina, kad ūkio subjektas TEO netaikytų pernelyg didelių Galinių segmentų paslaugų kainų, tuo pačiu eliminuojant kainų spaudimo susidarymo galimybę.

Pastebėtina ir tai, kad siūlomas nustatyti kainų kontrolės ir sąnaudų apskaitos įpareigojimas, išlaikant visų ūkio subjekto TEO pagal FDC reguliuojamų elektroninių ryšių paslaugų reguliavimo vientisumą, yra reikalingas siekiant užtikrinti ūkio subjekto TEO reguliuojamų elektroninių ryšių paslaugų sąnaudų priežiūrą bei apriboti galimo kryžminio subsidijavimo ir pernelyg didelių kainų taikymo galimybes Galinių segmentų paslaugų atžvilgiu.

Kainų kontrolės ir sąnaudų apskaitos įpareigojimas yra proporcingas ir pateisinamas elektroninių ryšių veiklos reguliavimo tikslais ir principais, nurodytais Įstatymo 1 straipsnio 5 dalyje ir 2 straipsnio 1 dalyje, nes ūkio subjektas TEO turi motyvų ir, nesant reguliavimo, galimybes taikyti per aukštas Galinių segmentų paslaugų (ir susijusių priemonių) kainas bei kontroliuoti kitas šių paslaugų (ir susijusių priemonių) teikimo sąlygas. Taip pat FDC apskaitos metodas visiškai atitinka šiuo metu ūkio subjekto TEO naudojamą sąnaudų apskaitos sistemą, todėl šių Rinkų tyrimų metu pakeičiamo kainų kontrolės ir sąnaudų apskaitos įpareigojimų įgyvendinimas papildomos naštos nesudarys.

Išvada: Tarnyba pakeičia Tarnybos direktoriaus 2006 m. lapkričio 10 d. įsakymo Nr. 1V-1183 4.4 papunktyje nustatytą apskaitos kainų kontrolės ir sąnaudų apskaitos įpareigojimą į Įstatymo 23 straipsnyje nurodytą kainų kontrolės ir sąnaudų apskaitos įpareigojimą. Ūkio subjektas TEO, teikdamas Galinių segmentų paslaugas ir su jomis susijusias priemones, privalo užtikrinti, kad Galinių segmentų paslaugų ir su jomis susijusių priemonių kainos nebūtų didesnės nei patiriamos sąnaudos, apskaičiuotos pagal FDC ir tvarkyti sąnaudų apskaitą Sąnaudų apskaitos taisyklių nustatyta tvarka ir sąlygomis.

4.3.5 Apskaitos atskyrimo įpareigojimas

Ūkio subjektui TEO 2006 m. lapkričio 10 d. įsakymo Nr. 1V-1183 4.5 papunktyje buvo nustatytas apskaitos atskyrimo įpareigojimas, pagal kurį „Ūkio subjektas TEO LT, AB privalo, kiek tai susiję su Didmeninių skirtųjų linijų paslaugų teikimu, vykdyti Lietuvos Respublikos elektroninių ryšių įstatymo 20 straipsnio 1 dalyje numatytą apskaitos atskyrimo įpareigojimą pagal Apskaitos atskyrimo taisykles ir su apskaitos atskyrimu susijusius reikalavimus, patvirtintus Tarnybos direktoriaus 2006 m. birželio 14 d. įsakymu Nr. 1V-738 „Dėl Apskaitos atskyrimo taisyklių ir su apskaitos atskyrimu susijusių reikalavimų patvirtinimo“ (Žin., 2006, Nr. 70-2607)“, (toliau – Apskaitos atskyrimo taisyklės).

Kaip nurodyta Ataskaitos 4.3 skyriuje, Galinių segmentų rinkos tyrimo metu ir Mažos spartos skirtųjų linijų galinių segmentų rinkos tyrimo metu nustatytos konkurencijos problemos sutampa, todėl, siekiant spręsti Galinių segmentų rinkos tyrimo metu nustatytas konkurencijos problemas, tikslinga ūkio subjektui TEO palikti galioti 2006 m. lapkričio 10 d. įsakymo Nr. 1183 4.5 papunktyje nustatytą apskaitos atskyrimo įpareigojimą. Tačiau Galinių segmentų rinkos apimtis yra platesnė nei Mažos spartos skirtųjų linijų galinių segmentų rinkos apimtis. Siekiant teisinio tikrumo ir Galinių segmentų rinkos tyrimo metu nustatytų konkurencijos problemų sprendimo, 2006 m. lapkričio 10 d. įsakymo Nr. 1V-1183 4.5 papunktyje ūkio subjektui TEO nustatytas apskaitos atskyrimo įpareigojimas yra keičiamas į Įstatymo 20 straipsnio 1 dalyje nurodytą apskaitos atskyrimo įpareigojimą, t. y. ūkio subjektas TEO, teikdamas Galinių segmentų paslaugas ir su jomis susijusias priemones, privalo vykdyti Įstatymo 20 straipsnio 1 dalyje numatytą apskaitos atskyrimo įpareigojimą pagal Apskaitos atskyrimo taisykles.

Apskaitos atskyrimo įpareigojimas būtinas siekiant apriboti galimo kryžminio subsidijavimo galimybes tiek Galinių segmentų paslaugų atžvilgiu, tiek kitų elektroninių ryšių paslaugų atžvilgiu. Įpareigojimas tvarkyti apskaitą pagal Apskaitos atskyrimo taisykles leidžia įsitikinti, ar ūkio subjekto TEO siūlomos elektroninių ryšių paslaugos kitiems ūkio subjektams yra teikiamos tokiomis pačiomis arba ne blogesnėmis sąlygomis kaip ir teikiant sau pačiam. Dėl paminėtų

savybių, apskaitos atskyrimo įpareigojimas leis praktiškai įgyvendinti nediskriminavimo įpareigojimą.

Apskaitos atskyrimo įpareigojimas yra proporcingas ir pateisinamas elektroninių ryšių veiklos reguliavimo tikslais ir principais, nurodytais Įstatymo 1 straipsnio 5 dalyje ir 2 straipsnio 1 dalyje, nes šiuo įpareigojimu užtikrinamas ūkio subjektui TEO nustatytų skaidrumo ir nediskriminavimo įpareigojimų vykdymas ir sudaromos sąlygos spręsti Galinių segmentų rinkoje nustatytas konkurencijos problemas. Ūkio subjektas TEO jau turi įdiegęs apskaitos atskyrimo sistemą pagal Tarnybos nustatytus reikalavimus, todėl šių Rinkų tyrimų metu pakeičiamo apskaitos atskyrimo įpareigojimo įgyvendinimas papildomos naštos nesudarys.

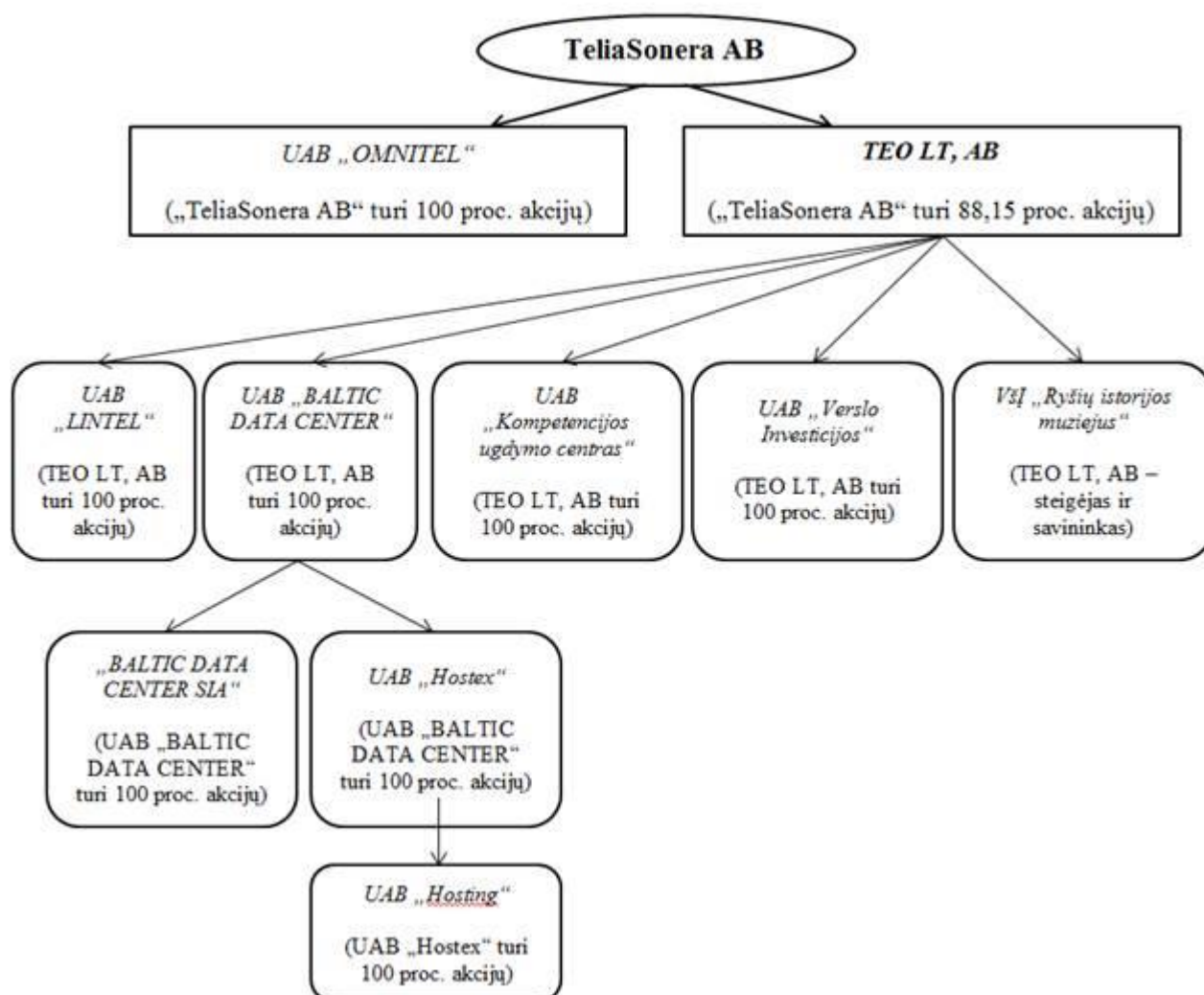
Išvada: Tarnyba pakeičia Tarnybos direktoriaus 2006 m. lapkričio 10 d. įsakymo Nr. 1V-1183 4.5 papunktyje nustatytą apskaitos atskyrimo įpareigojimą į apskaitos atskyrimo įpareigojimą, numatytą Įstatymo 20 straipsnio 1 dalyje, pagal kurį ūkio subjektas TEO, teikdamas Galinių segmentų paslaugas ir su jomis susijusias priemones, privalo vykdyti Įstatymo 20 straipsnio 1 dalyje numatytą apskaitos atskyrimo įpareigojimą pagal Apskaitos atskyrimo taisykles.

Anketos respondentų sąrašas

Eil. Nr.	Pavadinimas
1	TEO LT, AB
2	UAB „Bitė Lietuva“
3	AB Lietuvos radijo ir televizijos centras
4	UAB „BALTICUM TV“
5	UAB „BALTNETOS KOMUNIKACIJOS“
6	UAB „Cgates“
7	UAB „CSC TELECOM“
8	UAB „Dokeda“
9	VĮ „INFOSTRUKTŪRA“
10	UAB „Init“
11	A. Judicko individuali įmonė
12	UAB „KAVAMEDIA“
13	KLI LT, UAB
14	UAB „Nacionalinis telekomunikacijų tinklas“
15	AB „OGMIOS CENTRAS“
16	UAB „Penkių kontinentų komunikacijų centras“
17	UAB „RADIJO ELEKTRONINĖS SISTEMOS“
18	UAB „Roventa“
19	SPLIUS, UAB
20	UAB „TELEKOMUNIKACINIAI PROJEKTAI“
21	UAB „Zirzilė“
22	UAB „Transteleservis“
23	LATTELEKOM SIA filialas
24	UAB „ALPHA KOMUNIKACIJOS“
25	UAB „Dinetas“
26	UAB Duomenų logistikos centras
27	UAB „LINX TELECOMMUNICATIONS“
28	UAB „Acta iuventus“
29	UAB „AIRNET TV“
30	UAB „Alantos kompiuterių servisas“
31	Astos Dvaranauskienės IĮ
32	UAB „Consilium Optimum“
33	UAB „Data business“
34	Dainiaus Kamarausko įmonė „Davgita“
35	UAB „DKD“
36	UAB „Duomenų ekspresas“
37	UAB „Elektta“
38	L. Bulovo firma „Elektromedija“

39	UAB „ELNETA“
40	UAB „Etanetas“
41	UAB „Eteris“
42	Viešoji įstaiga „TELERADIJO KOMPANIJA HANSA“
43	H. Abramavičiaus įmonė
44	UAB „Infoseka“
45	UAB „Kalvanet“
46	UAB „KATEKA“
47	UAB „Kauno interneto sistemos“
48	UAB „Kednetas“
49	UAB „Kodas“
50	UAB „KRĖNA“
51	KTU Informacinių technologijų departamentas
52	UAB „Kvartalo Tinklas“
53	UAB „Lansneta“
54	UAB „LEMA“
55	UAB „Magnetukas“
56	UAB Molėtų radijas ir televizija
57	UAB „NNT“
58	UAB „PAKELEIVIS“
59	UAB „Parabolė“
60	UAB „Progmera“
61	UAB Ramnet
62	UAB „REMO TELEVIZIJA“
63	UAB „Socius“
64	UAB „Sugardas“
65	UAB „TELEVIZIJOS KOMUNIKACIJOS“
66	UAB „TOPNET“
67	UAB „Verslo tiltas“
68	UAB „Viltuva“
69	UAB „Vinetika“
70	V. Ivančiko IĮ „Žaibas“
71	AB „Lietuvos geležinkeliai“
72	UAB „DICTO CITIUS“
73	UAB „EKTRA“
74	HIBERNIA MEDIA (UK) LIMITED
75	UAB „OMNITEL“
76	UAB „AVOICE“
77	UAB „DEKBERA“
78	Viešoji įstaiga „Plačiajuostis internetas“
79	IĮ INLO

TEO LT, AB ir susiję asmenys

Ūkio subjekto ir susijusių ūkio subjektų grupės sąvokos

Įstatymo 3 straipsnio 67 dalyje nurodyta, jog *ūkio subjektas* – tai „asmuo ar asmenų, susijusių kontrolės ar priklausomybės santykiais, grupė, kurie verčiasi elektroninių ryšių veikla Lietuvos Respublikoje arba kurių veiksmai daro įtaką ar ketinimai, jeigu jie būtų įgyvendinti, galėtų daryti įtaką ūkinei veiklai Lietuvos Respublikoje.“

Vadovaujantis Taisyklių 18¹ punktu, asmenys pripažįstami susiję su nagrinėjamu ūkio subjektu:

1. „kuriuose, kaip ir nagrinėjamame juridiniame asmenyje, tas pats fizinis asmuo arba tie patys fiziniai asmenys turi akcijų dalį, kuri sudaro 1/3 ar daugiau įstatinio kapitalo, arba turi teises į 1/3 ar daugiau visų balsų;

2. kurie su nagrinėjamu juridiniu asmeniu yra bendrai valdomi ar turi bendrą administracinį padalinį, arba kurių stebėtojų taryboje, valdyboje ar kitame valdymo ar priežiūros organe yra pusė ar daugiau tų pačių narių, kaip ir nagrinėjamo juridinio asmens valdymo ar priežiūros organuose;

3. kuriuose nagrinėjamas juridinis asmuo turi akcijų dalį, sudarančią 1/3 ar daugiau įstatinio kapitalo, arba turi teises į 1/3 ar daugiau visų balsų, arba kurie yra įsipareigoję derinti savo ūkinės veiklos sprendimus su nagrinėjamu juridiniu asmeniu, arba už kurių prievolių tretiesiems asmenims įvykdymą yra įsipareigojęs atsakyti nagrinėjamas juridinis asmuo, arba kurie yra įsipareigoję perduoti visą arba dalį pelno ar suteikę teisę naudoti 1/3 ar daugiau savo turto nagrinėjamam juridiniam asmeniui;

4. kurie nagrinėjamame juridiniame asmenyje turi akcijų dalį, sudarančią 1/3 ar daugiau įstatinio kapitalo, arba turi teises į 1/3 ar daugiau visų balsų, arba su kuriais nagrinėjamas juridinis asmuo yra įsipareigojęs derinti savo ūkinės veiklos sprendimus, arba kurie yra įsipareigoję atsakyti už nagrinėjamo juridinio asmens prievolių tretiesiems asmenims įvykdymą, arba kuriems nagrinėjamas juridinis asmuo yra įsipareigojęs perduoti visą arba dalį pelno ar suteikęs teisę naudoti 1/3 ar daugiau savo turto;

5. kurie veikia Lietuvos Respublikoje ir yra tiesiogiai ar netiesiogiai, per kitus juridinius asmenis, įskaitant ir veikiančius kitose valstybėse, susiję su šių Taisyklių 18^{1.1}, 18^{1.2}, 18^{1.3} ir 18^{1.4} punktuose nurodytais asmenimis bet kuriuo iš šių Taisyklių 18^{1.1}, 18^{1.2}, 18^{1.3} ir 18^{1.4} punktuose nurodytų būdų;

6. nagrinėjamo juridinio asmens Lietuvos Respublikoje veikiančias dukterines ar patronuojančias bendroves, susijusias su nagrinėjamu juridiniu asmeniu per kitose valstybėse veikiančias bendroves, arba nagrinėjamo juridinio asmens patronuojančių bendrovių Lietuvos Respublikoje veikiančias dukterines bendroves Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymo prasme;

7. kitus kontrolės ar priklausomybės santykiais su nagrinėjamu juridiniu asmeniu susijusius fizinius ar juridinius asmenis, kurie verčiasi elektroninių ryšių veikla Lietuvos Respublikoje ar kurių veiksmai daro įtaką arba ketinimai, jeigu būtų įgyvendinti, galėtų daryti įtaką ūkinei veiklai Lietuvos Respublikoje.“

Kainų kontrolės įpareigojimų alternatyvų apžvalga

Atsižvelgiant į Įstatymo 23 straipsnio 1 dalies nuostatas, Tarnyba turi teisę operatoriui, turinčiam didelę įtaką atitinkamoje rinkoje, nustatyti kainų kontrolės ir sąnaudų apskaitos įpareigojimus, kai rinkos tyrimo metu nustatomas veiksmingos konkurencijos trūkumas (ūkio subjektų, turinčių didelę įtaką atitinkamoje rinkoje, buvimas). Tai reiškia, kad atitinkamas operatorius gali palaikyti pernelyg dideles kainas arba naudoti kainų spaudimą, tuo darydamas žalą galutiniams paslaugų gavėjams.

Siekiant apsaugoti rinką nuo konkurencijos problemų, Tarnyba atliko kainų kontrolės metodų apžvalgą. Reguliavimo praktikoje galima išskirti šiuos kainų reguliavimo įrankius:

1. Kainų nustatymas atsižvelgiant į kitų valstybių praktiką.
2. „Efektyvios kainodaros metodas“ (angl. *Retail minus*).
3. Kainų nustatymas atsižvelgiant į sąnaudas.

Toliau yra vertinami minėtų kainų kontrolės metodų privalumai bei trūkumai, o taip pat nustatoma, kuris kainų reguliavimo metodas geriausiai spręstų nustatytas konkurencijos problemas.

Kainų nustatymas atsižvelgiant į kitų valstybių praktiką (angl. Benchmarking)

Šiuo metodu kainos nustatomos, atsižvelgiant į kitų Europos Sąjungai priklausančių ir panašaus ekonominio išsivystymo šalių taikomomis analogiškų paslaugų kainomis. Šis metodas taikomas tuomet, kada palyginamosiose šalyse nustatytos kainos yra artimos efektyvioms kainoms, t. y. tokioms kainoms, kurios būtų nustatytos, jei rinkoje egzistuotų efektinga konkurencija.

Taikant šį metodą, svarbu atsižvelgti į tam tikrus faktorius, kurie gali įtakoti skirtingus kainų lygius skirtingose valstybėse, t. y. šalies geografinė padėtis, reljefas, gyventojų skaičius, tankumas, gyventojų vartojimo įpročiai ir pan. Jei palyginamųjų valstybių specifika yra panaši, sąnaudos neturėtų ženkliai skirtis, kadangi didmeninių paslaugų sąnaudos labiausiai priklauso nuo Tinklo resursų panaudojimo, o šių įsigijimo kaina yra diktuojama pasaulinėje rinkoje, todėl įvairiose valstybėse yra panaši. Esminė „*Benchmarking*“ metodo prielaida yra laikoma sąlyga, kad palyginamosiose valstybėse nustatytos efektyvios kainos yra artimos tai kainai, kuri susiformuotų ir nacionalinėje rinkoje, jei joje veiktų veiksminga konkurencija.

„*Benchmarking*“ metodas yra rekomenduojamas tais atvejais, kuomet nėra pakankamai informacijos kainą nustatyti naudojant kitus metodus, nes naudojant „*Benchmarking*“ metodą pakanka riboto kiekio duomenų. Nagrinėjamas metodas taip pat dažniausiai taikomas pereinamuoju laikotarpiu. Šiuo metodu rekomenduojama remtis, kai galima pasinaudoti šalių, kurios yra tame pačiame geografiniame regione, duomenimis ir šios šalys turi panašių aplinkybių, kad užtikrinti naudojamos metodikos atitikimą panašioms aplinkybėms.

Siekiant pritaikyti „*Benchmarking*“ metodą Galinių segmentų paslaugų kainoms reguliuoti, reikėtų atsižvelgti į tai, jog skirtingose šalyse paslaugos yra teikiamos skirtingų konfigūracijų, kurios priklauso nuo Tinklo topologijos ir pan., taip pat skirtingose šalyse dažnai taikomos skirtingos kainos nustatymo metodikos. Susiklosčiusi situacijos nacionalinėje rinkoje bei skirtumai palyginamosiose valstybėse neleis efektyviai lyginti Galinių segmentų paslaugų kainų su atitinkamomis kitų Europos Sąjungos šalių kainomis. Atsižvelgiant į anksčiau išdėstytas aplinkybes, kainų nustatymas remiantis kitų valstybių praktika, neįleis tinkamai spręsti Galinių segmentų rinkos tyrimo metu nustatytų konkurencijos problemų.

„Retail minus“ metodas

„*Retail minus*“ metodo esmė yra ta, kad konkrečiam ūkio subjektui yra kompensuojamos negautos pajamos už mažmeninės paslaugos teikimą, su tam tikrais koregavimais. Metodas nustato

didmenines kainas atsižvelgdamas į mažmenines kainas labiau nei, kad į didmeninių kainų sąnaudas, atsiradusias dėl šių paslaugų teikimo. Dėl to nacionalinės reguliavimo institucijos, įgyvendinančios „*retail minus*“ metodą, ne visada nustato sąnaudomis grįstų didmeninių paslaugų kainas. Metodo rezultatas tiesiogiai priklauso nuo mažmeninės kainos, todėl „*retail minus*“ metodas yra taikytinas tuomet, kai atitinkamoje mažmeninėje rinkoje egzistuoja veiksminga konkurencija.

Svarbu paminėti ir tai, kad „*retail minus*“ kainų reguliavimo metodas dažniausiai taikomas kainų spaudimo problemai spręsti, tačiau jis nebūtų veiksmingas per aukštų kainų didmeninėje ir mažmeninėje rinkose sprendimui, kadangi didelę įtaką tiek didmeninėje, tiek mažmeninėje rinkose turintis ūkio subjektas, turi galimybes nustatyti abiejų paslaugų kainas, jas dirbtinai sukeldamas.

Nustatant Galinių segmentų paslaugų kainą naudojant „*retail minus*“ metodą, yra reikalinga informacija apie mažmeninių paslaugų sąnaudas, didmeninės veiklos sąnaudas, kurias ūkio subjektas patirs papildomai teikdamas Galinių segmentų paslaugas bei Magistralinių segmentų paslaugas, nes jas reiks eliminuoti iš mažmeninių paslaugų kainos. Atsižvelgiant į tai kad Galinių segmentų paslaugas sudaro skirtosios linijos, VPN, L2 sprendimai, mažmeninės ir didmeninės veiklos sąnaudas reikės vertinti kelioms paslaugoms. Pastebėtina tai, kad siekiant sudaryti sąlygas formuoti veiksmingai konkurencijai ir užtikrinti, kad neatsirastų kainų spaudimas, Galinių segmentų paslaugų kainas būtina periodiškai peržiūrėti. Dėl to periodiškai reiks įvertinti mažmeninės ir didmeninės veiklos sąnaudas. Dėl reikalingų papildomų skaičiavimų, šis metodas netampa paprastesnis nei šiuo metu taikomas kainų kontrolės metodas – kainas grįsti sąnaudomis.

Kainų, pagrįstų sąnaudomis, nustatymo principai

Dažniausiai yra naudojami šie kainų kontrolės, orientuojant kainas į sąnaudas, metodai:

- 1) Ilgo laikotarpio vidutinių padidėjimo sąnaudų (angl. *Long Run Average Incremental Cost – LRAIC*) (toliau – LRAIC) apskaitos metodas.
- 2) Pilnai paskirstytų istorinių sąnaudų apskaitos principas (angl. *Fully Allocated Historic Costs* (FAC) arba kitaip *Fully Distributed Costs* (FDC) (toliau – FDC)).

LRAIC apskaitos metodo bruožai:

- Skaičiuojamos efektyviai veikiančio ūkio subjekto sąnaudos. Tai reiškia, kad ūkio subjektui nėra kompensuojama patirtos išlaidos už perteklinius pajėgumus, jei jie nereikalingi konkrečiam atitinkamų paslaugų kiekiui suteikti. Tokiu būdu, šio metodo pagalba yra skatinama efektyvi ūkio subjekto veikla.
- Skaičiuojamos einamosios sąnaudos, t. y. imituojami sprendimai, kuriuos ūkio subjektas atliktų šią dieną, esant efektyviai konkurencijai rinkoje. Tokiu būdu modeliuojama konkurencinė rinka, kurioje sprendimai priimami atsižvelgiant į esamą situaciją, o ne į praities veiksmus.
- Naudojant LRAIC apskaitos metodą, galima sumodeliuoti paslaugų, kurios dar nėra faktiškai teikiamos, sąnaudas.
- Paslaugos sąnaudas nustatant remiantis LRAIC metodu, yra įvertinama ir alternatyvios sąnaudos („prarastų galimybių kaštai“), t. y. ūkio subjektui yra užtikrinama protingumo kriterijų atitinkanti investicijų grąža, kurią jis būtų gavęs, jei būtų investavęs kapitalą į alternatyvią panašaus rizikingumo rinką.

Atsižvelgiant į tai, kad į LRAIC sąnaudas įtraukiamos tik efektyviai veikiant patiriamos sąnaudos, laikoma, kad kainos orientavimo į LRAIC sąnaudas metodas geriausiai atspindi kainą, kurią nustatytų konkurencinėje rinkoje veikiantis ūkio subjektas. Tačiau šio modelio diegimas ir taikymas Galinių segmentų paslaugų kainų nustatymui, gali sąlygoti ir tam tikras problemas. LRAIC modelio diegimas yra imlus laikui ir brangiai kainuojantis procesas. Laiko požiūriu LRAIC modelio įdiegimas gali užtrukti iki 2 metų, o kadangi situacija rinkoje yra sparčiai besikeičianti, įdiegtas modelis gali nebeatspindėti realios informacijos ir neatitiks savo tikslų. Kainos požiūriu,

LRAIC modelio diegimas būtų per didelė našta tiek pačiam ūkio subjektui, tiek nacionalinei reguliavimo institucijai, tuo labiau, kai ūkio subjektas jau turi FDC.

FDC metodo bruožai:

- Metodus paremtas paslaugos teikėjo visų patiriamų sąnaudų paskirstymu teikiamoms paslaugoms taip nustatant kiekvienos paslaugos savikainą. Sąnaudų paskirstymas turi būti atliekamas remiantis priežastingumo kriterijumi, t. y. paslaugai turi būti priskiriamos tik tos sąnaudos, kurias (ar kurių dalį) sąlygojo konkrečios paslaugos suteikimas. Paslaugai priskiriamos tiesiogiai su ja susijusios sąnaudos, netiesiogiai susijusių sąnaudų dalis ir dalis bendrųjų sąnaudų.

- FDC kainų kontrolės metodas apriboja ūkio subjekto galimybę taikyti pernelyg dideles didmeninių elektroninių ryšių paslaugų kainas, tuo pačiu sudaro galimybę ūkio subjektui gauti protingumo kriterijų atitinkančią investicijų grąžą.

- FDC metodas pasižymi detalesniu faktiškai paslaugų teikėjo patiriamų sąnaudų įvertinimu, kadangi fiksuojamos sąnaudos, kurios yra faktiškai patirtos, bei suderinamumu su finansinių ataskaitų duomenimis.

- FDC remiasi jau veikiančio ūkio subjekto veiklos apimtimi ir efektyvumu. Paslaugos kaina, nustatyta remiantis FDC principu, užtikrins tokius pat masto ir įvairovės privalumus, kokius patiria didelę įtaką turintis ūkio subjektas.

Pastebėtina tai, kad FDC metodas jau yra taikomas šiuo metu ir tolesnis jo taikymas reguliavime nepareikalaus žymių investicijų ir išteklių tiek TEO, tiek Tarnybai, o taip pat užtikrintų reguliavimo tęstinumą.

Atsižvelgiant į tai, kas anksčiau išdėstyta, bei į šių Rinkų tyrimų metu Galinių segmentų rinkoje identifikuotas konkurencijos problemas, siekiant užtikrinti ūkio subjekto TEO reguliuojamų elektroninių ryšių paslaugų sąnaudų priežiūrą bei apriboti galimo kryžminio subsidijavimo ir pernelyg didelių kainų taikymo galimybes Galinių segmentų paslaugų atžvilgiu, geriausia kainų reguliavimui naudoti šiuo metu taikomas kainų kontrolės priemones. Galinių segmentų paslaugų kainos turi būti nustatytos atsižvelgiant į sąnaudas, apskaičiuotas taikant FDC metodą, sąnaudas įvertinant faktinėmis įsigijimo kainomis (HCA) bei vadovaujantis Sąnaudų apskaitos ir Apskaitos atskyrimo taisyklių nuostatomis.